

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar 2011.
siječanj-prosinac 2011.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC
Ignjacije DODIK
Hajrudin HAJDAREVIĆ
Milan PAVLIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
Goran NEZIROVIĆ
Zdenko ETEROVIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Dragan PRUSINA, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar 2011.
siječanj-prosinac 2011.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1. Pitanje nužne odbrane

Član 26. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO JE OPTUŽENI ZAUSTAVIO VOZILO IAKO JE SA ISTIM MOGAO PROĆI PUTEM DO SVOJE VIKENDICE, ZATIM IZAŠAO IZ VOZILA NOSEĆI PIŠTOLJ U RUCI, DAKLE, LATIO SE PIŠTOLJA KADA NJEGOVA SIGURNOST NIJE BILA UGROŽENA OD STRANE MLADIĆA KOJI SU STAJALI NA PUTU ODNOSNO PORED PUTA, A POTOM ISPALIO JEDAN HITAC U ZRAK I UDARIO OŠTEĆENOG U POTILJAK GLAVE, TE PIŠTOLJ USMJERIO U NJEGOVOM PRAVCU ONDA SVE TE NJEGOVE RADNJE PREDSTAVLJAJU PROTIVPRAVAN NAPAD NA OŠTEĆENOG. RADI TOGA SE OPTUŽENI NE MOŽE USPJEŠNO POZVATI NA NUŽNU ODBRANU BEZ OBZIRA ŠTO JE PRIJE ISPALJIVANJA HICA IZ PIŠTOLJA U OŠTEĆENOG OD NJEGA ZADOBIO UDARAC PESNICOM U LICE, JER SE U NASTALOJ SITUACIJI TAKVO POSTUPANJE OŠTEĆENOG NE MOŽE SMATRATI PROTIVPRAVNIM NAPADOM VEĆ NAPROTIV ODBIJANJEM NAPADA OPTUŽENOG.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, branitelj optuženog u žalbi najprije osporava zaključak prvostepenog suda da je optuženih sukob i da ga je započeo i da se, slijedom toga, ne može pozivati na postupanje u nužnoj odbrani odnosno u prekoračenju granica nužne odbrane. Pri osporavanju zaključka prvostepenog suda branitelj optuženog ističe da se ne može očekivati da bi neko želio sukob noću sa nepoznatom grupom od devet mladića, te da to pogotovo nije želio optuženi koji je star 74 godine, invalid u šake i prste obje ruke i koji je fizički slabiji od svakog od devet mladića pojedinačno, da je optuženi samo tražio da mu se oslobodi prolaz do vikendice koji je bio zapriječen od strane oštećenog i još dvojice mladića i da je upravo zbog toga ispalio iz pištolja jedan hitac u zrak, sa ciljem da zaplaši prisutne kako bi se odobrovoljili i oslobodili mu put za prolaz autom do vikendice.

Ovi žalbeni navodi branitelja su neosnovani. Okolnost da se na putu nalazila grupa od devet mladića a da je optuženi star 74 godine i invalid u šake i prste obje ruke ne može dovesti u pitanje pravilnost navedenog utvrđenja prvostepenog suda jer je iz same žalbe vidljivo da je optuženi i pored tih okolnosti odlučio da reaguje na prisustvo mladića na putu i pored puta. Iz okolnosti utvrđenih tokom prvostepenog postupka, a koje su navedene u izreci i obrazloženju prvostepene presude i koje se odnose na način reagovanja optuženog,

jasno proizilazi da je optuženi smatrao da mu pištolj, koji je posjedovao i koji je odlučio da upotrijebi, daje prednost bez obzira na broj i životnu dob mladića koji su se nalazili na putu i pored puta. Ni okolnost da je optuženi invalid u šake i prste obje ruke ne može dovesti u pitanje pravilnost činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda s obzirom da je vještak sudske medicine, nakon što je na glavnom pretresu od 29.10.2010. godine pregledao obje ruke optuženog, utvrdio da je optuženi povlačenje obarače pištolja mogao izvršiti bilo kojim prstom desne ili lijeve ruke. Prema tome, očito je da invalidnost nije optuženom onemogućavala upotrebu pištolja.

Osim toga, iz iskaza svih saslušanih svjedoka, koji su se zajedno sa oštećenim nalazili na putu odnosno pored puta prilikom nailaska optuženog sa njegovim vozilom, nedvosmisleno proizilazi da je optuženi imao prostora da svojim vozilom prođe putem pored njih. Međutim, optuženi je, i pored toga, preduzeo radnje opisane u izreci pobijane presude. Stoga ovaj sud smatra da se neosnovano žalbom branitelja tvrdi da optuženi nije htio sukob nego samo prolaz do vikendice i da je samo iz tog razloga ispalio iz pištolja jedan hitac u zrak. Na neosnovanost takve žalbene tvrdnje branitelja ukazuje i činjenica da je optuženi prilikom konkretnog događaja po sopstvenoj volji izašao iz svog vozila što, po ocjeni ovog suda, takođe ukazuje da je optuženi htio sukob sa mladićima koji su bili na putu odnosno pored puta i da ga je i započeo.

Na pravilnost zaključka prvostepenog suda da je optuženi htio sukob i da ga je on započeo ukazuje i utvrđenje prvostepenog suda da je optuženi, nakon što je ispalio jedan hitac u zrak, udario oštećenog pištoljem u potiljak, a to utvrđenje prvostepenog suda branitelj žalbom ne osporava.

Pravilnost činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda branitelj optuženog osporava i tvrdnjom da je optuženi, nakon hica ispaljenog u zrak, ispaljenje sva tri preostala hica izvršio kada se nalazio leđima na zemlji i to dok se oštećeni nalazio iznad njega, a ne u uspravnom položaju kako to stoji u izreci pobijane presude. U žalbi se naglašava da je ispaljenje ta tri hica izvršeno kada je optuženi pao na zemlju od udaraca koje mu je zadao oštećeni u predio lica, te da ispaljenja ostalih hitaca u takvom položaju ukazuje da je optuženi u tom trenutku postupao u nužnoj odbrani, tj. odbijajući od sebe istovremeni protivpravni napad oštećenog.

I ovi žalbeni navodi branitelja su neosnovani.

Naime, prvostepeni sud je utvrdio da je optuženi započeo sukob tako što je najprije ispalio jedan hitac u zrak, dakle, latio se oružja u trenutku kada njegova sigurnost nije bila ugrožena od strane prisutnih mladića, a, potom, udario pištoljem u potiljak oštećenog. Na osnovu iskaza oštećenog, prvostepeni sud je utvrdio da je, nakon toga, optuženi usmjerio pištolj u pravcu oštećenog. Stoga takvo ponašanje optuženog predstavlja protivpravni napad na oštećenog pa se zadavanje udaraca stisnutom pesnicom optuženom u predio lica od strane oštećenog ne može smatrati protivpravnim napadom oštećenog na optuženog, nego upravo odbijanjem napada optuženog. S obzirom na ono što je prethodilo zadavanju optuženom udaraca pesnicom u lice od strane oštećenog, ispaljivanje novih hitaca od strane

optuženog se ne može smatrati postupanjem u nužnoj odbrani čak i u slučaju da je optuženi hitac iz pištolja kojim je ranio oštećenog ispali u trenutku dok mu je oštećeni zadavao udarce pesnicom u predio lica.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 004273 10 Kž 2 od 02.03.2011. godine)

2. Neopravdan zahtjev za zamjenu novčanom kaznom kazne zatvora Član 43.a). Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

SUD ĆE ODBITI ZAHTJEV OSUĐENOG ZA ZAMJENU NOVČANOM KAZNOM KAZNE ZATVORA AKO NAĐE DA SE U KONKRETNOM SLUČAJU SVRHA KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA I IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA NE BI MOGLA OSTVARITI ZAMJENOM IZREČENE KAZNE ZATVORA NOVČANOM KAZNOM.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Županijskog/Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 K 004228 10 Kv 2 od 06.01.2011. godine odbijen je kao neosnovan zahtjev osuđenog za zamjenu novčanom kaznom kazne zatvora izrečene osuđenom pravomoćnom presudom tog suda broj 07 0 K 004228 10 K od 29.06.2010. godine, a zbog krivičnog djela neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH).

Protiv tog rješenja žalbu je, putem svog branitelja, podnio osuđeni i to zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijano rješenje „ukine i preinači na način da će se zahtjev osuđenog prihvatiti u cjelosti odnosno zamijeniti izrečena kazna zatvora novčanom kaznom“.

Federalni tužitelj podneskom Ktž-10/11 od 19.01.2011. godine predložio je da se žalba osuđenog odbije kao neosnovana.

Ovaj sud je ispitao pobijano rješenje u granicama žalbenih navoda, pa je odlučio kao u izreci, iz slijedećih razloga:

Pobijajući prvostepeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, osuđeni u žalbi ističe da pobijano rješenje ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama usljed čega se ne može ispitati pravilnost zaključka prvostepenog suda.

Ovaj žalbeni navod osuđenog je neosnovan. Prvostepeni sud je u obrazloženju svoga rješenja naveo jasne razloge zbog kojih smatra da u konkretnom slučaju nema mjesta

zamjeni novčanom kaznom izrečene kazne zatvora i to zbog toga što se u konkretnom slučaju svrha krivičnih sankcija i izvršenja kazne zatvora ne bi mogla ostvariti zamjenom izrečene kazne zatvora novčanom kaznom. Pri donošenju takvog zaključka prvostepeni sud je, kako to jasno proizilazi iz obrazloženja njegovog rješenja, imao u vidu okolnosti koje se tiču načina učinjenja predmetnog krivičnog djela i ličnost osuđenog, a to su da se radi o neovlaštenoj prodaji opojne droge heroin, koja ima razorno djelovanje, različitim osobama na području M., u dužem periodu od 31.03.2009. do 14.09.2009. godine, kao i da je osuđeni tom prodajom stjecao protupravnu imovinsku korist.

Pošto je prvostepeni sud u obrazloženju svoga rješenja naveo konkretne razloge kojima se rukovodio pri ocjeni neosnovanim zahtjeva osuđenog za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom, te na taj način postupio u skladu sa uputama ovog suda iz rješenja broj 07 0 K 004228 10 Kž od 12.10.2010. godine, kojim je ukinuto prethodno rješenje prvostepenog suda o odbijanju zahtjeva osuđenog za zamjenu novčanom kaznom izrečene kazne zatvora, neosnovano se u žalbi osuđenog tvrdi da je prvostepeni sud propustio postupiti po uputama ovog suda iz navedenog rješenja.

S obzirom da se žalbena tvrdnja o povredi materijalnog prava od strane prvostepenog suda u pobijanom rješenju zasniva na navodnom propustu prvostepenog suda da navede potpune i određene razloge za svoju odluku, te, s obzirom da je ta žalbena tvrdnja neosnovana, neosnovano se žalbom osuđenog prvostepeno rješenje pobija i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Članom 43a Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine određeno je da ocjenu o opravdanosti zamjene izrečene kazne zatvora u trajanju do jedne godine novčanom kaznom vrši sud, te, stoga, ocjena suda da zahtjevana zamjena izrečene kazne zatvora novčanom kaznom nije opravdana, sama po sebi, ne može predstavljati povredu krivičnog zakona.

Pošto ne postoje razlozi zbog kojih se žalbom pobija prvostepeno rješenje, ovaj sud je, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, donio rješenje kojim je žalbu osuđenog odbio kao neosnovanu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 K 004228 11 Kž 2 od 28.01.2011.godine).

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

3. Prethodno pitanje

Član 20. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OKOLNOST DA NADLEŽNI PORESKE ORGANE NIJE UTVRDIO POSTOJANJE PORESKE OBAVEZE PRIVREDNOG SUBJEKTA ČIJI JE DIREKTOR BIO OPTUŽENI NEMA ZNAČAJA ZA TOK KRIVIČNOG POSTUPKA, JER JE

ODREDBOM ČLANA 20. STAV 1. ZKP FBiH PROPISANO DA, AKO PRIMJENA KRIVIČNOG ZAKONA OVISI OD PRETHODNE ODLUKE O KAKVOM PRAVNOM PITANJU ZA ČIJE JE ODLUČIVANJE NADLEŽAN SUD U KOJEM DRUGOM POSTUPKU ILI NEKI DRUGI ORGAN, SUD KAD SUDI U KRIVIČNOM PREDMETU MOŽE SAM ODLUČITI I O TOM PITANJU PO ODREDBAMA KOJE VAŽE ZA DOKAZIVANJE U KRIVIČNOM POSTUPKU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 070-0-Kžk-09-000006 od 14.12.2010. godine).

4. Nadležnost vanraspravnog vijeća u drugostepenom postupku

Član 25. stav 6. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ODREDBOM ČLANA 25. STAV 6. ZKP FBiH PROPISANO JE DA ODLUKE IZVAN GLAVNOG PRETRESA SUD DONOSI U VIJEĆU SASTAVLJENOM OD TROJICE SUDIJA (VANRASPRAVNO VIJEĆE) PA, IZ SHODNE PRIMJENE TE ODREDBE NA DRUGOSTEPENI POSTUPAK, JASNO PROIZLAZI DA I ODLUKE TOKOM DRUGOSTEPENOG POSTUPKA, IZVAN SJEDNICA ŽALBENOG VIJEĆA ODNOSNO KAD SE TO VIJEĆE NE NALAZI U ZASJEDANJU, DONOSI VANRASPRAVNO VIJEĆE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 001427 10 Kž 14 od 25.03.2010. godine).

5. Isključenje branitelja koje optuženi ne želi

Član 59. stav 6. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U SLUČAJU DA SVOJE PRAVO IZBORA BRANITELJA OPTUŽENI OGRANIČI NA ISKLJUČENJE POJEDINIH ILI ODREĐENOG KRUGA BRANITELJA, ODNOSNO DA ODBIJE DA MU ONI BUDU POSTAVLJENI ZA BRANITELJA, TAKO IZJAŠNENJE OPTUŽENOG OBAVEZUJE SUD DA PRI POSTUPANJU U SKLADU SA ČLANOM 59. STAV 6. ZKP FBiH, IZ KRUGA BRANITELJA KOJI MOGU BITI POSTAVLJENI OPTUŽENOM ISKLJUČI ONE ZA KOJE JE OPTUŽENI IZRIČITO IZJAVIO DA IH NE ŽELI ZA BRANITELJA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 004547 10 K od 09.11. 2010. godine optuženom je u krivičnom predmetu toga suda koji se vodi pod navedenim brojem, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 144. Krivičnog zakona SFRJ, koji je zakonom preuzet kao republički zakon (KZ SFRJ), za branitelja po službenoj dužnosti postavljen advokat iz Bihaća.

Protiv ovog rješenja žalbu je izjavio optuženi. U žalbi, u dijelu koji se odnosi na postavljanje branitelja, optuženi navodi da ne želi advokata s Unsko-sanskog kantona.

Osim toga, optuženi u žalbi traži od Vrhovnog suda FBiH da u ovom krivičnom predmetu donese odluku o izuzeću Kantonalnog suda u Bihaću i Kantonalnog tužiteljstva u Bihaću.

Ovaj sud je ispitao pobijano rješenje u vezi sa žalbenim navodima optuženog, pa je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je ono donijeto na osnovu odredbe člana 59. stav 6. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) tj. zbog toga što optuženi, pozvan da sebi izabere branitelja sa predočene liste branitelja, ni u ostavljenom roku, i pored upozorenja suda o posljedicama propuštanja, nije sebi izabrao branitelja, pa je to, u skladu sa navedenom odredbom, učinio sud.

Odredbom člana 59. stav 6. ZKP FBiH propisano je da će se, u slučaju postavljanja branitelja optuženom, optuženi prvo pozvati da sam izabere branitelja sa predočene liste. To, naravno, u prvom redu, podrazumjeva pravo optuženog da se sasvim određeno izjasni o ličnosti branitelja koji će mu biti postavljen odlukom suda. Takvo potpuno pravo optuženog da sam izabere branitelja sa predočene liste podrazumjeva i njegovo pravo da se izjasni kojeg branitelja ne želi. U slučaju da svoje pravo izbora branitelja optuženi ograniči na isključenje pojedinih ili određenog kruga branitelja odnosno na odbijanje da mu oni budu postavljeni za branitelja, takvo izjašnjenje optuženog obavezuje sud da pri postupanju u skladu sa članom 59. stav 6., druga rečenica ZKP FBiH, iz kruga branitelja koji odlukom suda mogu biti postavljeni optuženom, isključi one za koje je optuženi izričito izjavio da ih ne želi za branitelja. Samo na taj način se može osigurati postojanje odnosa povjerenja između optuženog i postavljenog branitelja, koji je neophodan za efikasnu odbranu optuženog, a što se nalazi u osnovi zakonske odredbe o pravu optuženog da u slučaju postavljanja branitelja sam sebi izabere branitelja sa predočene liste.

Pošto je u konkretnom slučaju optuženi u više navrata (na primjer, u podnesku upućenom Kantonalnom sudu u Bihaću 07.09.2010. godine i u žalbi na rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 004547 10 K od 17.09.2010. godine) jasno naglasio da ne želi branitelja sa područja Unsko-sanskog kantona, ovaj sud, imajući u vidu smisao odredbe člana 59. stav 6. ZKP FBiH, nalazi pobijano rješenje nepravilnim, te ga je, stoga, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, uvažanjem žalbe optuženog, ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 K 004547 10 Kž 5 od 17.11.2010. godine).

6. Korištenje iskaza osumnjičenog u istrazi

Član 92. stav 2. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ODREDBA ČLANA 92. STAV 2. TAČKA C) ZKP FBiH NE ISKLJUČUJE MOGUĆNOST KORIŠTENJA TOKOM ISTRAGE ZAPISNIKA O ISPITIVANJU OSUMNJIČENOG KADA JE ON ISKAZ DAO BEZ PRISUSTVA BRANITELJA A

NAKON PRETHODNOG PREDOČENJA PRAVA NA BRANITELJA. NAIME, PREMA POMENUTOJ ZAKONSKOJ ODREDBI PRISUSTVO BRANITELJA PRI ISPITIVANJU OSUMNJIČENOG TOKOM ISTRAGE JE UVJET ZA KORIŠTENJE, BEZ SAGLASNOSTI OPTUŽENOG, TOG ISKAZA KAO DOKAZA NA GLAVNOJ RASPRAVI ALI NE I U ISTRAZI.

Iz obrazloženja:

Najprije, iz zapisnika o ispitivanju osumnjičenog u MUP-u Kantona Sarajevo, u IV Policijskoj upravi od 24.04.2011. godine vidljivo je da je osumnjičeni tom prilikom zaista ispitan bez prisustva branitelja, ali da je, prije toga, bio upozoren da ima pravo na branitelja koji može biti prisutan njegovom ispitivanju i da je, nakon predočenja tog prava, osumnjičeni dao izjavu bez prisustva branitelja. Kako se u konkretnom slučaju ne radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora niti o osumnjičeom koji je nijem ili gluh, za koje okolnosti odredba člana 59. stav 1. ZKP FBiH vezuje obavezno prisustvo branitelja već prilikom prvog ispitivanja osumnjičenog, sama okolnost da osumnjičeni prilikom tog ispitivanja nije imao branitelja ne čini zapisnik o tom njegovom ispitivanju nezakonitim dokazom. Pri tome je potrebno napomenuti da odredba člana 92. stav 2. tačka c) ZKP FBiH ne isključuje mogućnost korištenja tokom istrage zapisnika o ispitivanju osumnjičenog kada je on iskaz dao bez prisustva branitelja a nakon prethodnog predočenja prava na branitelja. Naime, prema odredbi člana 92. stav 2. tačka c) ZKP FBiH, prisustvo branitelja pri ispitivanju osumnjičenog tokom istrage je uvjet za korištenje, bez saglasnosti optuženog, tog iskaza kao dokaza na glavnoj raspravi ali ne i u istrazi.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 012280 11 Kž od 31.05.2011. godine)

7. Nedostaci razloga u prijedlogu za produženje pritvora

Član 145. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO TUŽITELJ U PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA NIJE NAVEO KONKRETNE ČINJENICE I DOKAZE IZ KOJIH BI PROIZILAZILO DA SU ISPUNJENI SVI ZAKONOM KUMULATIVNO PROPISANI UVJETI ZA PRODUŽENJE PRITVORA PO OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH, SUD JE PRAVILNO POSTUPIO KADA JE POBIJANIM RJEŠENJEM ODBIO PRIJEDLOG TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora prema optuženom odbijen zbog toga što kantonalni tužitelj u prijedlogu za produženje pritvora nije naveo konkretne činjenice niti podnio konkretne dokaze iz kojih bi proizilazilo da su u konkretnom slučaju ispunjeni svi zakonom kumulativno propisani uvjeti za određivanje odnosno produženje pritvora po osnovu iz člana 146. stav 1. tačka d)

Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH), a po kojem zakonskom osnovu je bilo predloženo produženje pritvora prema optuženom.

Pobijajući pravilnost prvostepenog rješenja, kantonalna tužiteljica u žalbi ističe da je prilikom donošenja pobijanog rješenja sud potpuno zanemario činjenice na osnovu kojih je pritvor prema osumnjičenom, a sada optuženom, bio ranije određen.

Ovaj žalbeni navod kantonalne tužiteljice ne može dovesti u pitanje pravilnost pobijanog rješenja. Naime, odredbom člana 145. stav 2. ZKP FBiH propisano je da se pritvor određuje ili produžuje rješenjem suda na prijedlog tužitelja a nakon što sud prethodno sasluša osumnjičenog odnosno optuženog na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže. Iz ove zakonske odredbe jasno proizilazi da je tužitelj u prijedlogu za određivanje ili produženje pritvora osumnjičenom odnosno optuženom dužan navesti okolnosti na osnovu kojih smatra da su ispunjeni uvjeti za određivanje odnosno produženje pritvora a da je sud dužan omogućiti osumnjičenoj odnosno optuženoj osobi izjašnjenje na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže, te, nakon toga, a cijeneći okolnosti iznesene od strane tužitelja i od strane odbrane, donijeti odluku o prijedlogu za određivanje odnosno produženje pritvora. Iz navedene zakonske odredbe jasno je, takođe, da se tužitelj prilikom podnošenja prijedloga za produženje pritvora ne može jednostavno pozvati isključivo na razloge na osnovu kojih je pritvor određen.

Pravilnost pobijanog rješenja ne dovode u pitanje ni ostali žalbeni navodi kantonalne tužiteljice. Naime, okolnosti izvršenja djela, za koje postoji osnovana sumnja da ga je učinio optuženi, koje tužiteljica navodi u žalbi kao argumente za tvrdnju da se u konketnom slučaju radi o posebno teškom krivičnom djelu, u suprotnosti su sa navodima iz činjeničnog opisa djela sadržanog u optužnici. Tako se u žalbi ističe da je optuženi zadao oštećenom ubod nožem bez ikakvog prethodnog verbalnog ili fizičkog sukoba sa oštećenim dok se u činjeničnom opisu djela u optužnici navodi da je oštećeni izvršio preticanje vozila u kojem se nalazio optuženi, zaustavio svoje vozilo i iz njega izašao sa još dvije osobe, sa kojima je došao do vozila optuženog, a, potom, palicom koju je imao kod sebe udario po vozilu optuženog. Nadalje, okolnosti koje u žalbi ističe kantonalna tužiteljica – da je optuženi imao kuhinjski nož u autu, te da je bez ijedne izgovorene riječi ubo oštećenog u predio stomaka ne mogu ukazivati na postojanje vanrednih okolnosti u smislu člana 146. stav 1. tačka d) ZKP FBiH s obzirom na okolnosti učinjenja djela sadržane u činjeničnom opisu djela u optužnici. Takođe, sama okolnost da je svjedokinja koja se nalazila u vozilu optuženog bila uznemirena konkretnim događajem, te da optuženi i oštećeni žive u mjestima koja se nalaze na području iste općine, bez navođenja drugih konkretnih okolnosti koje bi na to ukazivale, ne mogu biti osnov za donošenje zaključka o tome da bi puštanje na slobodu optuženog rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci ovog rješenja a na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 03 0 K 007525 11 Kž od 09.08.2011. godine)

8. Kontrola pritvora

Član 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

SMISAO REDOVNE KONTROLE OPRAVDANOSTI PRITVORA JE U TOME DA SE POSTOJANJE UVJETA ZA PRITVOR REDOVNO PREISPITUJE U VEZI SA RAZVOJEM KONKRETNOG KRIVIČNOG POSTUPKA, PA, DAKLE, I U VEZI SA DOKAZIMA KOJI SE IZVODE NA GLAVNOM PRETRESU. STOGA JE SUD PRI OCJENI DALJEG POSTOJANJA UVJETA ZA PRITVOR PRI REDOVNOJ KONTROLI OPRAVDANOSTI PRITVORA DUŽAN UZETI U OBZIR CJELINU DOTADAŠNJEG TOKA KRIVIČNOG POSTUPKA I, S OBZIROM NA DOKAZE IZVEDENE NA GLAVNOM PRETRESU, DONIJETI ZAKLJUČAK O DALJEM POSTOJANJU UVJETA ZA PRITVOR.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 004468 11 Kv 11 od 20.01.2011. godine prema optuženima K.A., P.J. i B.N., protiv kojih je bila potvrđena optužnica zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. stav 2. tačka b) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH), produžen je pritvor za 2 (dva) mjeseca tako da pritvor može trajati do 22.03.2011. godine ili do nove odluke suda. Pritvor je optuženima produžen iz razloga propisanog u članu 146. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH).

Protiv ovog rješenja žalbe su izjavili branitelji optuženih K.A., P.J. i B.N.

Žalbama branitelja optuženih K.A. i P.J. prvostepeno rješenje se pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se ono preinači tako što će se prema ovim optuženima ukinuti pritvor. Žalbom branitelja optuženog B.N. prvostepeno rješenje se pobija zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se ono preinači i optuženi pusti na slobodu ili da se ono ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Ovaj sud je ispitao pobijano rješenje u granicama žalbenih navoda, pa je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je ono donijeto na osnovu člana 151. stav 1. ZKP FBiH odnosno u postupku redovne kontrole opravdanosti pritvora koja se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru.

Postupak redovne kontrole opravdanosti pritvora u smislu člana 151. stav 1. ZKP FBiH podrazumijeva kontrolu daljeg postojanja uvjeta zbog kojih je pritvor prema optuženom bio određen ili produžen. To znači da ta kontrola treba da obuhvati kako dalje postojanje općeg uvjeta za određivanje odnosno produženje pritvora, koji je određen članom 146. stav 1. ZKP FBiH – postojanje osnovane sumnje da je optuženi učinio

određeno krivično djelo tako i postojanje nekog od posebnih uvjeta za određivanje odnosno produženje pritvora propisanih u tačkama a) do d) stava 1. člana 146. ZKP FBiH. Smisao redovne kontrole opravdanosti pritvora je u tome da se postojanje uvjeta za pritvor redovno preispituje u vezi sa razvojem konkretnog krivičnog postupka, pa, dakle, i u vezi sa dokazima koji se izvode na glavnom pretresu. Stoga je sud pri ocjeni daljeg postojanja uvjeta za pritvor pri redovnoj kontroli opravdanosti pritvora dužan uzeti u obzir cjelinu dotadašnjeg toka krivičnog postupka i, s obzirom na dokaze izvedene na glavnom pretresu, donijeti zaključak o daljem postojanju uvjeta za pritvor.

Suprotno tome, a kako se to ukazuje žalbom branitelja optuženog, prvostepeni sud, u pobijanom rješenju, svoj zaključak o daljem postojanju osnovane sumnje da su optuženi učinili krivično djelo za koje se terete i o postojanju osnova za pritvor propisanog u članu 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH temelji isključivo na dokazima na kojima je takav zaključak prvostepenog suda bio zasnovan u prethodnom rješenju suda o produženju pritvora optuženima. Sud, dakle, kako se to osnovano ukazuje žalbom branitelja ovog optuženog, propušta pri ocjeni daljeg postojanja uvjeta za pritvor uzeti u obzir tok glavnog pretresa nakon donošenja posljednjeg rješenja o produženju pritvora, te propušta razmotriti značaj i utjecaj dokaza, izvedenih na glavnom pretresu nakon donošenja posljednjeg rješenja o produženju pritvora, na dalju opravdanost pritvora prema optuženima. Štaviše, kako to proizilazi iz obrazloženja pobijanog rješenja, prvostepeni sud propušta pri kontroli opravdanosti pritvora cijeliti značaj okolnosti da je kantonalni tužitelj na glavnom pretresu održanom dana 17.12.2010. godine izmijenio činjenični opis djela u optužnici, a, u odnosu na optužene B.N. i P.J., i pravnu kvalifikaciju djela.

Iz navedenih razloga ovaj sud nalazi da se osnovano žalbom branitelja optuženog B.N. ističe da u konkretnom slučaju prvostepeni sud nije izvršio stvarnu i suštinsku kontrolu opravdanosti pritvora u vezi sa tokom i razvojem konkretnog krivičnog postupka. Stoga je ovaj sud, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, donio rješenje kojim je uvaživši žalbu branitelja optuženog B.N., a, primjenom člana 324. ZKP FBiH, pošto su razlozi zbog kojih je uvažio žalbu branitelja ovog optuženog od koristi i za saoptužene K.A. i P.J., čiji branitelji nisu uložili žalbu u tom pravcu, i u odnosu na optužene K.A. i P.J., ukinuo pobijano rješenje i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Pri ponovnom odlučivanju o daljoj opravdanosti pritvora prema optuženima K.A., P.J. i B.N. sud će uzeti u obzir cjelokupan dosadašnji tok dokaznog postupka, te će, nakon brižljive i savjesne ocjene svih relevantnih okolnosti, moći donijeti pravilnu i na zakonu zasnovanu odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 004468 11 Kž 11 od 26.01.2011. godine)

9. Pritvor nakon izricanja presude

Član 152. st. 1. i 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NAKON IZRICANJA PRESUDE KOJOM JE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM, ODLUKA O PRITVORU NIJE ZAVISNA OD POSTOJANJA PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE, ODNOSNO PRODUŽENJE PRITVORA, JER BI U SUPROTNOM TO ZNAČILO IGNORISATI PRESUDU KAO UTVRĐENJE SUDA DA JE OPTUŽENI UČINIO KRIVIČNO DJELO I PORICATI PRAVO SUDA DA PREDUZME MJERE KOJIMA ĆE OSIGURATI PRAVOSNAŽNO OKONČANJE KRIVIČNOG POSTUPKA, IZVRŠENJE SVOJE PRESUDE I OSTVARENJE NJENOG CILJA.

Iz obrazloženja:

Najprije, potrebno je istaći da se određivanje odnosno produženje pritvora nakon izricanja prvostepene presude razlikuje od određivanja odnosno produženja pritvora prije izricanja presude. Posljedica je to činjenice da tom određivanju odnosno produženju pritvora prethodi donošenje presude od strane zakonitog suda kojom se, nakon održanog glavnog pretresa, utvrđuje krivnja optuženog i njemu izriče kazna zatvora pošto je prvostepeni sud ocjenom dokaza stekao uvjerenje o dokazanosti krivnje optuženog. Time je krivični postupak došao do sasvim posebne tačke tako da se, umjesto o pritvoru nakon potvrđivanja optužnice, sada govori o pritvoru nakon izricanja prvostepene presude. Prvostepenom presudom kojom je optuženi oglašen krivim i kojom mu je izrečena kazna zatvora konsumirana je optužnica i osnov za određivanje odnosno produženje pritvora više nije optužnica tužitelja nego presuda suda. Činiti, i nakon izricanja presude, odluku o pritvoru zavisnom od postojanja prijedloga tužitelja za određivanje odnosno produženje pritvora, značilo bi ignorisati presudu kao utvrđenje prvostepenog suda da je optuženi učinio krivično djelo i poricati pravo suda da preduzme mjere kojima će osigurati pravosnažno okončanje krivičnog postupka, izvršenje svoje presude i ostvarenje njenog cilja.

Na ispravnost ovog stajališta ukazuju i relevantne zakonske odredbe. Tako, na primjer, za razliku od odredbe člana 149. stav 2. ZKP FBiH koja, i pored pomenute odredbe člana 145. stav 2. ZKP FBiH, za produženje pritvora izričito traži prijedlog tužitelja, odredba člana 152. stav 1. ZKP FBiH, koja se odnosi na određivanje odnosno produženje pritvora nakon izricanja prvostepene presude, ovlašćenje suda na produženje pritvora ne vezuje uz postojanje prijedloga tužitelja ni posebno prethodno izjašnjenja optužene odnosno, u ovom slučaju, nepravosnažno osuđene osobe. Nadalje, ni sama odredba člana 145. stav 2. ZKP FBiH, koja određivanje ili produženje pritvora osumnjičenom odnosno optuženom vezuje uz prijedlog tužitelja i uz prethodno saslušanje osumnjičenog odnosno optuženog na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže, ne upućuje na tu proceduru i u slučaju određivanja odnosno produženja pritvora nakon izricanja prvostepene presude (član 152. ZKP FBiH). Naime, odredba člana 145. stav 2. ZKP FBiH, u dijelu u kojem ustanovljava obavezu prethodnog saslušanja osumnjičenog odnosno optuženog na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže, tu obavezu isključuje u slučaju iz člana 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH. Iz toga jasno proizilazi da se i prijedlog tužitelja za određivanje odnosno produženje pritvora i saslušanje osumnjičenog odnosno optuženog, koje ima u vidu ta odredba, odnose na razloge za pritvor propisane u

članu 146. ZKP FBiH odnosno na situacije kada se pritvor može odrediti odnosno produžiti samo ako su ispunjeni uvjeti iz člana 146. stav 1. ZKP FBiH. Međutim, izmijenjena odredba člana 152. stav 1. ZKP FBiH određivanje odnosno produženje pritvora nakon izricanja prvostepene presude uopšte ne veže za razloge za pritvor iz člana 146. ZKP FBiH nego samo na ocjenu suda, kad izrekne presudu na kaznu zatvora manju od 5 godina, da li je određivanje odnosno produženje pritvora neophodno radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka s obzirom na okolnosti vezane za izvršenje krivičnog djela i ličnost učinitelja odnosno za samu činjenicu izricanje kazne zatvora od pet godina ili teže kazne.

Imajući u vidu sve navedeno, te činjenicu da je određivanju odnosno produženju pritvora nakon izricanja presude na kaznu zatvora, a u skladu sa članom 152. stav 1. ZKP FBiH, prethodilo suđenje tokom kojeg je optuženi imao mogućnost i pravo da se izjasni o svim okolnostima vezanim za izvršenje krivičnog djela i za njegovu ličnost (što su osnovi na kojima se procjenjuje neophodnost pritvora nakon izricanja prvostepene presude), očito je da se neosnovano žalbom branitelja prvostepeno rješenje pobija tvrdnjom da je njime povrijeđena odredba člana 145. stav 2. ZKP FBiH.

S obzirom da se u konkretnom slučaju radi o rješenju o produženju pritvora nakon izricanja prvostepene presude na osnovu odredbe člana 152. stav 1. ZKP FBiH i koje se kao takvo ima smatrati lišenjem slobode prema odredbi člana 5. stav 1. tačka a) EKLJP, neosnovano se žalbom branitelja ističe da je nepostupanjem u smislu člana 145. stav 2. ZKP FBiH povrijeđena odredba člana 5. stav 3. EKLJP. Naime, u odredbi člana 5. stav 3. EKLJP izričito se navodi da se ona odnosi na slučajeve hapšenja ili lišenja slobode prema odredbi člana 5. stava 1. tačka c) EKLJP, a u konkretnom slučaju ne radi se o lišenju slobode prema odredbi člana 5. stav 1. tačka c) EKLJP.

S obzirom da je riječ o rješenju o produženju pritvora nakon izricanja prvostepene presude i nakon što je optuženom tokom suđenja data mogućnost da se izjasni o svim okolnostima koje su relevantne za određivanje odnosno produženje pritvora po članu 152. stav 1. ZKP FBiH, te, pošto je optuženom takođe data mogućnost pobijanja rješenja o produženju pritvora žalbom, neosnovano se žalbom branitelja ističe da je pobijanim rješenjem povrijeđena odredba člana 5. stav 4. EKLJP odnosno odredba člana 6. EKLJP navodnim onemogućavanjem pristupa sudu optuženom.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 001427 10 Kž 14 od 25.03.2010. godine).

10. Manjkavo sačinjen sporazum o priznanju krivnje

Član 246. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO PRVOSTEPENI SUD POSTUPI SUPROTNO ODREDBI ČLANA 246. STAV 6. TAČKA A) ZKP FBiH i PRIHVATI SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVNJE, KOJI NIJE SADRŽAVAO IZJAŠNJENJE OPTUŽENOG DA JE PRIJE ZAKLJUČENJA SPORAZUMA O PRIZNANJU KRIVNJE UPOZNAT SA MOGUĆIM POSLJEDICAMA VEZANIM ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM

DJELOM, ONDA JE TIME SUD ISKLJUČIO MOGUĆNOST ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM OD STRANE OPTUŽENOG, PA JE POGRIJEŠIO KADA JE PRESUDOM KOJA JE DONESENA NA OSNOVU TAKVOG SPORAZUMA O PRIZNANJU KRIVNJE DONIO I ODLUKU O ODUZIMANJU IMOVINSKE KORISTI OD OPTUŽENOG.

Iz obrazloženja:

Pobijajući odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom branitelj u žalbi navodi da je prvostepena presuda u tom dijelu protivrječna sama sebi i svojim razlozima, da prvostepeni sud nije naveo razloge o odlučnim činjenicama u odnosu na odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, da je prvostepeni sud odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom donio prekoračivši ovlaštenje koje ima po zakonu, da u sporazumu o priznanju krivnje zaključenom između optuženog i kantonalnog tužitelja uopće nije utvrđena imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, da je pobijanom presudom visina imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom pogrešno utvrđena, te, konačno, da je usljed svega toga sud nepravilno donio odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

S obzirom na sadržinu žalbenih navoda kojima se iz pomenutih žalbenih osnova pobija prvostepena presuda u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i s obzirom da je pobijana presuda donijeta na osnovu sporazuma o priznanju krivnje zaključenog između zamjenice glavnog kantonalnog tužitelja i optuženog, te njegovog branitelja, ovaj sud je, prije svega, ispitaio tačnost žalbene tvrdnje da sporazum o priznanju krivnje nije sadržavao klauzulu o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Pri tome je ovaj sud imao u vidu odredbu člana 246. stav 6. tačka a) ZKP FBiH iz koje proizilazi da je uvjet za prihvatanje od strane suda sporazuma o priznanju krivnje zaključenog između optuženog i njegovog branitelja i tužitelja utvrđenje suda da je do sporazuma o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja sa mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane uz imovinskopravni zahtjev, oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i troškove krivičnog postupka.

Uvidom u spise predmeta utvrđeno je da je pobijana presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivnje zaključenog pod brojem Kt-695/09 dana 08.07.2010. godine između zamjenice glavnog kantonalnog tužitelja u Mostaru i optuženog, te njegovog branitelja. Navedenim sporazumom optuženi je priznao krivnju za krivično djelo neovlašćena proizvodnje i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH, koje krivično djelo mu je stavljeno na teret izmijenjenom optužnicom Kantonalnog tužiteljstva u Mostaru broj Kt-695/09 od 08.07.2010. godine, te su se stranke sporazumjele da se optuženom za to krivično djelo izrekne kazna zatvora u trajanju od jedne godine i osam mjeseci. Sporazumom je nadalje optuženi potvrdio da je, kako se to navodi u sporazumu, izjavu o priznanju krivnje dao dobrovoljno i svjesno nakon što je upoznat sa sadržajem izmijenjene optužnice, uključujući moguće obaveze plaćanja troškova krivičnog

postupka. Optuženi je takođe potvrdio da razumije da se potpisivanjem navedenog sporazuma odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na kaznu koju će izreći sud.

Suprotno pomenutoj odredbi člana 246. stav 6. tačka a) ZKP FBiH, sporazum nije sadržavao izjašnjenje optuženog da je, prije zaključenja sporazuma, upoznat sa mogućim posljedicama vezanim za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. I pored toga što sporazum nije sadržavao takvo izjašnjenje optuženog iako je ono navedenom zakonskom odredbom izričito propisano kao uvjet za prihvatanje sporazuma o priznanju krivnje, prvostepeni sud je prihvatio navedeni sporazum a, potom, na osnovu njega, donio pobijanu presudu.

Prihativši takav manjkavo sačinjeni sporazum o priznanju krivnje između optuženog, te njegovog branitelja i zamjenice glavnog kantonalnog tužitelja, prvostepeni sud je time isključio mogućnost oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom od strane optuženog presudom koja je donijeta na osnovu takvog sporazuma o priznanju krivnje. Pošto je prvostepeni sud pobijanom presudom ipak donio odluku o oduzimanju od optuženog imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u iznosu od 16.160,00 KM, takva odluka, s obzirom na činjenice koje se odnose na sadržinu zaključenog a potom od suda prihvaćenog sporazuma o priznanju krivnje, je nepravilna. Pošto se radi o nepravilnosti koja se ne može otkloniti ukidanjem pobijane presude jer se osnov te nepravilnosti nalazi u manjkavo sačinjenom sporazumu o priznanju krivnje i prihvatanju tog sporazuma od strane suda iako se sud nije prethodno uvjerio da je optuženi, prije zaključenja sporazuma, bio upoznat sa mogućim posljedicama zaključenja sporazuma vezanim uz oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ovaj sud je uvažavanjem žalbe branitelja optuženog, na osnovu člana 329. ZKP FBiH, donio presudu kojom je pobijanu presudu preinačio tako što je odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, sadržanu u prvostepenoj presudi, ukinuo.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 0 K 005071 11 Kž 4 od 01.04.2011. godine).

11. Razmatranje sporazuma o priznanju krivnje

Član 246. stav 2. tačka e) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ODREDBA ČLANA 246. STAV 2. TAČKA E) ZKP FBiH PODRAZUMIJEVA OBAVEZU SUDA DA, PRILIKOM RAZMATRANJA SPORAZUMA O PRIZNANJU KRIVNJE, PROVJERI DA LI JE OŠTEĆENOM PRUŽENA MOGUĆNOST DA SE PRED TUŽITELJEM IZJASNI O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU, A KAKO IZ ZAPISNIKA O SASLUŠANJU OŠTEĆENE PROIZILAZI DA JE OŠTEĆENOJ DATA TAKVA MOGUĆNOST I DA JE ONA TADA IZJAVILA DA ĆE ONA IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV OSTVARITI NAKON OKONČANJA POSTUPKA KOJI JE BIO U TOKU, NIJE POSTOJALA NIKAKVA DODATNA OBAVEZA SUDA DA PRILIKOM RAZMATRANJA SPORAZUMA O PRIZNANJU KRIVNJE PONOVO

DA PRILIKU OŠTEĆENOJ KOJA SE VEĆ IZJASNILA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU DA SE O TOM ZAHTJEVU JOŠ JEDNOM IZJASNI I DA GA ODREDI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 006352 11 Kž 2 od 07.06.2011. godine)

12. Povreda prava na odbranu

Član 312. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO TUŽITELJ NIJE IZJAVIO ŽALBU U ODNOSU NA OSUĐUJUĆI DIO PRVOSTEPENE PRESUDE KOJOM JE OPTUŽENA OGLAŠENA KRIVOM ZBOG KRIVIČNOG DJELA OBMANE PRI DOBIVANJU KREDITA I DRUGIH POGODNOSTI IZ ČLANA 268. STAV 2. KZ FBiH ONDA JE ZA TAJ DIO PRVOSTEPENE PRESUDE NASTUPILA FORMALNA PRAVOMOĆNOST, PA JE DRUGOSTEPENI SUD POGRJEŠIO KADA JE NAKON ODRŽANE SJEDNICE VIJEĆA UVAŽIO ŽALBU TUŽITELJA IZJAVLJENU SAMO U ODNOSU NA OSLOBAĐAJUĆI DIO PRVOSTEPENE PRESUDE KOJOM JE OPTUŽENA ZA ISTO DJELO KOJE JE PRAVNO KVALIFIKOVANO KAO KRIVIČNO DJELO KRIVOTVORENJA ISPRAVE IZ ČLANA 373. STAV 2. KZ FBiH PREINAČIO PRVOSTEPENU PRESUDU I OPTUŽENU OGLASIO KRIVOM ZA TO KRIVIČNO DJELO. OVIM JE DRUGOSTEPENI SUD POVRIJEDIO NAČELO *NE BIS IN IDEM* IZ ČLANA 4. ZKP FBiH I TIME ZBOG POVREDE PRAVA NA ODBRANU OPTUŽENE UČINIO BITNU POVREDU ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ISTOG ZAKONA,

Iz obrazloženja:

Optužnicom broj Kt-413/07 od 28.06.2007. godine optuženoj je stavljeno na teret „da je neutvrđenog datuma u 12. mjesecu 2004. godine Hypo-Alpe-Adria bank d.d. Mostar, podružnica u Mostaru, dostavila zahtjev za odobrenje nenamjenskog kredita u iznosu od 15.000,00 KM, uz koji zahtjev je dostavila lažne isprave – potvrde o zaposlenju i prosječnoj plati sebe i žiranata K.B., Š.N. i V.S., koji podaci su značajni za dobijanje kredita, te uz zahtjev banci dostavila lažne administrativne zabrane za sebe i navedene žirante koje su ovjerene krivotvorenim pečatom i krivotvorenim potpisom odgovornih osoba u STR „Obuća Ruža“ Mostar, Hrvatske pošte d.o.o. Mostar, „Diomed-Trade“ d.o.o. Export-Import Ljubuški i „Alminij“ d.d. Mostar, te dvije mjenice brojeva: AF0734762 i AF0734763 sa sporazumom i izjavom o obavezi na temelju solo mjenice, lažno potpisane od žiranata N.Š., pa je banka ništa ne sluteći odobrila a potom isplatila traženi kredit u iznosu od 15.000,00 KM“. Takve radnje su u optužbi pravno kvalifikovane kao krivična djela obmane pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 268. stav 2. u stjecađu sa krivičnim djelom krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 1. u vezi sa članom 54. KZ FBiH.

Presudom Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 0 028439 07 K od 12.02.2010. godine optužena je oglašena krivom da je postupila na naprijed opisan način, pa su te njene radnje pravno kvalifikovane kao krivično djelo obmane pri dobivanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 258. stav 2. KZ FBiH za koje krivično djelo joj je uz primjenu odgovarajućih zakonskih odredaba izrečena uvjetna osuda kojom joj je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci, koja se neće izvršiti ukoliko optužena u roku od dvije godine računajući od dana pravomoćnosti presude ne počini novo krivično djelo. Takođe je na osnovu člana 299. tačka c) ZKP FBiH za potpuno isto djelo optužena oslobođena od optužbe da je počinila krivično djelo krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa članom 54. KZ FBiH.

Iako je u pomenutoj presudi optužena oglašena krivom za navedeno krivično djelo Općinski sud u Mostaru je bespotrebno na osnovu člana 299. stav 1. tačka c) ZKP FBiH optuženu oslobodio od optužbe za iste činjenično opisane radnje koje su naprijed citirane, čime da bi počinila krivično djelo krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa članom 54. KZ FBiH.

Naime, ukoliko je Općinski sud u Mostaru smatrao da su u naprijed citiranim navodima djela za koje je optužena oglašena krivom sadržana obilježja krivičnog djela obmane pri dobivanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 268. stav 2. KZ FBiH onda je pogriješio kada je za te iste radnje optuženu oslobodio od optužbe da je učinila krivično djelo krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa članom 54. istog zakona. Jednostavnije navedeno optužena nije mogla za isto djelo biti oglašena krivom i oslobođena od optužbe kako je to uradio Općinski sud u Mostaru.

Protiv oslobađajućeg dijela presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 K 0 028439 07 K od 12.02.2010. godine kantonalni tužitelj u Mostaru (u daljem tekstu: tužitelj) je izjavio žalbu koja je uvažena na način što je Kantonalno/Županijski sud u Mostaru kao drugostepeni sud nakon održane sjednice vijeća svojom presudom broj 58 0 K 028439 10 Kž od 10.05.2010. godine, preinačio oslobađajući dio navedene prvostepene presude na način što je optuženu oglasio krivom za izvršenje krivičnog djela krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH i osudio je na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

Međutim, po mišljenju ovog kao trećestepenog suda, drugostepeni sud je potpuno zanemario odredbu člana 4. ZKP FBiH koja se odnosi na pravno načelo ne bis in idem. Prema tom načelu niko ne može biti ponovo suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka. Takvo pravo koje u suštini predstavlja zapreku za dvostruko suđenje predviđeno je i u članu 14. stav 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i članu 4. Protokola broj 7. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

S tim u vezi valja ukazati, da je u ovom krivičnom predmetu drugostepeni sud ispitujući žalbene prigovore tužitelja zanemario da je prvostepena presuda za krivično djelo obmane pri dobivanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 258. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH za koje je optužena oglašena krivom stekla formalnu pravomoćnost, s obzirom da u tom pogledu nije izjavljena žalba. I pored toga, drugostepeni sud je uvažio žalbu tužitelja

i preinačio oslobađajući dio izreke pobijane presude koji je u činjeničnoj osnovici sadržavao potpuno isto djelo za koje je optužena tom presudom bila oslobođena od optužbe da je učinila krivično djelo krivotvorenja isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH.

Dakle, optužena je očigledno dvostruko osuđena za isto djelo, pa je po ocjeni ovog kao trećestepenog suda time povrijeđeno njeno pravo na odbranu kako to ona pravilno ukazuje u žalbi i učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH i postupljeno suprotno odredbama člana 14. stav 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i člana 4. Protokola broj 7. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja se u konkretnom slučaju moraju primijeniti u smislu odredbe člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Na osnovu svega izloženog valjalo je žalbu optužene uvažiti, i na osnovu ovlašćenja iz člana 330. stav 1. tačka a) ZKP FBiH pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovno odlučivanje, s obzirom da je taj sud u smislu člana V/4., 14. (1.) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i člana 28. stav 2. Zakona o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležan da odlučuje o žalbama protiv odluka općinskih sudova.

Prilikom ponovnog odlučivanja drugostepeni sud će imati u vidu primjedbe navedene u ovom rješenju kao i ostale žalbene prigovore optužene, pa će tek nakon toga biti u situaciji da donese zakonitu i pravilnu odluku.

S obzirom na izloženo odlučeno je kao u izreci.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 K 028439 10 Kžž 3 od 31.03.2011. godine)

13. Nije riješen predmet optužbe

Član 312. stav 1. tačka h) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

SUD JE OBAVEZAN DA IZREKOM PRESUDE ODLUČI O OPTUŽNICI U CIJELINI, JER JE PRESUĐENA STVAR (*RES IUDICATA*) SAMO ONO ŠTO JE SADRŽANO U IZRECI PRESUDE. RADI TOGA, SUD NIJE RIJEŠIO PREDMET OPTUŽBE POŠTO NAKON ODUSTANKA TUŽITELJA OD OPTUŽBE ZA KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 289. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH NIJE DONIO PRESUDU KOJOM SE OPTUŽBA ODBIJA VEĆ JE DONIO SAMO PRESUDU KOJOM SE OPTUŽENI OGLAŠAVA KRIVIM ZA OSTALA KRIVIČNA DJELA RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 289. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. I RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 289. STAV 1. KZ FBiH. TIME JE SUD UČINIO BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA H) ZKP FBiH ZBOG KOJE JE UVAŽENJEM ŽALBE OPTUŽENOG TAKVA PRESUDA UKINUTA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 004552 11 Kž 8 od 02.06.2011. godine)

14. Nezakonito prepoznavanje osoba na osnovu glasa

Član 312. stav 1. tačka i) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

i

Član 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

POŠTO PREPOZNAVANJE PO GLASU PRETPOSTAVLJA VERBALNO IZRAŽAVANJE OSUMNJIČENE ODNOSNO OPTUŽENE OSOBE PRED ORGANIMA GONJENJA, ONDA JE TAKVU RADNJU KAO POSEBNU RADNJU DOKAZIVANJA MOGUĆE PREDUZETI TEK NAKON ŠTO JE OSUMNJIČENA ODNOSNO OPTUŽENA OSOBA IZRIČITO UPOZORENA DA NIJE DUŽNA SUDJELOVATI U TAKVOM NAČINU PREPOZNAVANJA I TEK NAKON ŠTO SE ODREKLA OD PRAVA NA ŠUTNJU, S OBZIROM DA JE ZAŠTIĆENA OD VERBALNOG SAMOOPTUŽIVANJA (ČLAN 6. STAV 3. ZKP FBiH I ČLAN 6. STAV 1. EVROPSKE KONVENCIJE O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA). KAKO JE U KONKRETNOM SLUČAJU PREPOZNAVANJE OPTUŽENOG NA OSNOVU GLASA IZVRŠENO BEZ TAKVOG PRETHODNOG UPOZORENJA O PRAVU NA ŠUTNJU, ONDA SE POBIJANA PRESUDA ZASNIVA NA NEZAKONITOM DOKAZU, PA JE TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA I) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, branitelj optuženog u žalbi, između ostalog, ističe i da je pobijana presuda zasnovana na nevaljanom dokazu, te da je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH. Prema navodima iz žalbe, prvostepeni sud je navedenu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka učinio time što je svoju presudu zasnovao i na prepoznavanju glasa optuženog od strane svjedokinja K.E. i K.E.2, a da to prepoznavanje nije izvršeno u skladu sa odredbama člana 99. ZKP FBiH.

Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog su osnovani.

Iz obrazloženja pobijane presude (strana 6.) nedvosmisleno proizilazi da se utvrđenje suda da je upravo optuženi učinitelj krivičnog djela razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, koje je izvršeno dana 06.01.2010. godine, oko 21,00 sat, u supermarketu d.o.o. BF komerca, Velika Kladaša, u Velikoj Kladaši, u ulici Huse Čehića broj 8, zasniva, između ostalog, i na prepoznavanju, od strane svjedokinja K.E. i K.E.2, glasa optuženog kao glasa učinitelja predmetnog krivičnog djela.

Iz iskaza svjedokinja K.E. i K.E.2, zaista proizilazi da su one vršile prepoznavanje optuženog i na osnovu glasa.

U spisu predmeta postoje zapisnik o prepoznavanju osoba - predmeta II Policijske uprave Cazin broj 05-1707-1-18/010 od 07.01.2010. godine, koji se odnosi na prepoznavanje od strane svjedoka – oštećene i zapisnik o prepoznavanju osoba - predmeta II Policijske uprave Cazin broj 05-1707-1-19/010 od 07.01.2010. godine, koji se odnosi na prepoznavanje od strane svjedoka – oštećene K.E.2. Iz tih zapisnika proizilazi da se oni odnose na radnju vizuelnog prepoznavanja osoba od strane navedenih svjedokinja, obavljenu tokom istrage, i da je prilikom preduzimanja te radnje dokazivanja objema svjedokinjama pokazano pet osoba, te da su one, nakon što su prethodno dale opis osobe koja je učinila predmetno krivično djelo, među pokazanim osobama, prepoznale optuženog kao učinitelja predmetnog krivičnog djela.

Navedeni zapisnici, dakle, ne odnose se na prepoznavanje optuženog na osnovu glasa. O izvršenom prepoznavanju optuženog na osnovu glasa u spisu ne postoji zapisnik iako se, prema odredbi člana 165. stav 1. ZKP FBiH, o svakoj radnji preduzetoj u toku krivičnog postupka sastavlja zapisnik istovremeno kad se radnja obavlja, a, ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga. U taj zapisnik, u skladu sa članom 166. stav 2. ZKP FBiH, potrebno je unijeti bitne podatke o toku i sadržaju preduzete radnje, a, prilikom preduzimanja radnji kao što je prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se, u skladu sa članom 166. stav 3. ZKP FBiH, unijeti i ostali podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje.

ZKP FBiH ne sadrži posebnu odredbu o prepoznavanju osoba na osnovu glasa. Imajući u vidu svrhu i prirodu takve radnje, ovaj sud nalazi da bi se ta radnja, ukoliko se ona preduzima kao posebna radnja dokazivanja (kao što je to, prema iskazima optuženog i svjedokinja K.E. i K.E.2, bio slučaj u konkretnom predmetu), morala preduzeti u skladu sa članom 99. stav 3. ZKP FBiH, a to znači uz prethodno opisivanje od strane osoba koje vrše prepoznavanje karakteristika tog glasa a zatim slušanjem glasova više osoba. Uz to, imajući u vidu pravo osumnjičene odnosno optužene osobe na šutnju koje ga štiti od verbalnog samooptuživanja (član 6. stav 3. ZKP FBiH i član 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda), a pošto prepoznavanje po glasu pretpostavlja verbalno izražavanje osumnjičene odnosno optužene osobe pred organima gonjenja, ovaj sud nalazi da bi radnju prepoznavanja na osnovu glasa kao posebnu radnju dokazivanja bilo moguće preduzeti tek nakon što je osumnjičena odnosno optužena osoba izričito upozorena da nije dužna sudjelovati u takvom načinu prepoznavanja i tek nakon što se ona, u odnosu na takvu radnju prepoznavanja, odrekla prava na šutnju. Takođe, ovaj sud nalazi da bi dato upozorenje i odgovor osumnjičene odnosno optužene osobe na dato upozorenje moralo biti sadržano u zapisniku o prepoznavanju na osnovu glasa zajedno sa svim ostalim podacima nužnim za ocjenu, od strane suda, vjerodostojnosti i pouzdanosti rezultata izvršenog prepoznavanja.

Međutim, kao što je već navedeno, u spisu konkretnog predmeta ne postoje zapisnici o prepoznavanju optuženog na osnovu glasa. Iz tog razloga ne može se utvrditi da je to prepoznavanje učinjeno na način kojim je bilo osigurano poštivanje privilegija osumnjičenog od samooptuživanja a niti saznati okolnosti koje su od značaja za ocjenu

vjerodostojnost izvršenog prepoznavanja. Štaviše, iz iskaza optuženog kao svjedoka, koji je naveden i u obrazloženju pobijane presude, proizilazi da su ovlaštene službene osobe tada osumnjičenom govorile da mora više puta ponavljati riječi „lezi tamo i ćuti“ i to sve jačim i jačim glasom, što bi ukazivalo na odsustvo izričitog pristanka tada osumnjičenog na verbalno izražavanje odnosno ponavljanje određenih riječi u cilju prepoznavanja njegovog glasa.

Pošto je pobijana presuda zasnovana i na izvršenom prepoznavanju glasa sada optuženog, ovaj sud nalazi, s obzirom na propuste koji su pratili to prepoznavanje, da se osnovano žalbom branitelja optuženog ističe da se pobijana presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ZKP FBiH (član 11. stav 2. ZKP FBiH), ne može zasnivati presuda, te da je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH.

Iz navedenog razloga je ovaj sud, na osnovu člana 330. stav 1. tačka a) ZKP FBiH, donio rješenje kojim je djelimičnim uvažanjem žalbe branitelja optuženog ukinuo pobijanu presudu i odredio održavanje pretresa pred ovim sudom, tokom kojeg će se, u skladu sa članom 332. stav 2. ZKP FBiH, preuzeti dokazi izvedeni pred prvostepenim sudom, te izvršiti reproduciranje CD sa snimkom nadzorne kamere u supermarketu d.o.o. BF Komerc Velika Kladaša, u ulici Huse Čehića broj 8, u Velikoj Kladaši i neposredno saslušanje svjedoka K.E. i K.E.2

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 K 004696 11 Kž 2 od 03.08.2011. godine)

15. Nadležnost trećestepenog vijeća

Član 333. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO TREĆESTEPENO VIJEĆE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE RJEŠENJEM UKINE DRUGOSTEPENU PRESUDU DONESENU NAKON ODRŽANOG PRETRESA, ONDA TREĆESTEPENO VIJEĆE NE MOŽE ODRŽATI PRETRES VEĆ PREDMET MORA VRATITI DRUGOSTEPENOM SUDU NA PONOVRNO SUĐENJE.

Iz obrazloženja:

Radi svega naprijed izloženog, trećestepeno vijeće ovog suda je na osnovu člana 330. stav 1. tačka b) ZKP FBiH žalbu optuženog uvažilo i pobijanu drugostepenu presudu ukinulo, te odlučilo da predmet vrati Kantonalnom sudu u Sarajevu kao drugostepenom sudu na ponovno suđenje. Tako nešto je i jedino bilo moguće, imajući u vidu odredbu člana 333. stav 2. ZKP FBiH prema kojoj o žalbi protiv drugostepene presude odlučuje trećestepeno vijeće sastavljeno od trojice sudija. Ovakva zakonska odredba jasno propisuje tzv. pozitivnu nadležnost odnosno određuje šta trećestepeno vijeće ovog suda može raditi, a to je samo da odlučuje o žalbi izjavljenoj protiv drugostepene presude. Dakle, nije propisano da trećestepeno vijeće ovog suda može u slučaju ukidanja drugostepene presude

održati pretres kao što je to u smislu člana 330. stav 1. ZKP FBiH mora uraditi vijeće apelacionog odjeljenja (drugostepeni sud) nakon ukidanja prvostepene presude. Da u tom pogledu nema nikakvih dvojbi proizilazi i iz odredbe člana 332. ZKP FBiH, koja se odnosi na pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja (drugostepenim vijećem) koja propisuje da nakon što to vijeće ukine prvostepenu presudu u smislu ovlaštenja iz člana 330. stav 1. istog zakona, obavezno je nakon toga održati pretres i primijeniti odredbe koje se odnose na glavni pretres. Radi toga se odredba člana 332. stav 1. ZKP FBiH, ne može primijeniti na navedeni način na postupak pred trećestepenim vijećem ovog suda, te nakon ukidanja drugostepene presude održati pretres, kao što to mora uraditi drugostepeni sud nakon ukidanja prvostepene presude. Dosljedno svemu izloženom, trećestepeno vijeće ovog suda je odlučujući o žalbi optuženog protiv drugostepene presude istu ukinulo i odlučilo da predmet vrati Kantonalnom sudu u Sarajevu kao drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj broj: 65 0 K 070781
11 Kžž od 15.09.2011. godine)

16. Prisilni smještaj

Član 410. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U IZRECI RJEŠENJA O PRIVREMENOM ODREĐIVANJU PRISILNOG SMJEŠTAJA U ZDRAVSTVENOJ USTANOVI OPTUŽENOG KOJI JE UČINIO PROTIVPRAVNO DJELO U NEURAČUNLJIVOM STANJU NE TREBA NAVODITI U KOJOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI ĆE SE VRŠITI TAJ PRISILNI SMJEŠTAJ. OVO NE SAMO ZBOG TOGA ŠTO U ODREDBI ČLANA 410. STAV 3. ZKP FBiH TAKO NEŠTO NIJE PROPISANO, VEĆ I RADI TOGA ŠTO JE ODREĐIVANJE ZDRAVSTVENE USTANOVE U KOJOJ ĆE SE VRŠITI PRISILAN SMJEŠTAJ STVAR IZVRŠENJA RJEŠENJA O PRIVREMENOM ODREĐIVANJU PRISILNOG SMJEŠTAJA U ZDRAVSTVENOJ USTANOVI, PRI ČEMU ĆE SE MORATI VODITI RAČUNA O POTREBAMA OPTUŽENOG I MOGUĆNOSTIMA POJEDINIHZDRAVSTVENIH USTANOVA.

Iz obrazloženja:

Pobijajući pravilnost prvostepenog rješenja, branitelji u žalbi dalje ističu da je ono nepravilno zbog toga što je tim rješenjem određeno da će se prisilni smještaj optuženog vršiti u JZU UKC Tuzla, Klinika za psihijatriju Tuzla. Branitelji smatraju da je u pobijanom rješenju odluka suda o određivanju zdravstvene ustanove u kojoj će se vršiti prisilni smještaj optuženog preuranjena i nepotrebna i da je određivanje zdravstvene ustanove u kojoj će se mjera izvršavati stvar posebnog postupka nakon pravomoćnosti ovog rješenja.

Ovaj sud nalazi da su navedeni žalbeni navodi branitelja osnovani. ZKP FBiH ne propisuje da će sud, koji je donio presudu kojom je utvrđeno da je optuženi učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti, pri donošenju posebnog rješenja o privremenom određivanju prisilnog smještaja optuženog u zdravstvenoj ustanovi odrediti u

kojoj ustanovi će se vršiti taj prisilni smještaj. Stoga ovaj sud nalazi da je određivanje zdravstvene ustanove u kojoj će se vršiti prisilni smještaj stvar izvršenja rješenja o privremenom određivanju prisilnog smještaja u zdravstvenoj ustanovi, pri čemu će se voditi računa o potrebama optuženog i mogućnostima pojedinih zdravstvenih ustanova. Iz navedenih razloga je ovaj sud djelimično uvažio žalbu branitelja i prvostepeno rješenje preinačio tako što je iz izreke rješenja izostavio određenje zdravstvene ustanove u kojoj će se vršiti prisilni smještaj optuženog u trajanju od šest mjeseci.

S obzirom na takvo preinačenje prvostepenog rješenja, na okolnost da branitelji u žalbi ne osporavaju neophodnost prisilnog smještaja optuženog u zdravstvenoj ustanovi nego prvostepeno rješenje pobijaju zbog pšogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnog stanja samo u odnosu na utvrđenje prvostepenog suda da je Psihijatrijska klinika u Tuzli adekvatna zdravstvena ustanova za prisilni smještaj optuženog, žalbeni navodi branitelja koji se odnose na taj žalbeni osnov i kojima oni dovode u pitanje mogućnost adekvatnog liječenja optuženog u Psihijatrijskoj klinici UKC Tuzla, postali su irelevantni.

Nadalje, budući da su branitelji u žalbi propustili određeno navesti koje je to odredbe Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetanjama i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija prvostepeni sud trebao primijeniti, te, budući da drugostepeni sud, u skladu sa članom 321. u vezi sa članom 338. ZKP FBiH, povodom žalbe ispituje prvostepeno rješenje u onom dijelu u kojem se ono pobija žalbom, ovaj sud nije bio u mogućnosti da ispita osnovanost žalbenih navoda branitelja koji se odnose na pravilnost primjene navedenih zakona.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci ovog rješenja, a na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 005071 11 Kž 4 od 01.04.2011. godine)

17. Izvršenje presude inozmenog suda

Član 431. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

DOMAĆI SUD U POSTUPKU IZVRŠENJA INOZEMNE PRESUDE VEZAN JE ZA VRSTU I VISINU KAZNE ZATVORA IZREČENU OSUĐENOM PRAVOMOĆNOM PRESUDOM SUDA DRŽAVE SUĐENJA ODNOSNO DRŽAVE MOLITELJICE. IZUZETNO U POSTUPKU IZVRŠENJA PRESUDE INOZEMNOG SUDA IZMJENA KAZNE IZREČENE TOM PRESUDOM MOGUĆA JE SAMO KADA JE TO NEOPHODNO KAKO BI SE KAZNA IZREČENA PRESUDOM DRŽAVE SUĐENJA PRILAGODILA KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Neosnovano se žalbom branitelja osuđenog prvostepena presuda pobija i zbog odluke o kazni. Naime, pobijana presuda je donijeta u postupku izvršenja presude inozemnog suda a ne ponovnog suđenja osuđenom za djelo za koje je osuđen pravomoćnom presudom inozemnog suda. Odredbom člana 431. stav 2. ZKP FBiH propisano je da će sud izvršiti inozemnu pravomoćnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inozemni sud ako sankciju izrekne i sud prema krivičnom zakonodavstvu Federacije. Odredba člana 62. stav 1. pomenutog Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći takođe govori o izvršenju inozemne pravosnažne presude u odnosu na sankciju koju je izrekao strani sud a na način da se presudom izrekne sankcija prema krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Nadalje, odredbom člana 14. stav 1. pomenutog Sporazuma takođe je određeno da, ukoliko se preuzme izvršenje, sudovi države izvršenja, uzimajući u obzir kaznu zatvora izrečenu u državi presuđenja, određuju kaznu zatvora prema svojem pravu. Imajući u vidu navedene odredbe te činjenicu da se radi o pružanju međunarodne pravne pomoći drugoj državi, ovaj sud nalazi da je domaći sud u postupku izvršenja presude inozemnog suda vezan za vrstu i visinu kazne zatvora izrečene osuđenom pravosnažnom presudom suda države suđenja odnosno države moliteljice. Izmjena kazne izrečene presudom inozemnog suda u postupku izvršenja presude inozemnog suda moguća je samo kada je to neophodno kako bi se kazna izrečena presudom države suđenja prilagodila našem krivičnom zakonodavstvu i samo u tom kontekstu se mogu promatrati odredbe člana 68. stav 5. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći, kojom je propisano da pri izricanju presude sud ne može izreći težu kaznu od one koju je izrekao strani sud i člana 14. stav 2. Sporazuma, kojom je određeno da izvršenjem u drugoj državi ugovornici osuđena osoba ne smije ni u kojem slučaju biti dovedena u teži položaj nego što bi ga imala u državi presuđenja. Navedene odredbe se ne mogu tumačiti kao ovlaštenje domaćem sudu da optuženom izrekne blažu kaznu i onda kada nije potrebno vršiti prilagođavanje kazne iz inozemne presude domaćem krivičnom zakonodavstvu. Kako u konkretnom slučaju nije bilo potrebno vršiti prilagođavanje kazne izrečene pravomoćnom presudom Općinskog suda u Dubrovniku, Republika Hrvatska domaćem krivičnom zakonodavstvu (i jednim i drugim zakonom je za odnosno krivično djelo propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina), nije ni bilo mjesta izmjeni izrečene kazne zatvora od strane inozemnog suda, te se, u tom smislu, neosnovano žalbom branitelja osuđenog tvrdi da je kazna koja je osuđenom izrečena pobijanom presudom domaćeg suda prestoga.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci ove presude, a na osnovu člana 328. ZKP FBiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 K 000408 11 Kž od 02.03.2011. godine).

18. Nemogućnost preispitivanja činjeničnog stanja iz inozemne presude
Član 431. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

i

Član 63. stav 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

i

Član 16. Sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima

PRILIKOM PROVOĐENJA POSTUPKA IZVRŠENJA PRESUDE INOZEMNOG SUDA DOMAĆI SUD NEMA OVLAŠTENJE DA KRITIČKI PREISPITUJE I OCJENJUJE DOKAZE IZVEDENE U POSTUPKU KOJI JE PRETHODIO DONOŠENJU INOZEMNE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Branitelj osuđenog u žalbi ističe da iz obrazloženja pobijane presude ne proizilazi ni oblik vinosti koji je utvrđen, te da osporena presuda potpuno zanemaruje obavezu kritičkog preispitivanja i ocjene izvedenih dokaza a u cilju utvrđivanja objektivne materijalne istine.

Ni ovi žalbeni navodi branitelja ne mogu dovesti u pitanje pravilnost pobijane presude. Naime, iz izreke presude inozemnog suda jasno proizilazi utvrđenje tog suda da je djelo učinjeno s umišljajem. Nadalje, pobijana presuda je donijeta na osnovu člana 431. ZKP FBiH, to jest u postupku izvršenja presude inozemnog suda pa je, prvostepeni sud, prilikom odlučivanja o molbi Županijskog suda Dubrovnik, Republika Hrvatska za izvršenje predmetne presude, u skladu sa članom 68. stav 3. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni glasnik BiH“, broj 53/09) i članom 16. Sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 26.02.1996. godine, izmijenjenog Sporazumima od 07.06.2004. i 11.02.2010. godine (u daljem tekstu: Sporazum), bio vezan činjeničnim stanjem utvrđenim u inozemnoj presudi odnosno bio vezan za utvrđene činjenice na kojima se temelji inozemna sudska odluka. Stoga, prvostepeni sud nije bio ni ovlašten da, kako se to navodi u žalbi branitelja, kritički preispituje i ocjenjuje dokaze izvedene u postupku koji je prethodio donošenju inozemne presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 K 000408 11 Kž od 02.03.2011. godine).

19. Prekoračenje obima tražene međunarodne pravne pomoći

Član 431. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PREKORAČEN JE OBIM TRAŽENE MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI U SLUČAJU KADA JE DOMAĆI SUD POBIJANOM PRESUDOM PREUZEO IZ INOZEMNE PRESUDE NE SAMO ODLUKU O IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA, VEĆ I IZVRŠENJE ODLUKE O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU I ODLUKE O TROŠKOVIMA KRIVIČNOG POSTUPKA, IAKO JE ZAMOLNICOM DRŽAVE MOLITELJICE TRAŽENO SAMO PREUZIMANJE IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA.

Iz obrazloženja:

Budući da je pobijana presuda donesena na osnovu člana 431. ZKP FBiH, dakle, u postupku izvršenja presude inozemnog suda, a da navedena zakonska odredba kao i Sporazum o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima zaključen između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine 26.02.1996. godine i izmijenjen sporazumima od 07.06.2004. godine i 11.02.2010. godine (u daljem tekstu: Sporazum) predviđaju izvršenje inozemne presude samo u odnosu na sankciju, a ne i u odnosu na ostale odluke sadržane u izreci presude inozemnog suda, te da je zamolnicom Županijskog suda u Požegi, Republika Hrvatska od Bosne i Hercegovine traženo samo preuzimanje izvršenja kazne zatvora, preuzimanjem od strane prvostepenog suda pobijanom presudom i odluke o troškovima krivičnog postupka i o imovinskopravnom zahtjevu, prekoračen je obim tražene međunarodne pravne pomoći. Iz tog razloga je ovaj sud, a imajući u vidu da se u žalbi branitelja osuđenog ističe da se odluke o toškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtjevu pobijaju s obzirom na činjenicu da se radi o postupku izvršenja presude inozemnog suda, u izreci ove presude izostavio odluke o troškovima krivičnog postupka i o imovinskopravnom zahtjevu, sadržane u pravomoćnoj presudi Županijskog suda u Požegi. S obzirom na to, žalbeni navodi branitelja osuđenog da je u odnosu na te odluke bilo potrebno sprovesti finansijsko vještačenje se sada ukazuju irelevantnim.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 K 000215 10 Kž od 02.02.2011. godine).

20. Zastarjelost krivičnog gonjenja

Član 431. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U POSTUPKU IZVRŠENJA PRESUDE INOZEMNOG SUDA NEOSNOVANO SE U ŽALBI BRANITELJA OSUĐENOG ISTIČE DA JE NASTUPILA ZASTARJELOST KRIVIČNOG GONJENJA. OVO ZBOG TOGA JER SE RADI O POSTUPKU IZVRŠENJA PRESUDE INOZEMNOG SUDA, KOJA JE PRAVOMOĆNA I IZVRŠNA, PA SE PITANJE ZASTARJELOSTI KRIVIČNOG GONJENJA PREDMETNOG KRIVIČNOG DJELA NE MOŽE POSTAVITI U OVOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu zbog povrede krivičnog zakona, branitelj optuženog u žalbi ističe da je prvostepeni sud primijenivši sada važeći Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH) na krivično djelo osuđenog primijenio zakon koji se ne može primijeniti. Prema navodima iz žalbe, radnje osuđenog trebale su biti pravno ocijenjene kao krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 358. stav 3. u vezi sa stavom 1. ranijeg KZ FBiH jer je taj zakon bio na snazi u vrijeme učinjenja djela.

Budući da je osnovno pravilo o vremenskom važenju krivičnog zakona da se na krivično djelo i učinitelja primijenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a novi zakon samo ako je blaži za učinitelja (član 5. sada važećeg KZ FBiH

odnosno član 4. ranijeg KZ FBiH), te, budući da novi KZ FBiH, koji je stupio na snagu 01.08.2003. godine, u konkretnom slučaju nije blaži za učinitelja, ovaj sud je našao navedeni žalbeni navod branitelja osuđenog osnovanim.

Iz navedenog razloga je ovaj sud djelimično uvažio žalbu branitelja osuđenog i preinačio pobijanu presudu unoseći, u smislu odredbe člana 431. ZKP FBiH, u izreku presude, osim činjeničnog opisa djela iz izreke presude inozemnog suda, i naziv suda iz inozemne presude kao i pravnu kvalifikaciju djela i kaznu iz te presude, te, konstatujući da te radnje sadrže i obilježja krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 358. stav 3. u vezi sa stavom 1. ranijeg KZ FBiH, pa je, nakon toga, izrekao osuđenom kaznu zatvora u trajanju od jedne godine u skladu sa krivičnim zakonodavstvom Federacije.

Prema tome, ovaj sud nalazi da se neosnovano žalbom branitelja osuđenog ističe da je u konkretnom slučaju nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja. Naime, kako se radi o postupku izvršenja presude inozemnog suda, koja je pravomoćna i izvršna, pitanje zastarjelosti krivičnog gonjenja predmetnog krivičnog djela ne može se postaviti u ovom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 K 000215 10 KŽ od 02.02.2011. godine).

**PRAVNO SHVATANJE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE O PRIMJENI ČLANA 43A. KRIVIČNOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE¹**

- 1. Za odlučivanje o zahtjevu osuđenog za zamjenu kazne zatvora do jedne godine novčanom kaznom, stvarno i mjesno nadležan je prvostepeni sud koji je donio pravomoćnu presudu kojom je izrečena kazna zatvora.**
- 2. U okviru stvarno i mjesno nadležnog suda, funkcionalno nadležno za postupanje po tom zahtjevu je vanraspravno vijeće (član 23. stav 6. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine) odnosno sudija pojedinac ako je riječ o djelu za koje je nadležan sudija pojedinac.**
- 3. Odluku o zahtjevu osuđenog sud donosi nakon održanog ročišta na kojem je strankama i branitelju bilo omogućeno kontradiktorno raspravljanje o zahtjevu odnosno okolnostima koje su od značaja za donošenje odluke o zahtjevu.**
- 4. Ukoliko usvoji zahtjev osuđenog, sud će donijeti presudu kojom će kaznu zatvora do jedne godine izrečene pravomoćnom presudom zamijeniti novčanom kaznom, a, ukoliko nađe da je zahtjev neosnovan donijet će rješenje o njegovom odbijanju.**
- 5. Pri zamjeni kazne zatvora novčanom kaznom jedan dan kazne zatvora izjednačava se sa 100,00 (stotinu) KM novčane kazne a sa jednim dnevnim iznosom novčane kazne kada je utvrđeni dnevni iznos novčane kazne veći od 100,00 (stotinu) KM.**
- 6. Pri odlučivanju o zamjeni kazne zatvora novčanom kaznom sud će voditi računa o svim relevantnim okolnostima koje se odnose na ličnost osuđenog i učinjeno krivično djelo kao o svrsi kažnjavanja i svrsi izvršenja kazne zatvora.**

Članom 18. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 42/10) iza člana 43. dodat je novi član 43a. koji se odnosi na zamjenu kazne zatvora.

U dosadašnjoj primjeni navedenog instituta određena pitanja su se pojavila kao sporna. Pri njihovom rješavanju sudovi su različito postupali što je dovelo do nejednakog položaja osuđenih osoba – podnositelja zahtjeva za zamjenu kazne zatvora do jedne godine novčanom kaznom u postupku odlučivanja o njihovom zahtjevu. Iz tih razloga donijeto je ovo Pravno shvatanje.

Pri zauzimanju navedenog Pravnog shvatanja, imalo se u vidu:

Pomenuta zakonska odredba propisuje mogućnost zamjene jedne vrste kazne drugom vrstom kazne (zamjenu kazne zatvora iz pravomoćne presude novčanom kaznom),

---

¹ Ovo Pravno shvatanje usvojeno je na sjednici Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, održanoj 01.11.2011. godine.

a ne samo jedan poseban oblik ili način izvršenja kazne zatvora izrečene pravomoćnom presudom. Na takav zaključak upućuje i odredba člana 43c. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH) - Kućni zatvor sa elektronskim nadzorom, koja je dodata u KZ FBiH članom 1. Zakona o dopunama KZ FBiH („Službene novine FBiH“, broj 42/11) i koja se odnosi na izvršenje kazne zatvora kao kućnog zatvora sa elektronskim nadzorom propisujući da osobe osuđene na kaznu zatvora do jedne godine tu kaznu mogu izdržavati i kao kućni zatvor sa elektronskim nadzorom. Navedena zakonska odredba, dakle, ne predviđa zamjenu izrečene kazne zatvora do jedne godine kućnim zatvorom sa elektronskim nadzorom, koji u KZ FBiH nije ni predviđen kao posebna vrsta kazne nego određuje samo takvu mogućnost izdržavanja odnosno izvršenja kazne zatvora do jedne godine.

S obzirom da odredba člana 43a. KZ FBiH predviđa izmjenu u pogledu odluke o kazni pravomoćne presude suda kojom je izrečena kazna zatvora u trajanju do jedne godine, odluku o zamjeni kazne zatvora do jedne godine novčanom kaznom može donijeti samo sud koji je izrekao pravomoćnu presudu.

Kako je odredbom člana 25. stav 6. ZKP FBiH propisana funkcionalna nadležnost vijeća sastavljenog od trojice sudija za donošenje odluka izvan glavnog pretresa, funkcionalno nadležno tijelo za odlučivanje povodom zahtjeva osuđenika za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom je vanraspravno vijeće iz člana 25. stav 6. ZKP FBiH, osim u slučajevima kada je pravomoćnu presudu donio sudija pojedinac, u kojem slučaju bi sudija pojedinac bio i funkcionalno nadležan za donošenje odluke o zamjeni kazne zatvora novčanom kaznom.

Takođe, s obzirom da se prilikom zamjene kazne zatvora novčanom kaznom mijenja pravomoćna presuda u pogledu izrečene kazne, to se može učiniti samo presudom jer je Zakonom o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) inače određeno da se kazne mogu izreći samo presudom. Osim toga, ZKP FBiH poznaje institut nepravog ponavljanja krivičnog postupka (član 340a.) koji podrazumijeva preinačenje pravomoćnih presuda u odluci o kazni bez ponavljanja krivičnog postupka, a koje se takođe vrši presudom.

Nadalje, budući da odredba člana 43a. KZ FBiH zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom predviđa samo kao mogućnost, te da predviđa različite načine zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, presuda kojom se zamjenjuje kazna zatvora novčanom kaznom može se donijeti tek nakon što se povodom zahtjeva osuđenika održi sjednica vanraspravnog vijeća nadležnog suda ili ročište pred sudijom pojedincem nadležnog suda, kako bi se omogućilo tužitelju da se izjasni o zahtjevu osuđenika i osiguralo kontradiktorno raspravljanje o okolnostima koje su relevantne za odluku suda povodom zahtjeva osuđenika.

S obzirom da, za razliku od odredbe člana 47. stav 1. KZ FBiH, odredba člana 43a. stav 2. KZ FBiH ne propisuje supsidijarnost zamjene kazne zatvora novčanom kaznom u određenom iznosu pri čemu se dan izrečene kazne zatvora izjednačava sa 100,00 KM u

odnosu na zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom u dnevnim iznosima, odluka o tome na koji način će se od ova dva moguća načina zamijeniti kazna zatvora novčanom kaznom leži isključivo na sudu koji je nadležan za donošenje odluke o zahtjevu osuđenika za zamjenu izrečene kazne zatvora novčanom kaznom.

Kako položaj osuđenika može biti različit u zavisnosti od toga za koji način zamjene kazne zatvora novčanom kaznom se sud odluči, pri donošenju te odluke sudovi bi se trebali držati određenih kriterija kojima bi se osigurala jednakost osuđenih osoba u ovom postupku, izbjegla arbitrarnost pri odlučivanju i neizvjesnost u pogledu sadržine te odluke ukoliko se zahtjev osuđenika usvoji.

Ukoliko bi se izrečena kazna zatvora zamjenjivala novčanom kaznom u određenom iznosu (pri čemu se jedan dan kazne zatvora izjednačava sa 100,00 KM novčane kazne) samo u slučajevima kada zamjena novčanom kaznom u dnevnim iznosima nije moguća, osobe koje ne ostvaruju plaću i nemaju drugih dohodaka (čija je visina osnov za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne), zbog nemogućnosti da im se na zakonom propisani način odredi visina dnevnog iznosa novčane kazne i kojima bi se, usljed toga, zamjena izrečene kazne zatvora vršila tako što bi se jedan dan kazne zatvora izjednačavao sa 100,00 KM, bile bi dovedene u znatno nepovoljniji položaj u odnosu na osuđenike koji ostvaruju neto plaće i druge dohotke (i kojima bi dnevni iznos novčane kazne, u pravilu, bio niži od 100,00 KM).

S obzirom na to, kako bi se osigurala jednakost građana pred zakonom a i omogućilo poštovanje odredbe člana 49. stav 3. KZ FBiH, kojom je propisano da će sud pri odmjeravanju novčane kazne uzeti u obzir imovno stanje učinitelja, pri zamjeni kazne zatvora novčanom kaznom u smislu člana 43a. KZ FBiH bi, u pravilu, trebalo jedan dan izrečene kazne zatvora izjednačiti sa 100,00 KM novčane kazne. Drugi predviđeni način zamjene kazne zatvora novčanom kaznom (pri kojem se jedan dan izrečene kazne zatvora izjednačava sa jednim dnevnim iznosom novčane kazne) trebalo bi primjenjivati samo u slučajevima u kojima bi, primjenom člana 47. stav 5. KZ FBiH, visina dnevnog iznosa novčane kazne prelazila iznos od 100,00 KM.

U prilog ovom shvatanju, ukazuje se da je odredbom člana 57. stav 3. KZ FBiH - Uračunavanje pritvora i ranije kazne propisano da se, u slučaju uračunavanja pritvora u kaznu zatvora odnosno novčanu kaznu, dan pritvora izjednačava sa jednim danom zatvora odnosno sa 100,00 KM.

Kako je zamjena kazne zatvora novčanom kaznom na zahtjev osuđenika zakonom predviđena samo kao mogućnost, pri ocjeni da li će uvažiti zahtjev osuđenika i izrečenu kaznu zatvora zamijeniti novčanom kaznom, nadležni sud je dužan voditi računa o svim okolnostima koje se odnose na učinjeno krivično djelo i ličnost osuđenika. Zamjena izrečene kazne zatvora do jedne godine novčanom kaznom bi imala opravdanja samo u slučajevima kada sud ocjenom navedenih okolnosti dođe do zaključka da se i novčanom kaznom može ostvariti svrha kažnjavanja i svrha izvršenja kazne zatvora.

GRADANSKO PRAVO

STVARNO PRAVO

21.

Član 41. i član 44. – 48. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

U SLUČAJU VIŠESTRUKOG UGOVARANJA PRODAJE ISTE NEKRETNINE ZA ODLUKU O TOME KOJI OD KUPACA JE STEKAO PRAVO VLASNIŠTVA ODLUČNA JE PRIJE SVEGA NJIHOVA SAVJESNOST.

Iz obrazloženja:

Iz utvrđenja nižestepenih sudova bi proizilazilo, ali za sada nepotpuno pouzdano, da su sporne dvije kancelarije sa hodnikom na spratu poslovne zgrade i da su one bile predmet kupovine i od strane tužitelja i od strane tuženih, pa bi za pravilno razriješenje ovog spora bilo neophodno utvrditi da li je cijepanje osnovne parcele i upis k.č. 349/17 bilo izvršeno prije ili nakon što su tuženi zaključili ugovor o kupoprodaji nekretnina, savjesnost stranaka u momentu zaključenja ugovora, predaju u posjed spornih prostorija, kao i vrijeme upisa u zemljišne knjige. Od utvrđenja ovih činjenica zavisi da li će za pravilnu primjenu materijalnog prava biti relevantna odredba člana 43. ZVPO ili odredba iz člana 48. u vezi sa članom 44. – 47. istog Zakona.

Prednje iz razloga što je u slučajevima višestrukog ugovaranja otuđenja iste nekretnine relevantna savjesnost kupca. Naime, nesavjestan kupac u docnijem pravnom poslu ne može imati jači pravni osnov od kupca iz ranijeg pravnog posla. Ukoliko su oba kupca u ugovorima o prodaji iste nepokretnosti savjesni, jači pravni osnov ima kupac koji se upisao u zemljišnu knjigu, bez obzira kome je kupcu nepokretnost predata, pošto samo takav kupac ispunjava uslove iz čl. 43 ZVPO za sticanje nepokretnosti. Kada su svi kupci savjesni, a ni jedan od njih nije upisan u zemljišnu knjigu, jači pravni osnov ima onaj kupac kome je predata u posjed nepokretnost, pošto činjenica predaje posjeda ima značaj izvršavanja ugovorene obaveze prodavca, a savjestan posjed dovodi i do održaja, pa ne bi bilo opravdano da se savjesnom kupcu oduzima posjed nepokretnosti. Ako su oba kupca savjesna, ni jedan nije upisan u zemljišne knjige, a ni jednom nije predat posjed stvari, jači pravni osnov ima kupac iz ranije zaključenog ugovora o kupoprodaji.

Zbog pogrešnog pravnog pristupa u odlučivanju u ovoj pravnoj stvari, sudovi propuštaju da utvrde odlučne činjenice relevantne za pravilno rješenje ovog spora. Naime, nedostaju odlučne činjenice na okolnosti savjesnosti kupaca, kao i činjenice koje su to poslovne prostorije predstavljale predmet prodaje tužiteljima, a koje tuženima, odnosno koje je to poslovne prostorije, prije postupka privatizacije i prodaje, koristila RJ R, a koje RJ T. Na te okolnosti istina, saslušan je svjedok H. D., koji je u to vrijeme bio rukovodilac poslovne jedinice „T“ i predsjednik komisije za primopredaju predmeta tendera, ali je

njegov iskaz zbog propusta prvostepenog suda da na licu mjesta identifikuje sporne (a i druge prostorije u poslovnoj zgradi) nedovoljno jasan i nepotpun. Ovo iz razloga što se iz nalaza vještaka građevinske struke ni osnovnog, a ni u dopunskog, ne vidi broj i raspored prostorija u prizemlju i na spratu zgrade, sa tačnim označenjem prostorija RJ T i RJ R, kao i posjeda tužitelja i tuženih, a posebno spornih prostorija. Sem toga, vještak geometar, osim što u svom nalazu navodi da zgrada nije etažirana, pominje 2000. godinu, kao godinu izvršenih promjena upisa u zemljišnim i katastarskim knjigama, ali propušta da dostavi podatke o vlasništvu ZK prednika tužitelja i tuženih na cijeloj poslovnoj zgradi, osnovi i vremenu izvršenog upisa na spornim prostorijama u korist tužitelja i prostorijama tuženih.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 20 0 P 005464 10 Rev od 26.05.2011. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

22.

Član 68. Zakona o obligacionim odnosima

KADA KUPAC, NAKON ZAKLJUČENJA UGOVORA O KUPOPRODAJI, PISMENOM IZJAVOM IZRAZI PRODAVCU VOLJU “DA SE UGOVOR STAVI VAN SNAGE”, A PRODAVAC NAKON TOGA PODNESE PROTIV NJEGA TUŽBU ZA PREDAJU U POSJED PREDMETA KUPOPRODAJE, IMA SE ZAKLJUČITI DA SE PRODAVAC NA TAJ NAČIN SAGLASIO SA KUPCEM I DA JE KUPOPRODAJNI UGOVOR RASKINUT NEFORMALNIM SPORAZUMOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000337 09 Rev od 27.01.2011. godine)

23.

Član 133. Zakona o obligacionim odnosima

DO RASKIDA UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI NE DOLAZI PO SILI ZAKONA NITI PROSTOM IZJAVOM JEDNE UGOVORNE STRANE, VEĆ SAMO ODLUKOM SUDA KOJA IMA KONSTITUTIVNI KARAKTER.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 P 006046 10 Rev od 15.02.2011. godine)

24.

Član 196. Zakona o obligacionim odnosima

ZA DONOŠENJE ODLUKE O IZMJENI DOSUĐENE RENTE OD ODLUČNOG ZNAČAJA JE RASPRAVITI I UTVRDITI DA LI SU SE I U ČEMU ZNATNIJE

PROMJENILE OKOLNOSTI NA OSNOVU KOJIH JE DONESENA PRIJAŠNJA ODLUKA O PLAĆANJU RENTE.

U SPORU ZA POVEĆANJE RANIJE DOSUĐENE RENTE TUŽENI NE MOŽE S USPJEHOM ISTICATI PRIGOVORE KOJIMA OSPORAVA PRAVILNOST RANIJEG UTVRĐENJA PRAVA NA RENTU.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev za povećanje rente dosuđene u postupku vođenim kod Općinskog suda u Tuzli pod poslovnim brojem: P-1705/05.

U postupku pred prvostepenim sudom je utvrđeno da je u prethodnoj parnici Općinskog suda u Tuzli pod brojem: P-1705/05 tužitelju dosuđena renta s obzirom na činjenice da je zbog posljedica štetnog događaja otišao u invalidsku penziju i da zbog toga trpi štetu u visini razlike između prosječne zarade radnika kopača na dobijanju uglja i invalidske penzije koju prima. Istovremeno je u tekućem postupku, osnovom od strane tuženog prezentiranog rješenja od 14.07.1983. godine, utvrđeno da je tužitelj do nastanka štetnog događaja bio raspoređen na poslovima kopača na otkopu i užoj pripremi, a ne kopača na dobijanju uglja, kao i da je plaća kopača na otkopu i užoj pripremi uglja veća od invalidske penzije koju prima tužitelj.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je djelomično usvojio tužbeni zahtjev i dosudio tužitelju rentu u visini razlike između plaće kopača na otkopu i užoj pripremi i invalidske penzije koju prima.

Ovakvu odluku prvostepeni sud zasniva na pravnom stavu da, shodno odredbi člana 190. ZOO-a, tužitelj ima pravo na naknadu štete u iznosu koji je potreban da se njegova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje, a da to stanje predstavlja upravo zarada kopača na otkopu i užoj pripremi, budući da tužitelj u ovoj parnici nije dokazao da je prije nastupanja štetnog događaja radio na poslovima kopača na dobijanju uglja, bez obzira što je u ranijoj odluci upravo plaća tog radnog mjesta uzeta kao činjenica na osnovu koje je dosuđena renta tužitelju.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda, zauzimajući u razlozima svoje odluke i pravni stav da se u konkretnoj pravnoj stvari ne radi o zahtjevu za izmjenu rente iz člana 196. ZOO-a već o zahtjevu za naknadu štete zbog gubitka zarade uslijed povrede na radu (član 195. ZOO-a), jer su ranijom presudom Općinskog suda u Tuzli broj: P-1705/05 od 07.07.2006. godine „utvrđeni parametri vezani za visinu izgubljene zarade, a ne pravni osnov tužbenog zahtjeva“.

Izloženi pravni stavovi nižestepeni sudova nisu pravilni i zasnovani su na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, kako se to osnovano ukazuje revizijom.

Prije svega treba reći da predmet ovog spora nije zahtjev za utvrđenje i dosuđenje rente iz člana 195. ZOO-a, kako to pogrešno rezonuje drugostepeni sud, već je riječ o zahtjevu za povećanje dosuđene rente koji se temelji na odredbi člana 196. ZOO-a, budući da tužitelj traži povećanje rente dosuđene ranijom pravomoćnom presudom Općinskog suda u Tuzli broj: P-1705/05 od 07.07.2006. godine, kojom je, kako to utvrđuje i prvostepeni sud u razlozima svoje odluke, povećana renta dosuđena presudom tog suda broj: P-1000/02 od 17.02.2003. godine. Dakle, pravo tužitelja na dosuđenje rente je utvrđeno jednom od ranijih sudskih presuda, kako to u razlozima svoje odluke zaključuje i prvostepeni sud (strana

druga, pasus peti prvostepene presude), a tu okolnost je na pripremnom ročištu učinio nespornom i sam tuženi.

U skladu sa odredbom člana 196. ZOO-a visina rente se određuje pod klauzulom „rebus sic stantibus“, što znači da sud može na zahtjev oštećenog za ubuduće povećati rentu ako se znatnije promijene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke. Dakle, za donošenje odluke o izmjeni dosuđene rente od odlučnog značaja je raspraviti i utvrditi da li su se i u čemu znatnije promijenile okolnosti na osnovu kojih je donesena prijašnja odluka o plaćanju rente.

Prvostepeni sud u obrazloženju svoje odluke utvrđuje da je tužitelju renta u ranijim presudama utvrđena na osnovu razlike visine plaće kopača na dobijanju uglja i penzije koju tužitelj prima. Istovremeno nižestepeni sudovi u predmetnoj parnici za povećanje ranije dosuđene rente dosuđuju tužitelju štetu u obliku rente osnovom okolnosti koje nisu bile činjenična osnova za donošenje prijašnje odluke u postupku vođenim pod brojem: P-1705/05, što je u suprotnosti sa odredbom člana 196. ZOO-a.

Stoga, budući da se navedene ranije odluke o povećanju dosuđene rente temelje na zaradi koju bi tužitelj ostvario na radnom mjestu kopača na dobijanju uglja, to sudovi nisu mogli odlučiti o tužbenom zahtjevu uzimajući u obzir plaću kopača na pripremi i iskopu uglja.

Pravilna primjena materijalnog prava iziskivala je, dakle, potrebu da se visina rente utvrdi na osnovu razlike između plaće kopača na dobijanju uglja i invalidske penzije tužitelja. Činjenično stanje u pogledu visine navedenih parametara u traženom periodu nije bilo sporno među strankama, a proizilazi iz potvrde broj 37/09, izdate od strane tuženog dana 12.03.2009. godine, i uvjerenja Federalnog zavoda PIO/MIO Mostar od 09.02.2009. godine, u koje je prvostepeni sud izvršio uvid.

Stoga je primjenom odredbe člana 250. stav 1. ZPP-a valjalo obje nižestepene presude preinačiti u pogledu odluke o glavnom potraživanju i to na način kako je to bliže navedeno u izreci ove revizijske odluke.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000525 10 Rev od 08.09.2011. godine)

25.

Član 215. Zakona o obligacionim odnosima

NAKNADA NUŽNIH TROŠKOVA I TROŠKOVA KOJI SU BILI KORISNI ZA VLASNIKA STVARI NAKNAĐUJU SE NESAVJESNOM POSJEDNIKU PO CIJENAMA U VRIJEME PREDAJE STVARI VLASNIKU, A PREMA TIM CIJENAMA SE UTVRĐUJE I VRIJEDNOST KORISTI KOJU JE OVAJ POSJEDNIK IMAO OD STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000205 09 Rev od 06.01.2011. godine)

26.

Član 280. - 285. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI TUŽITELJ USPIO U SPORU POKRENUTIM PAULIJANSKOM TUŽBOM DUŽAN JE DOKAZATI DA JE ZAKLJUČENJEM SPORNOG UGOVORA TUŽENI, KAO NJEGOV DUŽNIK, UMANJIO SVOJU IMOVINU U TOJ MJERI DA NEMA SREDSTAVA ZA ISPUNJENJE TUŽIOČEVOG POTRAŽIVANJA, ODNOSNO DA TUŽENI NE POSJEDUJE DRUGU IMOVINU IZ KOJE BI MOGAO IZMIRITI SVOJU OBAVEZU PREMA TUŽITELJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 P 000233 09 Rev od 03.02.2011. godine)

27.

Član 391. Zakona o obligacionim odnosima

ZA PREKID ZASTARJEVANJA NIJE DOVOLJNO DA POVJERILAC PISMENO ILI USMENO POZOVE DUŽNIKA DA ISPUNI OBAVEZU. ZASTARA SE PREKIDA PODNOŠENJEM TUŽBE, ALI NE I POZIVANJEM DUŽNIKA IZVAN SPORA DA NAKNADI ŠTETU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 080883 11 Rev od 29.09.2011. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – PROUZROKOVANJE ŠTETE

28.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 124. i član 144. Zakona o prostornom uređenju

Član 5. stav 2. tačka 9. i član 24. stav 3. Zakona o sigurnosti željezničkog prometa

VLASNIKU OBJEKTA IZGRAĐENOG U ZAŠTITNOM PRUŽNOM POJASU, BEZ SAGLASNOSTI ŽELJEZNIČKOG PREDUZEĆA, NE MOŽE SE PRUŽITI ZAŠTITA POVODOM ŠTETE NASTALE USLIJED SVAKODNEVNIH PROLAZAKA ŽELJEZNIČKIH KOMPOZICIJA, PROIZVEDENIH VIBRACIJA I IZGRADNJE PRUŽNOG PRELAZA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000301 09 Rev od 30.03.2011. godine)

29.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 1. i član 2. Zakona o utvrđivanju ratne štete

OŠTEĆENJA PARCELA KOJA SU NASTALA PRILIKOM DEMONTAŽE PRIVREMENIH VOJNIH OBJEKATA U TOKU 1997. GODINE, SAGRAĐENIH OD

STRANE ARMIIJE BIH U PERIODU 1994. – 1995. GODINA, NE MOGU SE SMATRATI RATNOM ŠTETOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000110 09 Rev od 01.02.2011. godine)

30.

Član 154. stav 2. i 173. Zakona o obligacionim odnosima

Član 2. Zakona o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova

BRZOGOREĆI ŠTAPIN (C-10), KOJI SADRŽI EKSPLOZIVNI PRAH, PREDSTAVLJA OPASNU STVAR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 004119 10 Rev od 16.08.2011. godine)

31.

Član 154. i član 201. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI SUD IZVEO ZAKLJUČAK O POSTOJANJU UZROČNE VEZE IZMEĐU TJELESNOG OZLJEĐIVANJA I KASNIJE NASTUPJELOG SMRTOG ISHODA POTREBNO JE POSTOJANJE DOKAZANOG KONTINUITETA PREDVIDIVIH MEDICINSKIH UZROKA I POSLJEDICA.

Iz obrazloženja:

Jedna od opštih pretpostavki odgovornosti za štetu, koju mora dokazati tužitelj, jeste uzročna veza koja mora postojati između štetne radnje i štete, na način da se šteta javlja kao posljedica štetne radnje, budući da član 154. stav 1. i član 173. ZOO određuju da štetu treba da naknadi onaj ko ju je prouzrokovao. U praksi je prevladala teorija adekvatne uzročnosti prema kojoj se od mnogih okolnosti koje su u vezi sa nastankom štete uzrokom smatra samo ona okolnost koja po redovnom toku stvari dovodi do takve posljedice.

U konkretnoj pravnoj stvari nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da tužitelj provedenim dokazima nije dokazao postojanje takve uzročne veze, tačnije da nije dokazao da je organizam njegove vanbračne supruge, zbog zadobijenih povreda u saobraćajnoj nezgodi i dugotrajnog mirovanja i ležanja, oslabio i postao neotporan, što je pogodilo razvoj upale pluća ili neke druge komplikacije koja je dovela do smrtnog ishoda, u kom slučaju bi postojao potrebiti kontinuitet predvidivih medicinskih uzroka i posljedica.

Naprotiv, vještak medicinske struke je u svome iskazu naveo da bi takav zaključak o uzroku smrti, imajući u vidu sve raspoložive podatke, bio u sferi nagađanja, pa su nižestepeni sudovi pravilno primijenili odredbu člana 126. ZPP kada su tužbeni zahtjev odbili.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 33 0 P 001236 09 Rev od 18.01.2011. godine)

32.

Član 170. stav 1. i član 171. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

KADA VOZAČ KOJI JE ZAPOSLEN KOD PREDUZEĆA ILI PRAVNOG LICA PROUZROKUJE ŠTETU UPOTREBOM VOZILA KOJE MU JE POVJERENO, ODŠTETNA ODGOVORNOST JE NA PREDUZEĆU ODNOSNO PRAVNOM LICU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000437 10 Rev od 29.03.2011. godine)

33.

Član 172. Zakona o obligacionim odnosima

PROPUST NADLEŽNIH POLICIJSKIH SNAGA DA NA ODGOVARAJUĆI NAČIN ZAŠTITE RASKRSNICU NA KOJOJ JE TUŽITELJ ZADOBIO TJELESNU POVREDU USLIJED AKATA NASILJA ZASNIVA ODŠTETNU ODGOVORNOST KANTONA I USLIJED NEPRAVILNOG RADA NJEGOVOG ORGANA.

Iz obrazloženja:

Iz pravno relevantnih činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da je prvotужitelj, zajedno sa drugotужiteljicom, dana 21.08.2002. godine prisustvovao fudbalskoj utakmici odigranoj u Sarajevu, na stadionu Koševo, između reprezentacija Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, da se nakon izlaska sa stadiona, vozilom kojim je upravljala drugotужiteljica, uputio u pravcu raskrsnice ulica Patriotske lige i Bolničke koja je udaljena oko 500 metara od stadiona, da je tom prilikom došlo do saobraćajne nezgode u kojoj je učestvovalo vozilo u kojem se nalazio prvotужitelj i vozilo kojim je upravljao K.H., da se u tom momentu iz pravca stadiona kretala veća grupa navijača reprezentacije Bosne i Hercegovine koji su zaustavljeno vozilo u kojem se nalazio prvotужitelj gađali kamenjem i pri tome su i prvotужitelja u više navrata pogodili kamenicama, a kada je izašao iz auta pogodili su ga u predjelu lijevog oka, što je imalo za posljedicu gubitak lijevog oka, da je prvotужitelj kao posljedicu povrjeđivanja trpio teške fizičke bolove i strah u trajanju od 12 sati, jaki fizički bol i strah u trajanju od 2 sata nakon nesreće, nakon operativnog zahvata trpio je tešku bol 6 sati, 12 sati nakon toga trpio je srednje tešku fizičku bol, te 2 sata nakon toga fizičku bol umjerenog intenziteta, da je kao posljedicu gubitka lijevog oka smanjena opšta životna aktivnost prvotужitelja za 33% i da se radi o srednjem stepenu naruženosti koju prvotужitelj doživljava na način da pati i da stalno nosi sunčane naočale, bez obzira na vrijeme i da mu to stvara neugodu, da je prvotужitelj za operaciju oka na klinici „Miloš“ u Beogradu isplatio protivvrijednost 5.400,00 KM, da je organ drugotужenog od strane prvotужenog kao organizatora utakmice bio obaviješten o vremenu odigravanja fudbalske utakmice između reprezentacija Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, da je isti sačinio Plan fizičkog, operativnog, KDZ i saobraćajnog osiguranja te utakmice i da je po tom Planu raskrsnica na kojoj je došlo do štetnog događaja trebala biti pod posebnom zaštitom.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo, odredbe člana 4., glava III Ustava Federacije BiH, odredbu člana 12. tačka 6. Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo („Službene novine KS“ broj 22/00) i odredbu člana 180. Zakona o obligacionim odnosima, kada su utvrdili da je drugotuženi odgovoran za štetu koju je pretrpio prvotužitelj kao posljedicu štetnog događaja od 21.08.2002. godine. Pri tome je prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude (posljednji pasus sedme strane i prvih pet pasusa osme strane prvostepene presude) dao razloge koje kao pravilne prihvata i ovaj sud, pa nema potrebe da se isti ponavljaju u ovoj revizijskoj presudi.

Pored toga, po ocjeni ovog suda, drugotužena je u konkretnom slučaju odgovorna i po odredbi člana 172. Zakona o obligacionim odnosima zbog nezakonitog rada svog organa. Prvotužitelj je tjelesnu povredu zadobio usljed akta nasilja veće grupe navijača na raskrsnici koja se nalazi udaljena 500 metara od stadiona. Prvotuženi je kao organizator fudbalske utakmice blagovremeno obavijestio MUP KS (organ drugotuženog) o vremenu odigravanja iste, što ukazuje da je očekivao da bi moglo doći do nasilja i nereda. Organ drugotuženog je i sačinio Plan fizičkog, operativnog, KDZ i saobraćajnog osiguranja te utakmice u kojem je predvidio posebnu zaštitu na raskrsnici na kojoj je došlo do štetnog događaja. Međutim, zbog neodgovarajuće zaštite te raskrsnice (nedovoljan broj prisutnih službenih lica MUP KS na raskrsnici) došlo je do štetnog događaja. Takvo postupanje organa drugotuženog sa stanovišta odgovornosti za štetu predstavlja propust tog organa i zasnova odgovornost drugotuženog za pričinjenu štetu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000261 09 Rev od 17.02.2011. godine)

34.

Član 173. i član 177. Zakona o obligacionim odnosima

POSLOVI ČIŠĆENJA RUDNIČKE JAME RADI NJENE REKONSTRUKCIJE, TOKOM KOJIH JE DOŠLO DO PADA GROMADE UGLJA I TJELESNOG POVRJEĐIVANJA TUŽITELJA, PREDSTAVLJAJU OPASNU DJELATNOST OD KOJE POTIČE POVEĆAN RIZIK NASTANKA ŠTETE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000521 10 Rev od 07.04.2011. godine)

35.

Član 173. i član 174. Zakona o obligacionim odnosima

OBJEKTIVNA ODŠTETNA ODGOVORNOST OPĆINE NE MOŽE SE ZASNOVATI NA ČINJENICI DA JE ONA BILA NARUČILAC RADOVA TOKOM KOJIH JE IZVOĐAČ KORISTIO SVOJ EKSPLOZIVNI MATERIJAL, A PO ZAVRŠETKU RADOVA NEUPOTRIJEBLJENI EKSPLOZIVNI MATERIJAL PROPUSTIO UNIŠTITI, ŠTO JE BILO U UZROČNOJ VEZI SA ŠTETNIM DOGAĐAJEM KOJI SE DESIO SEDAM GODINA NAKON OKONČANJA RADOVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001563 od 17.02.2009. godine i Odluka o dopustivosti Ustavnog suda BiH broj AP-964/09 od 25.10.2011. godine)

36.

Član 177. stav 4. i član 404. Zakona o obligacionim odnosima

DJELIMIČNI DOPRINOS TREĆE OSOBE NASTANKU ŠTETE NE OSLOBAĐA IMAOCA OPASNE STVARI OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU BUDUĆI DA ISTI U TOM SLUČAJU ODGOVARA SOLIDARNO S TREĆOM OSOBOM, A TO ZNAČI DA ODGOVARA ZA CIJELU ŠTETU UKOLIKO JE OŠTEĆENI NAKNADU ŠTETE ZAHTIJEVAO SAMO OD NJEGA.

KAD IMALAC OPASNE STVARI NAKNADI CJELOKUPNU ŠTETU OŠTEĆENOM STIČE REGRESNO PRAVO PREMA TREĆOJ OSOBI KOJA JE DJELIMIČNO DOPRINIJELE NASTANKU ŠTETE, SRAZMJERNO UDJELIMA U NASTANKU ŠTETE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 25 0 P 012679 10 Rev od 17.05.2011. godine)

37.

Član 177. Zakona o obligacionim odnosima

Član 74. stav 1. Osnovnog zakona o rudarstvu

Član 22. stav 1. Zakona o izgradnji stambenih i gospodarskih objekata na selu

NE POSTOJI ODŠTETNA ODGOVORNOST RUDNIKA UKOLIKO JE STAMBENI OBJEKAT, BEZ PRIBAVLJENOG MIŠLJENJA RUDARSKOG PREDUZEĆA O MOGUĆNOSTI PREDUZIMANJA GRADNJE OBJEKTA, SAGRAĐEN NA PODRUČJU KOJE JE U VRIJEME GRADNJE VEĆ BILO PROGLAŠENO RUDNIM POLJEM.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova proizilazi da su predmetni objekti tužitelja (kuća, sušara i bunar) izgrađeni na području koje je u vrijeme gradnje (1968. godine) već bilo proglašeno rudnim poljem. Prednik tužitelja nije postupio u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, odnosno odredbom čl.74. st. 1. Osnovnog zakona o rudarstvu („Sl. list FNRJ“, br. 26/59) koji je bio na snazi u vrijeme kada je tužitelj gradio stambeni objekat, jer nije pribavio mišljenje rudarskog preduzeća o mogućnosti podizanja građevinskog objekta. Naime, ovom odredbom je propisano da za podizanje građevinskih objekata na zemljištu u granicama eksploatacionog polja se mora, prije izdavanja građevinske dozvole, pribaviti mišljenje rudarskog preduzeća o mogućnosti podizanja građevinskog objekta. Također, prema odredbi čl.22. st.1. Zakona o izgradnji stambenih i gosodarskih objekata na selu („Sl. list NR BiH“, broj: 48/62), koji je u to vrijeme bio na

snazi, bilo je obavezno pribavljanje odobrenja za građenje. Kako je stambeni objekat tužitelja podignut bez pribavljenog mišljenja rudarskog preduzeća i bez građevinske dozvole takvim propustom preuzeli su rizik za eventualnu štetu pa ne predstoji odgovornost tuženog za nastalu štetu. Naknadna legalizacija izgrađenog objekta slijedom Odluke Skupštine opštine Tuzla iz 1977. godine (Odluka o urbanističkoj sanaciji bespravno izgrađenih stambenih objekata na području opštine Tuzla br. 6/77 od 31.05.1977.godine) za objekte izgrađene prije 15.02.1968. godine ne može obavezati ni potpuno ni djelimično tuženog u smislu odgovornosti za nastalu štetu na tim objektima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000460 10 Rev od 24.02.2011. godine)

38.

Član 178. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBE ČLANA 178. ZOO PROPISUJU MJEŠOVIT SISTEM REGULISANJA ODGOVORNOSTI ZA ŠTETE NASTALE U SLUČAJU UDESA IZAZVANOG MOTORNIM VOZILIMA U POKRETU.

Iz obrazloženja:

Naime, uz navedene iscrpne razloge nižestepeni sudova, za ukazati je, unatoč izostanku revizijskog osnova u vidu pogrešne primjene materijalnog prava, jer sud na ovu povredu pazi i po službenoj dužnosti, da su odredbe o odgovornosti u slučaju nezgode izazvane motornim vozilom sadržane u odredbama člana 178. ZOO, kao jednom od dva posebna područja odgovornosti za štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti, koje upućuju na tri skupine pravila: pravila subjektivne odgovornosti (stav 1. i 2.), pravila objektivne odgovornosti (stav 3.) i pravila solidarne odgovornosti (stav 4.), prema kojima će se ocjenjivati odgovornost za štete koje jedan drugome nanese sudionici prometne nezgode, te prema kojima se cijeni odgovornost za štetu koju oni nanese trećima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 P 005900 09 Rev od 11.01.2011. godine)

39.

Član 180. Zakona o obligacionim odnosima

ODGOVORNOST FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA ŠTETU NASTALU USLIJED TERORISTIČKIH AKATA JE IZVORNA, PRIMARNA I NEPOSREDNA, TAKO DA ONA POSTOJI NEOVISNO O TOME DA LI JE ŠTETNIK POZNAT, DOSTUPAN ORGANIMA GONJENJA, KRIVIČNO GONJEN ILI OGLAŠEN KRIVIM.

Iz obrazloženja:

U interpretaciji navedenih zakonskih odredaba sudska praksa je izrazila pravni stav da se zastarni rok iz člana 377. ZOO primjenjuje samo onda ako je pravomoćnom osuđujućom presudom krivičnog suda utvrđeno postojanje krivičnog djela i odgovornost počinitelja – štetnika. Parnični sud nije ovlašten sam utvrđivati je li šteta počinjena krivičnim djelom i je li počinitelj odgovoran za izvršenje tog krivičnog djela. Izuzetno, parnični sud je ovlašten, radi ocjene zastare potraživanja, sam ispitivati i utvrđivati kao o prethodnom pitanju je li šteta uzrokovana krivičnim djelom, ali samo u slučaju kad su postojale određene procesne smetnje zbog kojih se protiv određenog počinitelja nije mogao provesti ili dovršiti krivični postupak. Pri tome jedan dio sudske prakse zauzima stav da u takve procesne smetnje ne spada okolnost da je učinilac nepoznat, pa u takvoj situaciji parnični sud nije ovlašten kao prethodno pitanje raspravljati je li šteta prouzrokovana krivičnim djelom.

Neovisno o naprijed navedenom, za pitanje zastarnog roka u konkretnom slučaju odlučno je to da za nastalu štetu uslijed terorističkih akata u smislu člana 180. ZOO Federacija BiH odgovara po principu društvene solidarnosti i pravičnosti prema žrtvama nasilja i terora. Ta odgovornost je izvorna, primarna i neposredna, tako da ona postoji neovisno o tome je li štetnik poznat, dostupan organima gonjenja, krivično gonjen ili oglašen krivim. Za postojanje odštetne odgovornosti Federacije BiH po članu 180. ZOO odlučno je samo pod kojim okolnostima je došlo do štetnog događaja, odnosno da li je riječ o aktu nasilja ili terora. To znači da se u odnosu na Federaciju BiH ne mogu primijeniti zastarni rokovi iz člana 377. ZOO, već rokovi iz člana 376. ZOO. U tom pravcu izjašnjava se i strana sudska praksa (npr. VS RH – Rev-282/08; Rev-1385/07; Ustavni sud R Hrvatske – U-III/454/2008 od 09.12.2010. godine).

Revident se poziva na odgovornost tužene po kriteriju objektivne odgovornosti za drugoga, iako se zapravo radi o slučaju posebne odgovornosti. Međutim, i u hipotezi koju iznosi revident, kao početak zastarnog roka smatrao bi se dan kad je oštećeni saznao za onu osobu koja odgovara za drugoga, a to je u konkretnom slučaju dan nastanka štetnog događaja, jer učinilac nije poznat, a tužilac je već u vrijeme nastanka štetnog događaja znao da uz ispunjenje određenih pretpostavki za štetu odgovara tužena Federacija BiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 53 0 P 001538 09 Rev od 22.02.2011. godine)

40.

Član 195. Zakona o obligacionim odnosima

OŠTEĆENI IMA PRAVO NA NAKNADU ŠTETE ZA TUĐU NJEGU I POMOĆ I UKOLIKO MU JE TA POMOĆ PRUŽENA BESPLATNO OD STRANE ČLANOVA NJEGOVE PORODICE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000319 09 Rev od 08.03.2011. godine)

41.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

ORIJENTACIONI KRITERIJI VRHOVNOG SUDA F BIH NISU MATEMATIČKA FORMULA KOJA PUKIM AUTOMATIZMOM SLUŽI ZA UTVRĐIVANJE I IZRAČUNAVANJE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE, JER ODLUČIVANJE O IZNOSU NEMATERIJALNE ŠTETE JESTE SUĐENJE U KOJEM SE PRIMJENJUJE PRAVNI STANDARD PRAVIČNOSTI PRI ODMJERAVANJU NOVČANE ODŠTETE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 36 0 P 005883 10 Rev od 08.09.2011. godine)

42.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

LIČNA PRIMANJA TUŽITELJA PO OSNOVU IZUZETNOG MATERIJALNOG OBEZBJEĐENJA NE URAČUNAVAJU SE U PRAVIČNU NOVČANU NAKNADU ZA PRETRPLJENE DUŠEVNE BOLOVE ZBOG UMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI.

Iz obrazloženja:

Međutim, osnovano tužitelj u svojoj reviziji ukazuje da je odluka o naknadi za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka koja je bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke.

U pogledu pravnog stava prvostepenog suda da se u naknadu za ovaj vid nematerijalne štete uračunavaju iznosi vojne invalidnine i iznosi izuzetnog materijalnog obezbjeđenja, drugostepeni sud je u razlozima svoje presude naveo: „Tačan je žalbeni navod da se samo vojna invalidnina koju tužitelj prima zbog utvrđene invalidnosti uračunava u pravičnu naknadu zbog umanjenja životne aktivnosti, a ne i lična primanja tužitelja po osnovu izuzetnog materijalnog obezbjeđenja, ali u situaciji kada iz sadržine spisa proizilazi da je prvostepeni sud primanja tužitelja po osnovu invalidnine uračunao samo za period od 01.08.2002. do marta 2008. godine, do zaključenja glavne rasprave, a kako se invalidnina koju tužitelj prima uračunava za cio životni vijek tužitelja (po statističkim podacima prosječan životni vijek je oko 73 godine) u tom slučaju tužitelju i ne bi pripadala naknada nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti u većem iznosu od dosuđenog, pa uračunavanjem izuzetnog materijalnog obezbjeđenja koji je izvršio prvostepeni sud nije na štetu žalitelja i pravilno je žalitelj odbijen sa viškom tužbenog zahtjeva, preko dosuđenog iznosa“.

Navedeni razlozi drugostepenog suda su proizvoljni, jer je nejasno kojom metodom i uz koje sve parametre je drugostepeni sud izvršio uračunavanje iznosa vojne invalidnine i nakon toga zaključio da postupanje prvostepenog suda (uračunavanje izuzetnog materijalnog obezbjeđenja) nije na štetu tužitelja, počinivši na taj način povredu odredaba ZPP iz člana 209. u vezi sa članom 191. stav 4. ZPP, na koju je kroz navode svoje revizije revident posredno ukazao.

Pri utvrđivanju visine pravične naknade za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti treba uzeti u obzir i naknadu za tjelesno oštećenje na koju

oštećeni ima pravo po propisima o invalidskom osiguranju, tako što će na osnovu svih okolnosti slučaja po slobodnoj ocjeni trebalo utvrditi u kojoj mjeri naknada za tjelesno oštećenje utiče na visinu novčane naknade za ovaj vid nematerijalne štete (načelan stav XXVIII zajedničke sjednice Saveznog suda, Vrhovnog vojnog suda i vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina od 06. i 07.11.1985. godine).

Navedeni načelni stav većinski dio sudske prakse je protumačio tako da se uračunavanje naknade za tjelesno oštećenje ne vrši na način da se isti kapitalizira, kako to pogrešno čine nižestepeni sudovi, već se samo po slobodnoj ocjeni, na osnovu svih okolnosti slučaja, odlučuje u kojoj mjeri naknada za tjelesno oštećenje utiče na visinu novčane naknade zbog umanjnja životne aktivnosti.

Iz iznijetih razloga ovaj sud je primjenom odredbe člana 249. stav 1. ZPP-a, u pogledu odluke o naknadi štete za pretrpljene duševne bolove zbog umanjnja životne aktivnosti, djelimično usvojio reviziju tužitelja i odlučio kao u izreci ove presude, dok je u preostalom dijelu revizija tužitelja odbijena primjenom odredbe člana 248. ZPP. Primjenom navedene odredbe odbijena je i revizija prvotuzhenog kako je to bliže navedeno u stavu drugom ove presude.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će otkloniti ukazanu povredu postupka, te nakon toga donijeti novu i na zakonu zasnovanu odluku, imajući pri tome u vidu izneseni stav ovog suda o načinu uračunavanja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 28 0 P 000269 11 Rev od 08.09.2011. godine)

43.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

U SPOROVIMA ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG NEOSNOVANOG PRITVARANJA PRIMJENJUJE SE ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOJI JE U PRIMJENI U VRIJEME OKONČANJA KRIVIČNOG POSTUPKA, A NE ZAKON KOJI JE BIO U PRIMJENI U VRIJEME LIŠAVANJA SLOBODE, JER SE OSNOVANOST LIŠAVANJA SLOBODE OCJENJUJE PREMA KRAJNJEM ISHODU KRIVIČNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

U ovoj parnici tužitelj traži naknadu nematerijalne štete koja mu je prouzrokovana neosnovanim pritvaranjem, zahtijevajući da mu tužena isplati iznos od 13.200,00 KM za fizičke i psihičke patnje za vrijeme provedeno u pritvoru od 18.3.1996. godine do 22.5.1996. godine (za 66 dana po 200 KM za dan) i za psihičke traume zbog izgubljenog ugleda iznos od 15.000,00 KM, ukupno 28.200,00 KM.

Na temelju činjeničnih utvrđenja da je tužitelju rješenjem Policijske uprave Derventa, Hrvatske zajednice Herceg-Bosne broj 03-15-2-516/96 određen pritvor danom donošenja rješenja 18.3.1996. godine, zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo zloupotrebe položaja i primanja mita, da je pritvor produžen rješenjem Osnovnog suda u Orašju broj K:21/96 od 5.4.1996. godine i ukinut sa danom 22.5.1996. godine, kao i da je

krivični postupak protiv tužitelja obustavljen rješenjem Općinskog suda u Orašju broj K-4/99 od 7.5.1999. godine usljed odustanka OJT Orašje od krivičnog gonjenja, prvostepeni sud zaključuje da tužitelju pripada pravo na naknadu nematerijalne štete za duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i slobode, kao jedinstveni vid štete, koji obuhvata sve štetne posljedice nematerijalne štete vezane za ličnost oštećenog proistekle iz neosnovnoga lišenja slobode.

Svoju odluku prvostepeni sud temelji na odredbama članova 523, 524, 525 i 527. Zakona o krivičnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 43/98 – stupio na snagu 28.11.1998. godine), te uz primjenu odredaba člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, cijeneći lične i porodične prilike tužitelja, trajanje pritvora, intenzitet pretrpljenih psihičkih bolova (prema mišljenju ljekara vještaka nakon obavljelog neuropsihijatrijskog intervjua) dosuđuje tužitelju naknadu nematerijalne štete u iznosu od 4.000,00 KM i obavezuje tuženu Federaciju BiH, protiv koje se prema odredbi člana 525. stav 3. Zakona o krivičnom postupku podnosi tužba za naknadu štete, da tužitelju taj iznos isplati.

Drugostepeni sud, za razliku od prvostepenog suda, odbija tužitelja sa tužbenim zahtjevom, nalazeći da se u konkretnoj pravnoj stvari, kada je šteta za tužitelja nastala u vrijeme njegovog boravka u pritvoru, ne mogu primijeniti odredbe Zakona o krivičnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj 43/98 – član 525. i 527. stav 1. tačka 1.), nego da se primjenjuju odredbe člana 13. Zakona o primjeni Zakona o krivičnom postupku („Službeni list RBiH“ broj 6/92, 9/92, 13/94 i 33/95) prema kome se ne primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku, koje se odnose na postupak za naknadu štete, rehabilitaciju i postupak za ostvarivanje drugih prava lica neopravdano osuđenih i neosnovano lišenih slobode (ova zakonska odredba je bila na snazi od 15.2.1992. godine do 29.11.1998. godine, do stupanja na snagu Zakona o krivičnom postupku – „Službene novine Federacije BiH“ broj 43/98).

Odlučujući o primjeni zakona prema vremenskom i prostornom važenju zakona, nižestepeni sudovi u navedenim obrazloženjima izražavaju različite stavove o konkretnom slučaju, zbog različitog viđenja vremena nastanka štete, odnosno štetnog događaja.

Dok drugostepeni sud vrijeme nastanka štete veže za vrijeme kada je tužitelj bio pritvoren, prvostepeni sud, po ocjeni ovog suda pravilno, neosnovano lišavanje slobode, kao štetnu radnju, koja je uzrokovala štetu, veže za vrijeme pravomoćnosti prvostepenog rješenja kojim je postupak obustavljen.

S obzirom da se osnovanost lišenja slobode ocjenjuje prema krajnjem ishodu postupka, sama činjenica ishoda postupka na jedan od načina navedenih u odredbi člana 527. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku (postupak obustavljen pravosnažnim rješenjem ili je donesena oslobađajuća ili odbijajuća presuda) znači da nije bilo mjesta pritvoru ili da je on bio neosnovan, što daje pravo na naknadu štete i stvara obavezu Federacije BiH da odgovara za svu štetu uzrokovanu boravkom u pritvoru. Odlučan je, dakle, konačan rezultat krivičnog postupka, a to znači da svaka osoba protiv koje je redovni krivični postupak završen obustavom ili oslobađajućom, odnosno odbijajućom presudom, ima pravo na naknadu štete bez obzira na to da li su u vrijeme postupka postojali zakonski uvjeti za preventivno lišenje slobode, pa je za oštećenog tada, nakon okončanja postupka na navedeni način, nastala šteta. To proizilazi i iz odredbe člana 524. stav 1. Zakona o krivičnom postupku prema kojoj pravo na naknadu štete zastarijeva za pet godina od dana

pravomoćnosti provstepene presude kojom je okrivljeni oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti prvostepenog rješenja kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom žalbe rješavao viši sud od dana prijema odluke višeg suda.

U predmetnom slučaju, kada je krivični postupak protiv tužitelja obustavljen rješenjem od 7.5.1999. godine, u vrijeme važenja Zakona o krivičnom postupku iz 1998. godine, primjenjuju se odredbe člana 525. stav 3. i 527. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku, koji je bi ona snazi u vrijeme nastanka štete.

Drugostepeni sud nije primijenio navedene odredbe člana 525. stav 3. i 527. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku („Službene novine FBiH“ broj 43/98) zbog čega je pobijana odluka, kojom je tužitelj odbijen sa tužbenim zahtjevom zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Pogrešno primjenjujući odredbe zakona, koji je isključivao pravo na naknadu štete licima neosnovano lišenim slobode, činjenično stanje je nepotpuno utvrđeno, pa nema mjesta za preinaku pobijane presude, zbog čega je ovaj sud primjenom odredbi člana 250. stav 2. ZPP-a i usvajanjem revizije odlučio kao u izreci ovog rješenja.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će u svemu postupiti po uputama u ovom rješenju, utvrdit će sve okolnosti konkretnog slučaja značajne za visinu štete (trajanje pritvora, boravak u samici, razdvajanje od porodice, starosnu dob, ranije zanimanje tužitelja, jačinu duševnih bolova koje je zbog pritvora trpio) i nakon toga će donijeti pravilnu i na zakonu utemeljenu odluku.

Ovaj sud upućuje da se pravična novčana naknada za duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i slobode neopravdano osuđene ili neosnovano pritvorene osobe utvrđuje i dosuđuje u jednom iznosu jer je riječ o jednoj vrsti nematerijalne štete. Tužitelj je neosnovano istakao dva samostalna odštetna zahtjeva za naknadu te istovrsne štete, pa kako prema odredbi člana 53. stav 3. ZPP-a sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, koju je tužitelj naveo, odštetne zahtjeve koji su u konkretnom slučaju istaknuti treba uzeti kao jedan zahtjev.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000995 10 Rev od 27.09.2011. godine)

44.

Član 206. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

KAD JE VIŠE LICA SVOJIM RADNJAMA PROUZROKOVALO ŠTETNU POSLJEDICU, ALI NI JEDNA OD TIH RADNJI SAMA ZA SEBE NE BI DOVELA DO NASTANKA UKUPNE ŠTETE, ŠTETNICI ODGOVARAJU SOLIDARNO AKO SU ŠTETU PROUZROKOVALI DJELUJUĆI ZAJEDNO ILI NEZAVISNO JEDAN OD DRUGOGA, AKO SE NE MOGU UTVRDITI NJIHOVI UDJELI U UZROKOVANOJ ŠTETI.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnim utvrđenjima nižestepениh sudova dana 16.10.2006. godine na dionici magistralnog puta M-17 Sarajevo - Mostar, u mjestu Orahovića, dogodila se saobraćajna nezgoda u kojoj je, kao pješak, smrtno stradao M.S., učenik V razreda osnovne

škole, rođen dana 04.02.1995. godine. U ovoj nezgodi da je učestvovao autobus za prevoz đaka, marke „Volvo“, reg. oznaka 267-M-787, vlasništvo „Konjictrans“ iz Konjica, osiguranom iz osnova obaveznog osiguranja kod tuženog, kojim je, krećući se iz pravca Konjica, upravljao B.V.

Nadalje, do saobraćajne nezgode da je došlo na taj način što je M.S., nakon što je predhodno na prednja vrata izašao iz predmetnog autobusa, koji se, krećući se iz pravca Konjica, zaustavio na njemu neodređenom mjestu na platou autopraonice, koje je nebezbedno za puštanje putnika sa aspekta sigurnosti pješaka i drugih učesnika u saobraćaju, 100 metara prije registrovanog stajališta, i ima sve bezbednosne norme da putnici izađu iz autobusa sasvim sigurno, te da u daljem kretanju bezbedno pređu preko kolovoza, jer je horizontalna preglednost sasvim dovoljna i sa jedne i sa druge strane, koje uslove putnici nemaju na proširenju kod autopraonice, pretrčavajući preko kolovoza, udaren prednjim čeonim dijelom putničkog vozila „VW Golf II“ reg. oznaka 605-A-646, kojim je, krećući se u pravcu Jablanice, upravljao K.Š.

Slijedom navedenih činjeničnih utvrđenja, prvostepeni sud utvrđuje da je time do nastale štete tužiteljima došlo, uz doprinos vozača navedenog putničkog vozila od 40%, djelimično i doprinosom sa 35%, osiguranika tuženog, tako da na strani tuženog predstoji obaveza naknade nastale štete tužiteljima u navedenom omjeru, dosljedno čemu da se tužbeni zahtjev tužitelja u navedenom omjeru pokazuje osnovanim, koji opredjeljuje njegovu odluku o usvajanja tužbenog zahtjeva tužitelja u utvrđenom omjeru.

Uz utvrđenu odgovornost tuženog za nastalu štetu u označenom omjeru, prvostepeni sud prihvata da tužiteljima, saglasno odredbama člana 201. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 57/89, „Službeni list SR BiH“, broj: 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine F BiH“, broj: 29/03 - u daljem tekstu: ZOO), pripada pravo na pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove zbog smrti sina, odnosno brata.

Primjenom kriterija za određivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete sadržanim u odredbama člana 200. navedenog zakona izvodi zaključak da prvo i drugotužiteljima iz navedenog osnova pripadaju iznosi od po 20.000,00 KM, a trećetužitelju iznos od 7.000,00 KM. Kako su tužitelji imali materijalne izdatke za ukop poginulog i uređenje mezarja u iznosu od 2.000,00 KM, ocjenjujući ovaj primjerenim prilikama, izvodi zaključak da im pripada i pravo na naknadu materijalne štete u navedenom iznosu.

Međutim, pozivajući se na rezultate raspravljanja, prvostepeni sud zaključuje da je umrli sin, odnosno brat, tužitelja doprinio nastaloj šteti koju tužitelji trpe njegovom smrću sa 20% i da je tuženi dužan naknaditi 35% štete na koju bi tužitelji imali pravo za slučaj izostanka navedenog doprinosa, kao i doprinosa trećeg sudionika nezgode, iz razloga pobliže naznačenim u prvom pasusu pismenog opravka presude.

Navedeni zaključak opredjeljuje odluku toga suda da srazmjerno utvrđenom doprinosu nastaloj šteti obaveže tuženog na isplatu pravične novčane naknade za duševne bolove prvo i drugotužitelja zbog smrti sina u iznosima od po 7.000,00 KM, ukupno 14.000,00 KM, a trećetužitelja, kao brata, u iznosu od 2.450,00 KM, te na ime materijalne štete iznos od 700,00 KM, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe, odnosno presuđenja.

Odlučujući o izjavljenoj žalbi tuženog na navedenu presudu prvostepenog suda drugostepeni sud pobijanom presudom izraženi pravni stav prvostepenog suda o postojanju osnova odgovornosti tuženog za nastalu štetu tužiteljima smatra pogrešnim. Smatra da utvrđene činjenice što je vozač autobusa, u kojem se nalazio mlđb. srodnik tužitelja, autobus parkirao na nedozvoljenom mjestu, na proširenju pored puta na udaljenosti od ruba kolnika za 0,50 m, prednim dijelom, a stražnjim dijelom za 0,90 m, te što je omogućio putnicima da izađu iz autobusa, nije u uzročnoj vezi sa štetnom posljedicom, jer do stradanja srodnika tužitelja nije došlo prilikom izlaska iz autobusa, već prilikom neopreznog prelaženja magistralne ceste, kada je na njega naletio putnički automobil, pa kako nema uzročne veze u pogrešno zaustavljenom autobusu i nastale štete, to da nema ni odgovornosti na strani tuženog da tužiteljima naknadi štetu.

Dakle, drugostepeni sud nalazi da je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo prilikom izvođenja zaključka o postojanju osnova odgovornosti za naknadu štete po tuženom, pa, pozivom na pravila procesnog prava sadržanim u odredbama člana 229. tačka 4. ZPP, preinačuje prvostepenu presudu, na način da tužitelje odbija sa tužbenim zahtjevom.

Navedeno pravno stanovište drugostepenog suda u primjeni pravila materijalnog prava na koja se poziva prilikom ocjene postojanja osnova odgovornosti tuženog za nastalu štetu tužiteljima koju trpe smrću sina, odnosno brata, po ocjeni revizijskog suda, je rezultat pogrešne primjene materijalnog prava.

Naime, pravilno drugostepeni sud u izražavanju svoga pravnog stava polazi od pravila materijalnog prava prema kojima da bi se utvrdila odgovornost za štetu je potrebno da postoji uzročna veza (kauzalni neksus) između štetne radnje i štete, na način da se šteta javlja kao posljedica štetne radnje, te da u praksi preovladava teorija adekvatne uzročnosti, prema kojoj se od mnogih okolnosti koje su u vezi s nastankom štete uzrokom smatra samo ona koja po redovnom toku stvari dovodi do takve posljedice.

Međutim, sagledavajući sve okolnosti slučaja, u ovoj pravnoj stvari, proizašla iz utvrđenih činjenica, koje drugostepeni sud i prihvata, a prema kojima je niz nesretnih okolnosti, skoncentrisanih na jednom mjestu, uticalo na nastanak i tok nezgode, sva tri učesnika da su dali svoj doprinos za nastanak iste, isključenjem bilo čijeg uticaja do nezgode da ne bi došlo, te da su ponašanja sva tri učesnika pojedinačno presudno uticali na nastanak ove nezgode (prihvaćeni nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke H.H., ing. cest. saobraćaja), nužno ukazuju da se radi o određenoj šteti u vezi sa kojom postoji više događaja od kojih bi svaki samostalno mogao biti njen uzrok. Tada se radi o tzv. konkurenciji uzroka. S obzirom na to da li su oni stvarno izazvali štetnu posljedicu ili su samo to mogli učiniti, ti uzroci se dijele na kumulativne, alternativne i hipotetičke.

Upravo u situaciji kada su svi uzroci izazvali štetnu posljedicu (kumulacija uzroka), ali ni jedan od njih sam za sebe ne bi doveo do nastanka ukupne štete, što bi proizašlo iz navedenog činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova, štetnici odgovaraju solidarno ako su štetu nanijeli djelujući zajedno (član 206. stav 1. ZOO) ili nezavisno jedan od drugog ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u uzrokovanoj šteti, dok je inače svaki od njih dužan naknaditi samo onaj dio štete koji je uzrokovao (član 206. stav 3. ZOO).

Stoga se pokazuje pravilnim izraženi stav prvostepenog suda u pogledu osnova odgovornosti tuženog za nastalu štetu tužiteljima u označenom omjeru, čime, u smislu

odredbi citiranog člana 206. stav 3. ZOO i predstoji njegova obavaza naknade nastale štete u označenom dijelu u kome je ovu i uzrokovao.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 56 0 P 017502 10 Rev od 12.07.2011. godine)

45.

Član 376. i član 377. Zakona o obligacionim odnosima

ZASTARJELOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE CIJENI SE PREMA PROPISU IZ ČLANA 376. I ČLANA 377. ZOO BEZ OBZIRA DA LI SE NAKNADA ZAHTIJEVA ZA VEĆ NASTALU ŠTETU ILI ZA ŠTETU ZA KOJU JE PO REDOVNOM TOKU STVARI IZVJESNO DA ĆE SUKCESIVNO NASTAJATI U BUDUĆNOSTI, KAO I BEZ OBZIRA DA LI SE NAKNADA BUDUĆE ŠTETE ZAHTIJEVA U OBLIKU NOVČANE RENTE ILI U JEDNOKRATNOM IZNOSU.

NAKNADU ŠTETE KOJA ĆE SUKCESIVNO NASTAJATI U BUDUĆNOSTI (IZGUBLJENO IZDRŽAVANJE, IZGUBLJENA ZARADA, NAKNADA ZA TUĐU POMOĆ I NJEGU I SL.) OŠTEĆENI MOŽE OSTVARIVATI I SUKCESIVNIM UTUŽIVANJEM NAKNADE ZA PROTEKLI PERIOD, A NE SAMO U VIDU RENTE. U TOM SLUČAJU ROKOVI ZASTARJELOSTI ZA PRVO UTUŽENO POTRAŽIVANJE RAČUNAJU SE PO ODREDBAMA ČLANA 376. ODNOSNO ČLANA 377 ZOO, A ZA SVAKO SLIJEDEĆE UTUŽENO POTRAŽIVANJE TEČE NOVI ROK ZASTARJELOSTI OD DANA KAD JE PRETHODNI SPOR OKONČAN (ČLAN 392. STAV 3. ZOO).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 53 0 P 001561 09 Rev od 27.01.2011. godine)

46.

Član 377. Zakona o obligacionim odnosima

PRIMJENI ODREDBE ČLANA 377. ZOO IMA MJESTA SAMO KADA JE KRIVIČNI POSTUPAK VOĐEN PROTIV ŠTETNIKA, A NE I U SLUČAJU VOĐENJA KRIVIČNOG POSTUPKA PROTIV OŠTEĆENOG.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 P 006689 11 Rev od 23.08.2011. godine)

47.

Član 388. Zakona o obligacionim odnosima

TOK ZASTARJELOSTI, U PRAVILU, PREKIDAJU SAMO ONA PRAVNA SREDSTVA KOJA ISTOVREMENO OKONČAVAJU SPORNI MATERIJALNO-PRAVNI ODNOS I OMOGUĆAVAJU OSTVARENJE PRAVA ZA KOJE JE ZASTARJELOST BILA U TOKU.

Iz obrazloženja:

Prema pravilima materijalnog prava sadržanim u odredbama člana 388. ZOO, zastarijevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom povjeriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja. Dakle, prihvatanjem dosadašnje prakse u primjeni navedenih odredbi, tok zastarijevanja prekidaju samo ona pravna sredstva koja istovremeno okončavaju sporni odnos i omogućavaju ostvarenje prava za koje je zastarijevanje bila u toku.

Podnošenjem prijedloga za izvršenje povjerilac „Bumes“ d.o.o Split protiv dužnika „Obnova inženjering“ d.o.o. Split i dužnikovog dužnika „Salus Hotel Stella“ d.o.o. Neum dana 12.02.2001. godine je pokrenut izvršni postupak radi namirenja potraživanja ovog povjerioca, osiguranim založnim pravom u njegovu korist na nekretninama dužnikovog dužnika zabilježbom rješenja o izvršenju, utvrđivanjem vrijednosti nekretnine, njezinom prodajom i namirenjem povjerioca, te na 34,85 udjela dužnika u tuženom u ovoj pravnoj stvari, u pogledu kojeg je rješenjem navedenog suda broj: Ip-14/01-N od 01.08.2001. godine, pravomoćnim dana 04.09.2001. godine, predloženo rješenje dozvoljeno.

Tužitelj u ovoj pravnoj stvari, svojom prijavom od dana 21.01.2002. godine, dakle nakon pravomoćnosti navedenog rješenja o izvršenju, pozivom na ugovor o ustupanju potraživanja kojeg je zaključio sa „Obnova inženjering“ d.j.o. Mostar dana 16.01.2002. godine, traži da se u navedenom postupku izvršenja uvrsti kao založni povjerilac u odgovarajući red namirenja, pretendujući u svojim tvrdnjama da je navedenom radnjom došlo do prekida zastarijevanja u smislu citiranih odredbi ZOO.

Radi ocjene da li se radi o pravnom sredstvu kojim se istovremeno okončavaju sporni odnos i omogućava ostvarenje prava za koje je zastarijevanje bila u toku, potrebno je sagledati da je navedeni zahtjev tužitelj u ovoj pravnoj stvari istaknuo u postupku izvršenja pokrenutom po prijedlogu drugog povjerioca (umješaka u ovoj pravnoj stvari). Proizašlo bi da se radi o procesno pravnoj situaciji koju imaju u vidu odredbe procesno pravnog instituta predviđenog odredbama člana 181. stav 2. tada važećeg Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj: 42/98, 3/99 i 53/03), koji se, kako je to određeno odredbama člana 14. ranijeg Zakona o izvršnom postupku („Službene novine RBiH“, broj: 2/92, 16/92, 16/92 i 13/94) shodno primjenjuje i u postupku izvršenja i obezbjeđenja po navedenom zakonu. Dakle, pravilima pristupanja novog tužitelja, ovdje novog povjerioca, uz tužitelja, ovdje povjerioca, u pokrenutom postupku, ovdje postupku izvršenja, po njegovom prijedlogu, primjenom kojih pravila će se u prvom redu utvrditi da li se može poprimiti da je tužitelj u ovoj pravnoj stvari uopće i pokrenuo postupak.

Po ocjeni revizijskog suda, podnesena prijava određene osobe, u kojoj tvrdi da u pogledu određene nepokretnosti ima valjan pravni osnov za zasnivanje založnog prava, odnosno zasnovano založno pravo, sa zahtjevom da se uvrsti kao založni povjerilac u odgovarajući red namirenja, u već pokrenutom postupku izvršenja po prijedlogu druge osobe, kao povjerioca u tom postupku, radi namirenja njegovog potraživanja osiguranog založnim pravom u njegovu korist na istim nekretninama, se ima smatrati njegovom izjavom da uz povjerioca u tom postupku izvršenja pristupa kao novi povjerilac, koja procesno pravna radnja sve do odluke suda o dozvoljenosti pristupanja nema posljedice da je time stupio u taj postupak u onom stanju u kojem se nalazi kada u njega stupa

(prihvatanjem izvršnog postupka u tom stanju), niti se može smatrati nekim drugim samostalnim pravnim sredstvom.

Kako navedeni zahtjev tužitelja u predmetnom postupku izvršenja, izostankom odluke izvršnog suda o dozvoli navedenog pristupanja, predstavlja radnju kojom se ne pokreće bilo kakav postupak, niti omogućava ostvarenje prava proizašla ustupanjem potraživanja i sporednih prava tužitelju za koje je zastarjelost bila u toku, istim se ne prekida zastarjelost predmetnih potraživanja tužitelja prema tuženom, kako to pravilno, unatoč iznošenjem drugih razloga prihvata i drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 902484 09 Rev od 27.09.2011. godine)

48.

Član 6. stav 2. Zakona o zaštiti od klevete

KAD JE TUŽENI, KAO GRAĐANIN, DAO IZJAVU U NOVINAMA I PRI TOME LIČNO POTPISAO SPORNI TEKST, ONDA SE TAKVO DAVANJE IZJAVE IZJEDNAČAVA S PISANJEM U NOVINAMA I IMA SMATRATI KLEVETOM IZNESENOM U SREDSTVIMA JAVNOG INFORMISANJA, PA SE TAKVO LICE IMA SMATRATI I AUTOROM U SMISLU ČLANA 6. STAV 2. ZAKONA O ZAŠTITI OD KLEVETE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 22 0 P 014430 11 Rev od 16.06.2011. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – UGOVORI

49.

Član 602. i član 606. Zakona o obligacionim odnosima

KAD NARUČILAC U NARUDŽBI, IZUZEV DIMENZIJA, NIJE DAO PODATKE O ELASTIČNOSTI I TVRDOĆI GUME OD KOJE JE POSLENIK TREBAO IZRADITI SPORNE GUMENE PROFILE, NITI JE DAO PODATKE O NAMJENI ZA KOJU SU SE ISTI IMALI UPOTRIJEBITI, POSLENIK NE ODGOVARA ZA ŠTETU ZBOG NEDOSTATKA MATERIJALA UKOLIKO JE PRI IZRADI STVARI UPOTRIJEBIO MATERIJAL SREDNJEG KVALITETA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000373 09 Rev od 04.10.2011. godine)

50.

Član 948. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

KADA KOLEKTIVNO OSIGURANJE OD POSLJEDICA NESREĆNOG SLUČAJA NIJE UGOVORENO KAO OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI TADA NEMA MJESTA URAČUNAVANJU IZNOSA ISPLAĆENOG TUŽITELJU PO OSNOVU KOLEKTIVNOG OSIGURANJA U IZNOS PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE ZA DUŠEVNE BOLOVE ZBOG SMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 013494 10 Rev od 28.04.2011. godine)

51.

Član 998. i član 67. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBE ANEKSA UGOVORA, KOJIM SE OTEŽAVAJU ILI POVEĆAVAJU OBAVEZE DUŽNIKA IZ GLAVNOG UGOVORA O KREDITU, NE OBAVEZUJU JEMCE KOJI NISU POTPISALI ANEKS UGOVORA ILI POVODOM TOG ANEKSA POTPISALI IZJAVU O JEMČENJU.

Iz obrazloženja:

Kada je u pitanju prigovor nedostatka pasivne legitimacije tuženih jemaca, ovaj sud je shvatanja da naknadne izmjene bitnih elemenata ugovora o kreditu i s tim u vezi zaključenje dva anexa na osnovni ugovor, koje jemci nisu potpisali, bilo od uticaja na njihovu odgovornost za isplatu spornog duga. Naime, polazeći od cilja zbog koga je ustanovljena pismena forma ovakvih ugovora, a to je zaštita jemaca od nepromišljenog i olakog preuzimanja obaveza tuđeg duga, kao i da pismena forma izjave o jemčenju predstavlja bitan ili konstitutivni sastojak ugovora o jemstvu, po shvatanju ovog suda sve kasnije izmjene ugovora koje su se odnosile na bitne elemente ugovora, morale su biti sačinjene u pismenom obliku i potpisane i od strane jemaca, a što nije bio slučaj u ovom predmetu jer jemci nisu potpisali anexe ugovora. Ovo iz razloga što odgovornost jemaca ne mogu povećavati i otežavati ni povjerilac, a ni glavni dužnik, koji su zaključenjem drugog anexa na osnovni ugovor produžavanjem roka otplate kredita, to zapravo i učinili. Dakle, odredbe anexa ugovora koje nisu potpisali ne obavezuju jemce, kako to pravilno zaključuje i prvostepeni sud kada odbija tužitelja sa zahtjevom u odnosu na drugo do četvrtotuzene. Iz navedenih razloga ne može se prihvatiti pravilnim pravni stav drugostepenog suda da su svi tuženi solidarno odgovorni za isplatu duga proizašlog iz osnova spornog ugovora o kreditu (član 998. u vezi sa čl. 67. st. 2. ZOO).

Dakle, jemci odgovaraju povjeriocu samo u onoj mjeri u kojoj su preuzeli jemstvo što bi u konkretnom slučaju značilo samo u pogledu obaveza preuzetih osnovnim ugovorom od 07.01.1998. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 63 0 P 003352 10 Rev od 25.10.2011. godine)

52.

Član 1089. Zakona o obligacionim odnosima

VANSUDSKOM NAGODBOM O NAKNADI ŠTETE KOJU OŠTEĆENI TRPI ZBOG TJELESNE POVREDE OBUHVAĆENE SU NAKNADE ZA ONE ŠTETNE POSLJEDICE KOJE SU STRANKAMA BILE POZNATE I PREDVIDIVE U VRIJEME ZAKLJUČENJA NAGODBE.

AKO JE NAKON ZAKLJUČENJA VANSUDSKE NAGODBE DOŠLO DO NEPREDVIDIVOG POGORŠANJA ZDRAVSTVENOG STANJA OŠTEĆENOG (NOVA ŠTETA) ON MOŽE ZAHTIJEVATI NAKNADU ŠTETE, PRI ČEMU NIJE DUŽAN PRETHODNO POBIJATI RANIJE ZAKLJUČENU VANSUDSKU NAGODBU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 043339 11 Rev od 23.08.2011. godine)

STAMBENO PRAVO

53.

Član 2. i član 11. Zakona o stambenim odnosima

NIŠTAV JE UGOVOR O KORIŠTENJU STANA ZAKLJUČEN NA OSNOVU PONIŠTENOG AKTA O DODJELI STANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 53 0 P 008515 09 Rev od 17.02.2011. godine)

54.

Član 11., član 20. i član 22. Zakona o stambenim odnosima

SUPRUZI, KAO IZVEDENOM SUNOSIOCU STANARSKOG PRAVA, NE PRESTAJE STANARSKO PRAVO SMRĆU NJENOG SUPRUGA, KAO IZVORNOG NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, NITI JE ONA DUŽNA NAKON SMRTI SVOGA SUPRUGA IZVRŠITI PRENOS STANARSKOG PRAVA NA NAČIN PROPISAN ODREDBOM ČLANA 22. STAV 1. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 900060 09 Rev od 27.01.2011. godine)

55.

Član 44. i član 47. Zakona o stambenim odnosima

NOSIOCU STANARSKOG PRAVA NE MOŽE SE OTKAZATI UGOVOR O KORIŠTENJU STANA AKO SU SE OKOLNOSTI KOJE SU OSNOVA ZA OTKAZ

POJAVILE U PERIODU DOK JE NOSILAC STANARSKOG PRAVA BIO ODSUTAN IZ STANA U SVOJSTVU IZBJEGLE ILI RASELJENE OSOBE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000343 10 Rev od 16.08.2011. godine)

RADNO PRAVO

56.

Član 21. Zakona o radu

UGOVOR O PROFESIONALNOM IGRANJU, ZAKLJUČEN IZMEĐU KOŠARKAŠKOG KLUBA I IGRAČA, NEMA ZNAČENJE UGOVORA O RADU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000754 10 Rev od 24.05.2011. godine)

57.

Član 72. stav 3. Zakona o radu

UKIDANJU RADNOG MJESTA ZAPOSLENIKA NE MOŽE SE DATI PRAVNI ZNAČAJ PREKIDA RADA DO KOJEG JE DOŠLO USLIJED NASTUPANJA OKOLNOSTI ZA KOJE ZAPOSLENIK NIJE KRIV I ZA KOJE VRIJEME ZAPOSLENIK IMA PRAVO NA NAKNADU PLAĆE.

Iz obrazloženja:

Odredba člana 72. stav 3. Zakona o radu reguliše poseban slučaj kada zaposlenik ima pravo na naknadu plaće za vrijeme prekida rada, do kojeg je došlo uslijed nastupanja okolnosti za koje zaposlenik nije kriv. Radi se o kraćim ili dužim periodima rada do kojih kod poslodavca može doći kao posljedica više sile, privremenih zastoja u proizvodnji (nedostatak sirovina, remont, nestanak struje) i sličnih okolnosti, koji periodi se tretiraju kao odsustvovanje sa rada uz naknadu plaće. U takvu okolnost ne bi se moglo uvrstiti i ukidanje radnog mjesta zaposlenika, pa je stoga neprihvatljivo pravno stanovište revidentice da se i u predmetnoj pravnoj stvari radi o situaciji koju ima u vidu odredba člana 72. stav 3. Zakona o radu i da je u skladu sa tom zakonskom odredbom tužbeni zahtjev trebalo usvojiti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 003209 10 Rev od 12.05.2011. godine)

58.

Član 86., član 87. i član 100. stav 1. Zakona o radu

NEMOGUĆNOST IZVRŠAVANJA OBAVEZA IZ RADNOG ODNOSA USLIJED BOLESTI NE MOŽE SE POISTOVIJETITI SA NEISPUNJAVANJEM OBAVEZA IZ UGOVORA O RADU OD STRANE ZAPOSLENIKA KOJA IMA ZA POSLJEDICU ODSUSTVO PRAVA NA OTPREMNIKU.

Iz obrazloženja:

U postupku je utvrđeno da je tužiteljica bila zaposlenik tuženog u neprekidnom trajanju počev od 12.04.1971. godine do 15.11.2006. godine, kada joj je otkazan ugovor o radu rješenjem tuženog od 26.10.2006. godine zbog nemogućnosti izvršavanja obaveza iz radnog odnosa usljed bolesti, da je prije prestanka radnog odnosa tužiteljica bila na „bolovanju“ neprekidno od 07.08.2006. godine, da je prosječna plaća isplaćena tužiteljici u posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa iznosila 333, 09 KM, da je najmanji iznos otpremnine koji bi tužiteljici pripadao 3.886,05 KM (1/3 prosječne mjesečne plaće x 35 godina radnog staža).

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev i obavezao tuženog na isplatu utuženog iznosa, cijeneći da tužiteljica ima pravo na otpremninu na osnovu odredbe iz člana 100. stav 1. Zakona o radu jer joj radni odnos nije prestao zbog kršenja obaveza iz radnog odnosa, niti zbog neispunjavanja obaveza iz ugovora o radu.

Drugostepeni sud je, odlučujući o žalbi tuženog, prvostepenu presudu preinačio tako da je žalbu uvažio i tužbeni zahtjev odbio, zauzimajući pravni stav da tužiteljici ne pripada pravo na sudsku zaštitu u pogledu isplate otpremnine jer joj je radni odnos prestao zbog neispunjenja obaveza iz ugovora o radu, koji, kao jedan od kriterija predviđenih u članu 100. stav 1. Zakona o radu isključuje pravo zaposlenika na otpremninu u slučaju otkaza ugovora o radu.

Osnovano se revizijom ukazuje da je drugostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je odbio tužbeni zahtjev, a zbog pogrešnog pravnog stava da se spriječenost za rad usljed bolesti podvodi pod pojam neispunjavanja obaveza iz ugovora o radu iz člana 100. stav 1. Zakona o radu, usljed čega tužiteljica nema pravo na otpremninu.

Po ocjeni ovog suda, zaposlenik ostvaruje pravo na otpremninu u slučaju otkaza ugovora o radu iz člana 87. stav 1. tačka 2. Zakona o radu, koji prema toj odredbi nastaje ako zaposlenik nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze iz radnog odnosa. Ovaj razlog za otkaz se ne može poistovijetiti sa pojmom neispunjavanja obaveza iz ugovora o radu, kojeg kao razlog za isključenje prava na otpremninu propisuje član 100. stav 1. Zakona o radu.

Razlog za otkazivanje ugovora o radu iz člana 87. stav 1. tačka 2. Zakona o radu jeste ne strani zaposlenika, ali takav razlog podrazumijeva da je trajne prirode, odnosno da ne postoji njegova krivnja za urednost izvršavanja radnih obaveza preuzetih ugovorom o radu. Najčešći slučaj u kojem poslodavci otkazuju ugovor o radu zbog ličnih razloga jeste slučaj kada se kod zaposlenika utvrdi nesposobnost za rad, koja ima za posljedicu trajnu promjenu zaposlenikovih sposobnosti zbog kojih ne može obavljati povjerene mu poslove, što je slučaj kod tužiteljice. Otkaz ugovora o radu, dakle, nije posljedica skrivljenog ponašanja tužiteljice, a samo takvo ponašanje je obuhvaćeno pojmom neispunjavanja

obaveza iz ugovora o radu i zbog toga nemogućnost ostvarenja prava na otpremninu, kako se to pravilno u reviziji ističe.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 183774 11 Rev od 28.06.2011. godine)

59.

Član 88. stav 1., član 89. i član 101. stav 1. Zakona o radu

U SLUČAJU IZVANREDNOG OTKAZA OD STRANE POSLODAVCA PREKLUZIVNI ROK IZ ČLANA 89. ZAKONA O RADU POČINJE TEČI OD DANA KADA JE ZA ČINJENICU NA KOJOJ SE ZASNIVA IZVANREDNI OTKAZ SAZNALO LICE KOJE JE KOD POSLODAVCA OVLAŠTENI ZA ODLUČIVANJE O PRAVIMA I OBAVEZAMA IZ RADNOG ODNOSA, ILI LICE KOJE JE ZBOG SVOJIH OVLAŠTENJA DUŽNO IZVIJESTITI NADLEŽNU OSOBU O ČINJENICI KOJA JE RAZLOG ZA OTKAZ.

Iz obrazloženja:

Pravni stav nižestepeni sudova da je u konkretnom slučaju zakonom propisani rok od 15 dana iz članu 89.ZOR počeo teći od 02.06.2003.godine, kao dana kada je Komisija tužena svojom Odlukom utvrdila postojanje povrede radne dužnosti iz čl. 91. tč. 1. i 4. Pravilnika o radu, a zbog kojih činjenica je tužena dala tužitelju sporni otkaz, nije pravno utemeljen. Ovo, jer sa stanovišta pravilne primjene čl. 89. ZOR rok od 15 dana počinje teći od dana kada je za činjenicu na kojoj se zasniva izvanredni otkaz saznalo lice koje je kod poslodavca ovlašteno za odlučivanje o pravima i obavezama iz radnog odnosa (čl.101.st.1.ZOR) ili lice koje je zbog ovlaštenja obavezno izvjestiti nadležnu osobu o činjenici teže povrede radnih obaveza, a koja je razlog za otkaz.

Od tog dana, poslodavac ukoliko izvanredno otkazuje ugovor o radu – tada unutar 15-dnevnog roka iz čl. 89. ZOR treba utvrditi činjenično stanje i ocjeniti ima li dovoljno osnove za izvanredno otkazivanje. Po proteku tog roka izvanredni otkaz se više ne može dati. Dakle, odmah reagovati i u tom roku izvršiti sve provjere i ocjeniti ima li mjesta donošenju odluke o otkazu bez poštivanja otkaznog roka (čl. 88. ZOR). Okolnost da poslodavac putem svoje komisije provodi postupak provjere i utvrđivanja da li je zaposlenik odgovoran za težu povredu radnih dužnosti nije od uticaja na početak i trajanje roka iz čl. 89. ZOR.

Međutim, ova iznesena pravila, nižestepeni sudovi nisu imali u vidu pri ocjeni provedenih dokaza, pa osnovano revident ukazuje na povredu čl. 8. ZPP, a što je bilo (čl. 209.ZPP) od uticaja na zakonitost i pravilnost pobijane presude (dan saznanja tužene pobijane presude poistovjećuju danom donošenja Odluke Komisije).

U Izvještaju finansijskog revizora od 05.03.2003.godine, navedene su povrede radnih obaveza tužitelja, o koje je provjeravala i utvrđivala Komisija tužene na sastancima od 22.05.2003. i 26.05.2003.godine. Međutim, da li je od dana Izvještaja revizora ili kasnije nadležno lice tužene saznalo za činjenice zbog kojih je dat sporni otkaz, ostala je neutvrđena odlučna pravna činjenica, zbog čega nema uslova za preinaku pobijane presude.

Usljed pogrešnog pravnog pristupa u primjeni čl. 89. ZOR i s tim u vezi ocjene provedenih dokaza, ovaj sud ocjenjuje da je drugostepeni sud potvrđujući prvostepenu presudu (čl.226.ZPP) preuzeo povredu koja potiče iz stadija prvostepenog postupka, čime je ostvaren revizijski razlog iz čl. 240. st. 1. tč.1. i 2. ZPP, pa je primjenom čl. 249. st. 1. u vezi sa čl. 250. st. 2. istog zakona valjalo odlučiti kao u izreci ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000996 10 Rev od 24.05.2011. godine)

60.

Član 103. Zakona o radu

TUŽBA U RADNOM SPORU MOŽE BITI PODNESENA PROTIV ODLUKE KOJOM JE POVRIJEĐENO PRAVO ZAPOSLENIKA, KAO I POVODOM POVREDE PRAVA ZAPOSLENIKA KOJA MU JE PRIČINJENA FAKTIČKOM RADNJOM POSLODAVCA.

AKO JE POVREDA PRIČINJENA ODLUKOM POSLODAVCA, PREDMET SPORA JE ZAHTJEV DA SE ONA PONIŠTI, A UZ TAJ OSNOVNI ZAHTJEV ZAPOSLENIK MOŽE POSTAVITI I ZAHTJEVE DA SE USPOSTAVI RANIJE STANJE I DA MU SE NAKNADI ŠTETA.

AKO JE POVREDA UČINJENA FAKTIČKOM RADNJOM, PREDMET SPORA JE ZAHTJEV DA MU SE OMOGUĆI OSTVARIVANJE POVRIJEĐENOG PRAVA, A UZ TAJ ZAHTJEV MOGU SE POSTAVITI I ZAHTJEVI DA SE USPOSTAVI RANIJE STANJE, NAKNADI ŠTETA ILI ZAŠTITE DRUGI INTERESI.

DAN SAZNANJA ZA POVREDU PRAVA VALJA VEZIVATI ZA PUNU IZVJESNOST O POSTOJANJU POVREDE, ODNOSNO ZA MOMENAT KAD POSTANE SASVIM JASNO DA JE PRAVO ZAPOSLENIKA POVRIJEĐENO, PA U SLUČAJU SUMNJE TREBA IMATI U VIDU PRAVILO IN DUBIO PRO LABORIS (U SUMNJI BLAŽE PO RADNIKA).

Iz obrazloženja:

Tužena neosnovano insistira na tvrdnji da je predmetna tužba neblagovremena jer da tužitelj u vrijeme dok je boravio u pritvoru i po izlasku iz pritvora, iako je bio legitimisan da podnese zahtjev da mu se uruči pismena odluka o suspenziji (privremenom udaljenju s posla) ili da pismeno zahtjeva vraćanje na posao, to nije učinio 1994.godine, a da u slučaju kada bi se i zanemario taj propust, predmetna tužba je neblagovremena i iz razloga što nije podnesena u roku od osam dana od dana pravomoćnosti drugostepene krivične presude (08.10.1996.godine). Pri tome revident tvrdi da je neprihvatljivo obrazloženje u drugostepenoj presudi da je tužitelj za prestanak radnog odnosa saznao tek 22.09.1997.godine kada je dobio odgovor od organa tužene da nije preuzet, jer je za povredu svojih prava saznao već 15.07.1994.godine kada su mu ista i uskraćena zbog boravka u pritvoru.

Suprotno navedenim prigovorima, ovaj sud je shvatanja da postojanje okolnosti da se tužitelj nalazio u pritvoru, obavezivalo je poslodavca da donese pismeni nalog o njegovom udaljenju kako je to propisano u čl. 69. st. 2. i 3. Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa („Službeni list SFRJ“ br. 60/89 i 42/90) i Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u BiH primjenjuju kao republički zakoni („Službeni list FBiH“ broj 2/92), s tim da prema odredbi čl. 30. st. 2. Zakona o radnim odnosima („Službeni list SRBiH“ broj 20/90) privremeno udaljenje može trajati najduže do okončanja krivičnog postupka odnosno postupka za utvrđivanje povrede radne obaveze, a čl. 31. istog zakona je propisano da se smatra da je radnik privremeno udaljen iz organizacije odnosno radnog mjesta kod poslodavca kada se nalazi u pritvoru. Prema odredbi iz čl. 29. st. 2. istog zakona propisano je: ako je protiv radnika obustavljen krivični postupak ili ako je pravosnažnom presudom oslobođen od optužbe (kao u slučaju tužitelja) radniku pripada razlika naknade do punog iznosa prosječnog ličnog dohotka koji je radnik ostvario u posljednja tri mjeseca prije stavljanja u pritvor. Dakle suspenzija je specifičan institut privremenog karaktera, čijom primjenom se ugrožavaju materijalni interesi radnika, ali postoji mogućnost restitucije ukoliko bude radnik oslobođen odgovornosti za izvršeno krivično djelo.

Zato tužena ne može s uspjehom isticati da je propust na strani tužitelja što nije ishodio odluku o suspenziji i s tim u vezi da je za povredu svojih prava saznao još 15.07.1994.godine kada je stavljen u pritvor od kada se ima računati rok za podnošenje tužbe, jer po svojoj pravnoj prirodi suspenzija ne predstavlja disciplinsku sankciju, njezin cilj je zaštita interesa organizacije od eventualnog daljeg ponašanja radnika za vrijeme dok se ne okonča disciplinski postupak za povredu radne obaveze ili kao u konkretnom slučaju krivični postupak, a po njihovom okončanju prestaju razlozi za suspenziju kada zavisno od njihovog ishoda nastaju dalje pravne posljedice.

Tužba nije neblagovremena ni iz razloga što tužitelj nije tužbu podnio u roku od osam dana od dana pravomoćnosti krivične presude (18.10.1996. godine), jer tužitelj tako nije mogao postupiti s obzirom na utvrđenu činjenicu da je drugostepenu krivičnu presudu primio sredinom 1997.godine (ovu činjenicu tužena nije osporila) kada još uvijek nije ni imao puno saznanje o postojanju povrede. Nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da je saznanje za povredu tužitelj imao danom prijema pismene obavijesti da nije preuzet (02.10.1997.godine) pa se prema tome kod odlučivanja o neblagovremenosti tužbe nije ostvarila procesna povreda na koju se tužena poziva u toku postupka i u reviziji.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 192603 11 Rev od 22.09.2011. godine)

61.

Član 96. stav 2. Zakona o radu

Član 266. stav 1. Zakona o upravnom postupku

RJEŠENJE O PRESTANKU TUŽIOČEVE FUNKCIJE DIREKTORA NIJE BILO POSLJEDICA NEUSPJELE PRIVATIZACIJE TUŽENOG, VEĆ JE ISTO DONESENO NA NJEGOV LIČNI ZAHTJEV, NAKON ČEGA JE RASPOREĐEN NA DRUGE POSLOVE ODGOVARAJUĆE NJEGOVOJ STRUČNOJ SPREMI, PA STOGA SA

OSNOVA ČINJENICE DA JE RJEŠENJE O PRIVATIZACIJI PONIŠTENO TUŽITELJ NE MOŽE OSNOVANO ZAHITIJEVATI RAZLIKU IZMEĐU PLAĆE RADNOG MJESTA DIREKTORA I PLAĆE RADNOG MJESTA NA KOJE JE RASPOREĐEN NAKON RAZRJEŠENJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000172 09 Rev od 10.03.2011. godine)

62.

Član 88. stav 1. Zakona o radu

OKOLNOST DA JE ZAPOSLENIK FALSIFIKOVAO DIPLOMU, SAMA PO SEBI, NE PREDSTAVLJA TEŽU POVREDU RADNE OBAVEZE KOJA IMA ZA POSLJEDICU PRESTANAK RADNOG ODNOSA UKOLIKO ZAPOSLENIK TAKVU DIPLOMU NIJE UPOTRIJEBO IO PRILIKOM ZASNIVANJA RADNOG ODNOSA NITI JE OSNOVOM TE DIPLOME ZA SEBE ISHODIO NEKO PRAVO IZ RADNOG ODNOSA ILI SE DOVEO U PRIVILEGOVAN POLOŽAJ U ODNOSU NA DRUGE ZAPOSLENIKE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 33 0 P 007588 10 Rev od 24.05.2011. godine)

63.

Član 68. Zakona o radu

Član 15. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji BiH

Član 21. Zakona o državnoj službi u Federaciji BiH

PROPUST RUKOVODIOCA ORGANA DA U RJEŠENJU PROCENTUALNO IZRAZI IZNOS POVEĆANJA PLAĆE PO OSNOVU OSTVARENIM REZULTATA RADA NIJE SMETNJA DA SE ZAPOSLENIKU U SUDSKOM POSTUPKU DOSUDI NAKNADA NA IME POVEĆANJA PLAĆE PO OSNOVU REZULTATA RADA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Rs 010236 11 Rev od 12.07.2011. godine)

64.

Član 78. stav 1. Zakona o radu

U SLUČAJU KRŠENJA UGOVOROM PREUZETE OBAVEZE TZV. ZABRANE KONKURENCIJE POSLODAVAC IMA PRAVO NA NAKNADU UGOVORNE KAZNE OBRAČUNATE NA NAČIN I U VISINI PREDVIĐENOJ UGOVOROM O RADU ILI PRAVILNIKOM O RADU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 11. ugovora o radu zaključenog između stranaka 01.04.2005.godine decidno je određeno šta se podrazumjeva pod tržišnom utakmicom, a to je „rad kod banke, mikrokreditne organizacije i druge finansijske institucije čija je djelatnost kreditiranje ili slične finansijske operacije ili usluge koje su djelatnost Poslodavca“. Kako je nesporno utvrđeno da se tužiteljica zaposlila kod ProCredit bank na radnom mjestu kreditni službenik, to proizilazi da je takvim svojim postupanjem ona povrijedila ugovorenu zabranu, na koji način su se i po shvatanju ovog suda stekli uslovi za potraživanje traženog iznosa od 11.851, 80 KM, na ime ugovorne kazne. Kod takvog decidnog određenja klauzule zabrane konkurencije, bez uticaja je na zakonitost pobijane presude okolnost što Pravilnikom o radu tužitelja nije precizirano o kojim se poslovima radi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000587 10 Rev od 21.04.2011. godine)

65.

Član 81. stav 1. Zakona o radu

PRETHODNO PROVOĐENJE DISCIPLINSKOG POSTUPKA NIJE PROPISANO KAO PRETPOSTAVKA ZA UTVRĐIVANJE ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIKA ZA ŠTETU KOJU ZAPOSLENIK NA RADU ILI U VEZI SA RADOM NAMJERNO ILI IZ KRAJNJE NEPAŽNJE PROUZROKUJE POSLODAVCU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000541 10 Rev od 07.07.2011. godine)

66.

Član 85. Zakona o radu

TJELESNA POVREDA KOJU JE OŠTEĆENI, KAO PROFESIONALNI VOJNIK, ZADOBIO IGRAJUĆI FUDBAL NA POLIGONU ZA OBUKU, ZAGRIJAVAJUĆI SE NA TAJ NAČIN ZA NASTAVNI SAT – FIZIČKI TRENING – PREDSTAVLJA POVREDU NA RADU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000174 09 Rev od 08.02.2011. godine)

67.

Član 86. stav 2. i član 86. tačka 5. Zakona o radu

JEDNOSTRANA IZJAVA ZAPOSLENIKA O OTKAZU UGOVORA O RADU MORA SADRŽAVATI NJEGOVU NEDVOSMISLENO IZRAŽENU VOLJU DA OTKAŽE UGOVOR O RADU, ODNOSNO DA NE ŽELI VIŠE DA RADI KOD TUŽENOG I DA PREKIDA RADNI ODNOS.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 007532 09 Rev od 18.01.2011. godine)

68.

Član 96. stav 2. i član 143. Zakona o radu

KADA JE PRAVOMOĆNOM SUDSKOM ODLUKOM PONIŠTENO KAO NEZAKONITO RJEŠENJE POSLODAVCA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA ZAPOSLENIKA, TADA SE O ZAHTJEVU ZAPOSLENIKA ZA VRAĆANJE NA POSAO I ISPLATU PLAĆA NE MOŽE ODLUČIVATI PRIMJENOM ODREDBI ČLANA 143. ZAKONA O RADU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000491 10 Rev od 22.09.2011. godine)

69.

Član 103. stav 3. Zakona o radu

ZAPOSLENIK, KAO POVJERILAC, MOŽE SE ODREĆI SAMO OD TAČNO ODREĐENOG NOVČANOG IZNOSA OTPREMNINE I NA TAJ NAČIN OTPUSTITI DUG, ALI SE NE MOŽE ODREĆI OD PRISTUPA SUDU NITI MU SE MOŽE STVORITI OBAVEZA DA NE POKREĆE SUDSKI POSTUPAK RADI ZAŠTITE POVRIJEĐENOG PRAVA IZ RADNOG ODNOSA.

PRAVA NA PRISTUP SUDU ZAPOSLENIK SE LEGITIMNO MOŽE ODREĆI SAMO UGOVARANJEM ARBITRAŽE ILI NEKOG DRUGOG ALTERNATIVNOG NAČINA RJEŠAVANJA SPORA.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda proizilazi da je tužitelj bio u radnom odnosu kod tuženog na neodređeno vrijeme kao radnik sa promijenjenom radnom sposobnošću, da mu je tuženi otkazao ugovor o radu rješenjem od 27.04.2009. godine sa otkaznim rokom od 15 dana i priznatim pravom na otpremninu, da je otkazu ugovora o radu prethodilo donošenje odluke o smanjenju broja zaposlenika od 16.02.2009. godine, kao i donošenje programa zbrinjavanja viška zaposlenika u Sisecam Soda Lukavac prema članu 98 Zakona o radu (udaljem tekstu ZOR) od 27.03.2009. godine sa tabelarnim pregledom broja izvršilaca za čijim radom je prestala potreba, da je nakon donošenja osporavanog rješenja tuženog o otkazu ugovora o radu broj 1636/09 od 27.04.2009. godine između tužitelja i tuženog zaključen Ugovor o načinu, visini, uvjetima i rokovima isplate otpremnine od 19.05.2009. godine (u daljem tekstu ugovor), da iz sadržine tog ugovora slijedi da su stranke (tužitelj kao zaposlenik, a tuženi kao poslodavac) regulisali međusobna prava i obaveze proistekle iz radnog odnosa, te da se tužitelj po tom ugovoru član V, stav 2 saglasio da su mu sa danom prestanka radnog odnosa prestala sva prava i obaveze zaposlenika stečena u radnom odnosu kod tuženog izuzev obaveza preuzetih tim ugovorom.

U takvoj pravnoj i činjeničnoj situaciji prvostepeni sud zaključuje da rješenje o otkazu ugovora o radu nije doneseno u zakonom propisanoj proceduri zato što se tužitelju, kao radniku sa promijenjenom radnom sposobnosti, nije mogao otkazati ugovor o radu bez saglasnosti sindikata, s obzirom da kod tuženog nije formirano vijeće zaposlenika, niti je Program sadržavao izričit i jasan zahtjev za izjašnjenja o otkazu ugovora o radu tužitelja, a u tabelarnom pregledu nije navedeno ime tužitelja, kao i da odluka o smanjenju broja zaposlenika od 16.02.2009. godine je ništava zato što se prije donošenja odluke tuženi nije konsultovao sa vijećem zaposlenika (član 25. Zakona o vijeću zaposlenika), niti je tuženi dokazao da je otkaz bio opravdan, kao ni to da nije u mogućnosti zbrinuti višak zaposlenika na jedan od Zakonom predviđenih načina, a što čini nezakonitim osporeno rješenje o otkazu ugovora o radu. Stoga, po mišljenju prvostepenog suda, potpisivanjem ugovora o načinu, visini, uvjetima i rokovima isplate otpremnine od 19.05.2009. godine tužitelj se nije saglasio sa otkazom ugovora o radu, jer samo odricanje prava na žalbu prilikom potpisivanja sporazuma, po ocjeni prvostepenog suda, ne predstavlja prepreku da tužitelj u sudskom postupku blagovremeno podnoseći tužbu osporava zakonitost otkaza ugovora o radu u smislu člana 103. Zakona o radu, jer podnošenje žalbe na rješenje o otkazu ugovora o radu nije uslov za traženje sudske odluke.

Drugostepeni sud, odlučujući o žalbi tuženog, mišljenja je da je pravilan zaključak prvostepenog suda da tuženi ne bi mogao tužitelju otkazati ugovor o radu, iz razloga propisanih odredbom čl. 98 ZOR bez izričite saglasnosti sindikata obzirom na nespornu činjenicu da je kod tužitelja utvrđena promjenjena radna sposobnost. Međutim drugostepeni sud ocjenjuje da je tužitelju prestao radni odnos na osnovu Ugovora o načinu, visini, uvjetima i rokovima isplate otpremnine jer tužitelj postavljenim tužbenim zahtjevom nije tražio poništenje zaključenog ugovora ili eventualno njegovih pojedinih odredaba, pa se tako saglasio i sa donesenim rješenjem o otkazu ugovora o radu.

Osnovano tužitelj u reviziji osporava tako izražen pravni stav drugostepenog suda, navodeći da ugovor zaključen između stranaka koji se odnosi na otpremninu visinu i način isplate nije mogao uticati na pravo tužitelja da podnese tužbu radi poništenja odluke o otkazu ugovora o radu. Naime, samo odricanje prava na žalbu prilikom potpisivanja sporazuma ne predstavlja prepreku da tužitelj u sudskom postupku blagovremeno podnoseći tužbu osporava zakonitost otkaza ugovora o radu u smislu člana 103. Zakona o radu. Sistem važećeg radnog prava između ostalog počiva i na načelu dispozitivnosti tako da zaposlenik slobodno raspolaže svojim pravima iz radnog odnosa. Međutim, ova sloboda raspolaganja pravima nije apsolutna i podliježe izvjesnim ograničenjima tako da iz sfere dispozicije izuzeto je pravo na zaštitu prava iz radnog odnosa iz člana 103. stav 3. ZOR. Stoga se zaposlenik, kao povjerilac, može odreći samo tačno određenog novčanog iznosa otpremnine ili drugog novčanog potraživanja iz radnog odnosa, u kom smislu može otpustiti dug, ali se ne može odreći od pristupa sudu, niti mu se može stvoriti obaveza da ne pokrene sudski postupak radi zaštite povrijeđenog prava iz radnog odnosa. Prava na pristup sudu zaposlenik se legitimno može odreći samo ugovaranjem arbitraže ili nekog drugog alternativnog načina rješavanja spora (član 13. Evropske konvencije). Saglasnost zaposlenika sa odlukom o otkazu, ukoliko ona zaista postoji, poslodavac (tuženi) nije u konkretnom slučaju mogao izraziti u Ugovoru o uslovima o načinu, visini, uvjetima i rokovima isplate otpremnine, kroz odredbu o odricanju od sudske zaštite protiv odluke o otkazu, već putem sporazuma sa zaposlenikom o prestanku radnog odnosa (član 86. tačka

2. ZOR). U tom slučaju bi zaposlenik bio dužan da dokazuje da takav sporazum nije izraz njegove prave slobodne volje (Sjednica građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 07.10.2011. godine.)

U predmetnoj stvari, suprotno stanovištu drugostepenog suda zaposlenik nije bio dužan poništavati ugovor o načinu, visini, uvjetima i rokovima isplate otpremnine, jer na tom ugovoru on i ne zasniva svoje pravo, a odredba člana V ugovora je ništavna po sili zakona, a sud po službenoj dužnosti pazi na ništavost. (čl.109. ZOO-a).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 066821 11 Rev od 13.10.2011. godine)

70.

Član 111. Zakona o radu

Član 1. stav 2. Opšteg kolektivnog ugovora za teritoriju F BiH

Član 1. Zakona o srednjoj školi Zeničko-dobojskog kantona

BUDUĆI DA SU SREDNJE ŠKOLE USTANOVE A NE PREDUZEĆA, NA NJIH SE NE MOGU PRIMIJENITI ODREDBE RANIJEG OPŠTEG KOLEKTIVNOG UGOVORA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000252 09 Rev od 15.02.2011. godine)

71.

Član 37. i član 38. Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti

Član 60. stav 2. i član 125. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika u F BiH

OKOLNOST DA RUKOVODITELJ ORGANA UPRAVE PRIJE DONOŠENJA RJEŠENJA O OTPUSTU TUŽITELJA IZ SLUŽBE NIJE ZATRAŽIO MIŠLJENJE SINDIKALNE ORGANIZACIJE ČINI TO RJEŠENJE NEZAKONITIM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000282 09 Rev od 17.03.2011. godine)

PORODIČNO PRAVO

72.

Član 251. stav 1. i član 253. Porodičnog zakona F BiH

POKRETNIA STVAR STEČENA ZAJEDNIČKIM RADOM TOKOM TRAJANJA BRAKA, KOJU JE JEDAN BRAČNI PARTNER PRODAO NAKON FAKTIČKOG PREKIDA BRAČNE ZAJEDNICE, NE PREDSTAVLJA BRAČNU STEČEVINU, VEĆ TU STEČEVINU PREDSTAVLJA NOVČANA PROTIVRIJEDNOST TE STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000143 09 Rev od 25.01.2011. godine)

73.

Član 251. – 255. Porodičnog zakona F BiH

NEMA OSLOMCA U MATERIJALNOM PRAVU ZAHTJEV ZA PREDAJU I DIOBU POKRETNIH STVARI KOJE NE POSTOJE U MOMENTU PODNOŠENJA TUŽBE. STOGA SE PRESUDOM ZA UTVRĐENJE, PREDAJU I DIOBU BRAČNE STEČEVINE NE MOŽE NALAGATI PREDAJA I DIOBA STVARI NEPOSTOJEĆIH U VRIJEME PODNOŠENJA TUŽBE, JER TO PREDSTAVLJA NEMOGUĆU ČINIDBU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 052163 11 Rev od 13.10.2011. godine)

74.

Član 252., član 263. i član 278. Porodičnog zakona F BiH

STAN KOJI JE JEDNOM VANBRAČNOM PARTNERU DODIJELJEN NA KORIŠTENJE TOKOM TRAJANJA DUGOGODIŠNJE VANBRAČNE ZAJEDNICE I KOJEG JE TAJ VANBRAČNI PARTNER OTKUPIO VLASTITIM CERTIFIKATIMA, BEZ ZNANJA DRUGOG VANBRAČNOG PARTNERA, PREDSTAVLJA ZAJEDNIČKU IMOVINU STEČENU U TOKU TRAJANJA VANBRAČNE ZAJEDNICE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000720 10 Rev od 08.09.2011. godine)

75.

Član 254. stav 1. i 2. Porodičnog zakona F BiH

Član 11. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

OKOLNOST DA JE JEDAN BRAČNI DRUG OTKUPIO STAN UZ SAGLASNOST DRUGOG BRAČNOG DRUGA, SAMA PO SEBI, NIJE DOVOLJNA ZA PRAVNI ZAKLJUČAK DA SE DRUGI BRAČNI DRUG DAVANJEM TAKVE SAGLASNOSTI SAGLASIO DA PREDMETNI STAN PREDSTAVLJA POSEBNU IMOVINU BRAČNOG DRUGA KOJI JE IZVRŠIO OTKUP.

PRAVO VLASNIŠTVA NA STAN KOJI JE JEDAN BRAČNI DRUG OTKUPIO NA SVOJE IME POTIČE OD PRAVA NA OTKUP STANA, KOJE JE PRAVO IMOVINSKE PRIRODE I KOJE JE KAO TAKVO BILO BRAČNA STEČEVINA BRAČNIH DRUGOVA.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni prigovor da je drugostepeni sud pogrešno primjenio materijalno pravo (člana 251., 252. i 254. Porodičnog zakona FBiH²-u daljem tekstu PZ-a), kroz navode da su parnične stranke u toku trajanja bračne zajednice izgradile jedan dio kuće koja je predmet spora (sa bližim oznakama u izreci prvostepene presude), a da je nakon razvoda braka tuženi nastavio sa gradnjom objekta i „da bi u sadašnjoj fazi izgradnje ... dio koji bi pripao tužiteljici ne može biti veći od ¼ dijela“, u kom obimu tuženi i priznaje tužiteljici učešće u zajedničkoj bračnoj stečevini. Protivno tim navodima revidenta, pravilan je pravni stav nižestepeni sudova da ulaganja jednog bračnog partnera u zajednički stečenu imovinu nakon prestanka trajanja bračne zajednice stranaka nije od uticaja na utvrđenja visine udjela bračnih partnera u imovini stečenoj za vrijeme trajanja bračne zajednice i da sva takva ulaganja mogu biti samo predmetom obligaciono - pravnog zahtjeva.

Odredbom člana 251. stav 1. PZ-a FBiH propisano je da bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine. Članom 252. st. 1. istog zakona propisano je da su bračni partneri u jednakim djelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drugačije ugovorili.

Iz formulacije citiranih zakonskih odredaba slijedi da se pretpostavlja da se sva imovina koju bračni partneri steknu radom u toku trajanja bračne zajednice smatra zajedničkom imovinom u suvlasničkim djelovima od po ½ svakog od njih. Dakle, radi se o oborivoj zakonskoj presumpciji pa onaj ko tvrdi suprotno treba to i dokazati. U konkretnom slučaju to je tuženi koji u podnesenoj reviziji istrajava na tvrdnji da se potpisivanjem saglasnosti za otkup stana tužiteljica „odrekla svog prava u korist tuženog...“

Protivno stanovištu revizije, tuženi nije dokazao da je predmetni stan njegova posebna imovina u smislu odredbe 254. st.1. i 2. PZ F BiH.

Ovo iz razloga što sama činjenica da je tuženi, kao nosilac stanarskog prava otkupio predmetni stan uz saglasnost tužiteljice shodno odredbi člana 11. st. 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo³, nije sama po sebi dokaz da se tužiteljica saglasila da predmetna imovina predstavlja posebnu imovinu tuženog u smislu odredbe člana 254. PZ-a F BiH.

U toku postupka, a što ne pominje ni u podnesenoj reviziji, tuženi nije tvrdio da je otkupnu cijenu stana platio isključivo iz sredstava svoje posebne imovine ili da je između stranaka postojao dogovor da se predmetni stan otkupi kao njegovo vlasništvo, u kojim slučajevima bi on mogao polagati isključivo vlasništvo na otkupljenom stanu. Međutim, kako na te okolnosti u smislu odredaba člana 126. ZPP-a tuženi nije predlagao dokaze, pravilno su postupili nižestepeni sudovi kada su utvrdili da predmetni stan predstavlja bračnu stečevinu stranaka.

---

² Službene novine FBiH br. 35/05,41/05

³ Sl. novine F BiH 27/97-72/08

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 P 000642 10 Rev od 25.10.2011. godine)

NASLJEDNO PRAVO

76.

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

IZDVAJANJU DIJELA ZAOSTAVŠTINE U KORIST POTOMKA KOJI JE PRIVREĐIVAO SA OSTAVITELJEM IMA MJESTA SAMO U SLUČAJU KUMULATIVNOG ISPUNJENJA SLIJEDEĆIH ZAKONSKIH USLOVA: a) DA JE POTOMAK ŽIVIO U ZAJEDNICI SA OSTAVITELJEM; b) DA JE SVOJIM RADOM I POMAGANJEM U PRIVREĐIVANJU DOPRINOSIO TOJ ZAJEDNICI; c) DA JE TAJ RAD UTICAO ZA POVEĆANJE VRIJEDNOSTI OSTAVIOČEVE IMOVINE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000325 10 Rev od 10.05.2011. godine)

77.

Član 120. i član 123. stav 4. Zakona o nasljeđivanju

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU MOŽE SE RASKINUTI I NA OSNOVU SPORAZUMA UGOVORNIH STRANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 046941 10 Rev od 11.08.2011. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

78.

Član 2. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PRINCIP DA JE SUD VEZAN TUŽBENIM ZAHTJEVOM I DA TUŽITELJU NE MOŽE DOSUDITI VIŠE NEGO ŠTO JE TRAŽENO TUŽBENIM ZAHTJEVOM VAŽI I U PARNICAMA ZA NAKNADU NEMATERIJALNE ŠTETE.

Iz obrazloženja:

Suprotno pravnom rezonovanju iznesenom u reviziji, princip da je sud vezan tužbenim zahtjevom i da tužitelju ne može dosuditi više nego što je traženo tužbenim zahtjevom (član 2. stav 1. ZPP) važi i u parnicama za naknadu nematerijalne štete.

Zaključak broj 22/90, zauzet na savjetovanju građanskih i građansko-privrednih odjeljenja Saveznog suda, republičkih i pokrajinskih sudova i Vrhovnog vojnog suda od 24. i 25.10.1990. godine, na koji se revizija neosnovano poziva, zapravo samo daje ovlaštenje sudu da pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete, ali samo u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva, dosudi uzimajući u račun različit iznos pravične naknade i različit stepen podijeljene odgovornosti od iznosa i stepena sa kojima je računao tužitelj.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 33 0 P 000144 10 Rev od 13.10.2011. godine)

79.

Član 2. stav 1. i član 12. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Član 109. Zakona o obligacionim odnosima

ZAKONSKA OBAVEZA SUDA DA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI PAZI NA NIŠTAVOST UGOVORA NE MOŽE SE PROTUMAČITI KAO OBAVEZA I OVLAŠTENJE SUDA DA U SVAKOJ PARNICI, MIMO POSTAVLJENOG ZAHTJEVA, UKOLIKO KAO O PRETHODNOM PITANJU UTVRDI NIŠTAVOST UGOVORA, TAKVO UTVRĐENJE UNESE U IZREKU SVOJE PRESUDE. STOGA BI SUD PREKORAČIO TUŽBENI ZAHTJEV UKOLIKO U PARNICI ZA PONIŠTENJE UGOVORA PRESUDOM UTVRDI DA JE TAJ UGOVOR NIŠTAV.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju tužitelj i umješac zahtijevaju poništenje rušljivog ugovora 6 godina nakon sklapanja ugovora.

Kako je u predmetnom slučaju prije podnošenja tužbe prestalo pravo na poništenje predmetnih ugovora zbog prevare, čak i pod pretpostavkom da se radilo o rušljivom ugovoru, nema pravnih pretpostavki za usvajanje tužbenog zahtjeva.

Neosnovano revident ističe da je sud trebao usvojiti tužbeni zahtjev iz razloga što su ugovori ništavi, jer sud po službenoj dužnosti pazi na ništavost ugovora, a pravo zahtijevati da se ugovor utvrdi ništavim ne zastarijeva.

Prema odredbi člana 109. ZOO sud po službenoj dužnosti pazi na ništavost ugovora i na ništavost se može pozivati svako zainteresovano lice.

Ova zakonska odredba ne daje sudu ovlaštenje da protivno odredbi člana 2. stav 1. ZPP-a odlučuje o onom što nije u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva, pa tako ni da utvrdi ugovor ništavim ako se tužbenim zahtjevom traži poništenje ugovora. Sve da se i ostvario razlog apsolutne ništavosti, sud nije mogao presudom utvrditi ništavost ugovora, saglasno zabrani iz navedene odredbe ZPP-a.

Odredba člana 109. ZOO daje sudu pravo da po službenoj dužnosti ocijeni je li neki pravni posao ništav razmatrajući to kao prethodno pravno pitanje od čijeg ishoda zavisi odluka suda o osnovanosti tužbenog zahtjeva (npr. traži se ispunjenje činidbe na osnovu ništavog ugovora), što nije slučaj u konkretnom predmetu. Ovdje se zahtijeva poništenje ugovora i takav je zahtjev mogao biti usvojen samo ako su za to ispunjeni razlozi iz člana 111. do 117. ZOO, kojima je regulisana rušljivost ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000631 10 Rev od 23.06.2011. godine)

80.

Član 12. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Član 1., član 2., član 52., član 55., član 56., član 57. i član 58. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

PARNIČNI SUD JE VEZAN KONAČNIM I PRAVOSNAŽNIM RJEŠENJEM NADLEŽNE ZAJEDNICE PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA U POGLEDU UTVRĐENJA DA JE GUBITAK SPOSOBNOSTI ZA RAD TUŽITELJA POSLJEDICA BOLESTI, PA U PARNIČNOM POSTUPKU NE MOŽE KAO O PRETHODNOM PITANJU UTVRĐIVATI DA LI JE GUBITAK SPOSOBNOSTI ZA RAD TUŽITELJA POSLJEDICA POVREDE NA RADU ILI PROFESIONALNE BOLESTI.

Iz obrazloženja:

Dakle, drugostepeni sud izražava pravni stav da je sud vezan pravomoćnim rješenjem nadležnog organa uprave donešenom nakon provedenog upravnog postupka. Navedeno bi podrazumijevalo (a contrario) primjenu pravila procesnog prava sadržanim u odredbama člana 12. stav 1. ZPP, pa kako je pravomoćnim rješenjem Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine, Kantonalna administrativna služba za tuzlanski kanton Tuzla broj: 1820-0020/06-1 od 10.10.2007. godine tužitelju priznato pravo na invalidsku penziju zbog bolesti, osnovom Nalaza, ocjene i mišljenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar, Sektor za ocjenjivanje radne sposobnosti, Stručni organ u prvom stepenu u Tuzli broj: ORS 2993/06 od 16.02.2007. godine, koju tužitelj i ostvaruje, da izvan ovoga ostvarenog prava tužitelju u odnosu na tuženog ne pripada pravo na naknadu tražene materijalne štete zbog izgubljene zarade u traženom periodu, i da stoga nema pravne mogućnosti za utvrđenje da je gubitak radne sposobnosti prouzročen iz nekih drugih razloga, konkretno povredom na radu.

Cijeneći da su u razrješenju spornog odnosa slijedom označenih pravila materijalnog prava nižestepeni sudovi u pobijanom dijelu drugostepene presude, u pogledu odlučnih činjenica utvrdili navedeno činjenično stanje, kojim je vezan i ovaj revizijski sud, pazeći na pravilnu primjenu materijalnog prava, po ocjeni revizijskog suda, pravilno je prilikom izvođenja zaključka o neosnovanosti tužbenog zahtjeva tužitelja u ovome dijelu izveden zaključak na nisu ostvarene materijalno pravne pretpostavke iz kojih za tužitelja proizilaze pravno povoljne posljedice, čime je odbijanjem tužbenog zahtjeva u navedenom dijelu izvršena pravilna primjena pravila materijalnog prava sadržanim u navedenim odredbama na koje se pozvao drugostepeni sud pobijanom presudom, koje prihvata i ovaj sud, dosljedno čemu izostaje ostvarenje revizijskog osnova u vidu pogrešne primjene materijalnog prava.

Sagledavajući da je predmet tužbenog zahtjeva naknada štete koju trpi tužitelj, za koju smatra da je posljedica zadobivenih povreda po štetnom događaju u vidu nesreću na poslu

koja se desila dana 09.08.2005. godine, jer da su posljedice tih povreda dovele do radne nesposobnosti tužitelja, uslijed kojih je on i otišao u invalidsku penziju i trpi štetu kao razliku između invalidske penzije koju prima i plaće koju bi primao da radi, pri čemu da nije bilo posljedica tih povreda tužitelj bi i dalje radio uz smanjenu radnu sposobnost zbog bolesti, tako da je ova već nastala danom ostvarenja prava na invalidsku penziju i koja da će sukcesivno nastajati u budućnosti (renta zbog izgubljene zarade), pa, polazeći od pravila materijalnog prava prema kojima u slučaju kada oštećeni, koji je ujedno i penzioner, ostvari pravo na invalidsku penziju, koja je manja od plaće koju bi ostvarivao da nije bilo štetnog događaja, ima pravo od štetnika tražiti navedene razlike, po ocjeni revizijskog suda drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo svodeći razrješenje spornog odnosa na primjenu pravila procesnog prava sadžanim u odredbama člana 12. ZPP, u vezi sa pravilima materijalnog prava iz osnova penzijskog i invalidskog osiguranja.

Naime, prema pravilima procesnog prava, sudovi su nezavisni od organa koji vode upravni postupak, ali i obrnuto. Svaki od njih u načelu je ovlašten da u okviru svoje nadležnosti rješava o svim pravnim pitanjima od kojih zavisi odluka o glavnoj stvari. Sudovi su vezani za pravomoćne upravne akte u granicama njihove pravomoćnosti, kao što su i organi koji vode upravni postupak vezani za pravomoćne odluke sudova donesene u parničnom postupku, u granicama njihove pravomoćnosti. U sudskom postupku ne može se ispitati zakonitost upravnog akta, čak i kao prethodno pitanje (može se riješiti samo u upravnom sporu).

U situaciji kada nadležna zajednica penzijskog i invalidskog osiguranja u okviru zakonom uspostavljene nadležnosti Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine (član 2. u vezi sa članom 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine F BiH“, broj: 29/98, 49/00, 32/01, 73/05 i 59/06 – u daljem tekstu ZOPIO), odlučujući o sticanju, ostvarivanju i prestanku prava uspostavljenim tim zakonom, sagledava ostvarenje materijalno pravnih pretpostavki iz člana 52. ovoga zakona, pod kojima se stiče pravo na invalidsku penziju, a onih iz člana 55., 56. 57. i 58. istog zakona način određenja visine invalidske penzije u odnosu na penzijski osnov, zavisno od toga da li je ova prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću ili pak bolešću ili povredom van rada, te utvrdi da je kod tužitelja nastupio gubitak sposobnosti za rad zbog bolesti i o tome je na snazi pravomoćno rješenje nadležnog organa, ne postoji pravna mogućnost za utvrđenje da je gubitak radne sposobnosti prouzročen iz nekih drugih razloga.

Stoga neosnovano tužitelj prigovara takvom stajalištu drugostepenog suda navodeći u svojim revizijskim tvrdnjama da je u ovoj pravnoj stvari riječ o naknadi štete i da je iz tog razloga bez značaja provedeni upravni postupak, gdje rješenje iz kojeg ne može automatski isključiti i nadjačati sve dokaze, posebno što se u tom postupku ne vrši analiziranje uzroka nastanka bolesti, tako da je sud u ovome postupku mogao utvrditi postojanje pretpostavki odgovornosti za štetu, pa tako i postojanje uzročno - posljedične veze između penzionisanja tužitelja i povrede na radu koju je pretrpio tužitelj kao uposlenik tuženog, a koja uzročna veza je i utvrđena provedenim vještačenjem.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 33 0 P 004309 09 Rev od 29.03.2011. godine)

81.

Član 19. i član 52. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOST DA JE U TOKU PARNICE, NA PRIPREMNOM ROČIŠTU, PODNESENA PROTIVTUŽBA, A U ODGOVORU NA PROTIVTUŽBU STAVLJEN PRIGOVOR MJESNE NENADLEŽNOSTI ZBOG POSTOJANJA SPORAZUMA O MJESNOJ NADLEŽNOSTI DRUGOG SUDA, NE DOVODI DO PROMJENE OPŠTE MJESNE NADLEŽNOSTI SUDA, TAKO DA SUD ČIJA JE NADLEŽNOST ZASNOVANA PO TUŽBI OSTAJE NADLEŽNA ZA ODLUČIVANJE I PO PROTIVTUŽBI.

Iz obrazloženja:

Iz razloga rješenja Općinskog suda u Bihaću proizilazi da je tužitelj tom sudu dana 03.12.2007. godine podnio tužbu protiv tuženih, radi isplate duga u iznosu od 28.655,20 KM, sa pripadajućim zakonskim zateznim kamatama, koji zahtjev temelji na ugovoru o zajedničkom ulaganju u izgradnji i o komercijalnoj eksploataciji benzinske stanice „Tržac“, odnosno Anex ugovora o zajedničkom ulaganju. Na pripremnom ročištu od 06.03.2009. godine tuženi je podnio protivtužbu radi utvrđenja da je sa danom 02.08.2005. godine prestao važiti ugovor o zajedničkom ulaganju i komercijalnoj eksploataciji benzinske stanice „Tržac“ zaključen 02.04.1991. godine i Anexa ugovora o zajedničkom ulaganju od 06.08.1996. godine, na osnovu pismenog otkaza u skladu sa odredbom člana 19. Ugovora, tako da isti ne proizvodi pravno dejstvo. U odgovoru na protivtužbu, tužitelj (tuženi iz protivtužbe) je istakao prigovor mjesne nenadležnosti Općinskog suda u Bihaću, pozivajući se na postojanje sporazuma o mjesnoj nadležnosti Općinskog suda u Sarajevu, nakon čega se Općinski sud u Bihaću, temeljem odredbe člana 74. stav 3. Zakona o parničnom postupku, oglasio mjesno nenadležnim za odlučivanje po protivtužbi.

Imajući u vidu iznesenu činjeničnu i pravnu situaciju, Općinski sud u Sarajevu osnovano odbija prihvatiti svoju mjesnu nadležnost u ovoj pravnoj stvari. Tužitelj je podnošenjem tužbe izabrao sud za koji je smatrao da je nadležan, odnosno Općinski sud u Bihaću. Tuženi nije najkasnije u odgovoru na tužbu stavio prigovor mjesne nenadležnosti Općinskog suda u Bihaću, pa ni zbog postojanja sporazuma o mjesnoj nadležnosti Općinski sud u Sarajevu (član 20. stav 1. u vezi sa članom 52. stav 6. ZPP-a), tako da je Općinski sud u Bihaću ostao mjesno nadležan za odlučivanje po tužbi.

Okolnost da je u toku parnice pokrenute po tužbi podnesena, na pripremnom ročištu, protivtužba, a u odgovoru na protivtužbu stavljen prigovor mjesne nenadležnosti zbog postojanja sporazuma o mjesnoj nadležnosti drugog suda, nije od uticaja i ne izaziva promjenu mjesne nadležnosti. U ovakvom slučaju primjenjuje se pravilo o tzv. atrakcijskoj nadležnosti prema kojem se dopušta nadležnost suda koji po pravilima o općoj i posebnoj nadležnosti inače ne bi bio mjesno nadležan. Ovo pravilo inspirisano je razlozima ekonomičnosti i zahtijeva da sud, koji je mjesno nadležan za suđenje o tužbenom zahtjevu, sudi i o protivtužbenom zahtjevu, ukoliko postoji njegova stvarna nadležnost za odlučivanje po protivtužbi (član 74. stav 3. ZPP-a).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Gr-11-000037 od 21.07.2011. godine)

82.

Član 50. stav 2. Zakona o parničnom postupku

OSNOVNA PRETPOSTAVKA ZA DELEGACIJU JESTE POSTOJANJE DRUGOG STVARNO NADLEŽNOG SUDA ZA POSTUPANJE U ODREĐENOM PREDMETU, PA TA PRETPOSTAVKA NIJE ISPUNJENA KADA SE TRAŽI DELEGACIJA U PREDMETU U KOJEM TREBA DA POSTUPA SUD KOJI JE NADLEŽAN ZA ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU ZA DELEGACIJU.

Iz obrazloženja:

Dakle, u slučaju delegacije dolazi do prenošenja mjesne nadležnosti tako da najviši sud određene vrste određuje koji će drugi stvarno nadležni sud suditi umjesto onog koji je mjesno i stvarno nadležan po zakonu.

Osnovna pretpostavka za delegaciju jeste postojanje drugog stvarno nadležnog suda za postupanje u određenom predmetu, pa ta pretpostavka nije ispunjena kada se traži delegacija u predmetu u kojem treba da postupa sud koji je nadležan za odlučivanje o prijedlogu za delegaciju.

U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji samo jedan najviši sud koji je stvarno nadležan za odlučivanje u ovoj pravnoj stvari, a to je upravo ovaj revizijski sud čija se delegacija traži.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Gr-11-00005 od 25.07.2011. godine)

83.

Član 54. stav 4. Zakona o parničnom postupku

ISTICANJE PREJUDICIJELNOG ZAHTEVA NE SMATRA SE PREINAČENJEM TUŽBE, PA MATERIJALNO-PRAVNE POSLJEDICE PODNOŠENJA PRVOBITNE TUŽBE (PREKID ZASTARE) VAŽE I ZA PREJUDICIJELNI ZAHTEJEV.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 199598 11 Rev od 27.09.2011. godine)

84.

Član 56. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PREINAČENJE TUŽBE PROMJENOM ISTOVJETNOSTI TUŽBENOG ZAHTEVA POSTOJI KADA SE NOVI TUŽBENI ZAHTEJEV RAZLIKUJE OD PRVOBITNOG U POGLEDU SADRŽINE.

PROMJENA PRVOBITNOG ZAHTEVA, KOJI JE GLASIO NA NATURALNU RESTITUCIJU DOVOĐENJEM OŠTEĆENE STVARI U STANJE U KOME JE BILA PRIJE OŠTEĆENJA, U NOVI ZAHTEJEV ZA OBAVEZIVANJE TUŽENOG NA NAKNADU NOVČANOG IZNOSA KOJEG SU TUŽITELJI PLATILI ILI KOJI JE

POTREBAN ZA SANACIJU OŠTEĆENE STVARI, PREDSTAVLJA PREINAKU TUŽBE A NE NJENO UREĐENJE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su tužitelji dana 03.09.1996 godine podnijeli tužbu kojom su predložili da se presudom obaveže tužena otkloniti sva oštećenja na stambenom objektu tužitelja prema nalazu vještaka građevinske struke koji čini sastavni dio presude tražeći i troškove postupka.

Nakon provedenog vještačenja po vještaku građevinske struke tužitelji su preinačili tužbeni zahtjev dana 27.10.2007 godine kojim su tražili isplatu naknade štete u iznosu od 55.000,00 KM.

Tuženik je istakao prigovor zastarjelosti potraživanja već u ranijem postupku a potom i nakon preinačenja tužbe od 31.10.2007 godine. Sud je rješenjem od 31.10.2007 godine primio na znanje preinačenje tužbe. Tuženik je ponovio prigovor zastare i u pismenom podnesku od 10.12.2007 godine pa su nižestepeni sudovi pravilno obrazložili zastaru potraživanja dajući razloge koje u potpunosti, kao valjane i odgovarajućim materijalno-pravnim propisima potkrijepljene, prihvata i ovaj sud, a da se isti ne bi ponavljali revidenti se upućuju na iste.

Pri tome, ovaj sud primjećuje slijedeće:

Odredba člana 56 stav 1 ZPP izričito propisuje da preinačenje tužbe jeste promjena istovjetnosti tužbenog zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći. Dakle, preinačenje tužbe promjenom istovjetnosti tužbenog zahtjeva postoji kada se novi tužbeni zahtjev razlikuje od prvobitnog u pogledu sadržine ili u pogledu osnova. U konkretnom slučaju upravo se i radi o promjeni sadržine tužbenog zahtjeva jer su tužitelji, što je vidljivo iz spisa, a ni revizija ne tvrdi suprotno već daje drugo pravno tumačenje, prvobitnom tužbom tražili kao vlasnici stambene zgrade u Mostaru sa dijelovima od po ½, a koja im je oštećena prilikom mobilizacije od strane HR HB brigada HVO – II Bojna koja im je mobilizirala kuću tokom 1993 godine, da se tužena obaveže da otkloni sva oštećenja na stambenom objektu tužitelja prema nalazu vještaka građevinske struke koji čini sastavni dio presude. To znači da je prvobitna tužba glasila na naturalnu restituciju dovođenjem oštećene stvari u stanje u kome je bila prije oštećenja, a preinačenom tužbom zahtjeva se obavezivanje tuženog na naknadu novčanog iznosa koji su tužitelji već platili ili treba još da se plati radi dovršetka radova.

Tužbeni zahtjev od 03.09.1996 godine i tužbeni zahtjev od 27.10.2007 godine predstavljaju različite tužbene zahtjeve. Stoga, revizioni navodi da su tužitelji samo uskladili svoj tužbeni zahtjev sa trenutačnim stanjem i da naturalna restitucija u momentu preciziranja – uređenja tužbenog zahtjeva više nije bila moguća ne utiče na zakonitost pobijane odluke.

To dalje znači da je potraživanje tužitelja zastarjelo temeljem odredbe člana 376 stav 1 i 2 Zakona o obligacionim odnosima (u buduće: ZOO - „Službeni list R BiH“ broj 2/92 do 13/94 i „Službene novine F BiH“ broj 29/03 – i sada u primjeni).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 021500 09 Rev od 16.12.2010. godine)

85.

Član 56. stav 1. i član 57. Zakona o parničnom postupku

PROMJENA ČINJENIČNOG OSNOVA MOŽE PREDSTAVLJATI PREINAKU TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 11.825,99 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koji je postavljen u tužbi (prijedlog za izvršenje) od 06.05.2003. godine. U činjeničnim navodima tužbe je istaknuto da su tužitelj i tuženi bili u poslovnim odnosima i da utuženi iznos predstavlja dug tuženom prema tužitelju i to po osnovu ukupno tri računa i to broj 03-Z/01 u iznosu od 7.443,70 KM, broj 03-Z/02 u iznosu od 3.763,49 KM i broj 34/02 u iznosu od 618,80 KM, te je kao dokaz predložio uvid u te račune. Tuženi u postupku pred nižestepenim sudovima nije sporio dug u iznosu od 6.825,99 KM, a taj dug ne spori ni u reviziji, ali je sporio dio duga po računu broj 03-Z/01 u iznosu od 5.000,00 KM, jer je taj dio duga po tom računu platio (što je potvrđeno i nalazom vještaka). Na pripremnom ročištu održanom dana 05.10.2006. godine tužitelj je kao činjenični osnov tužbe naveo ukupno potraživanje iz poslovnog odnosa sa tuženim, a kao dokaz je predložio vještačenje po vještaku finansijske struke. Na istom tom ročištu određeno je provođenje dokaza po vještaku finansijske struke kome je rješenjem naloženo, da se nakon izvršenog uvida u poslovne knjige tužitelja i tuženog, izjasni o stanju dugovanja i potraživanja među strankama, o plaćenim iznosima od strane tuženog i potraživanjima od strane tužitelja.

Osnovano revizija ukazuje da je na ovaj način, suprotno stanovištu drugostepenog suda, došlo do preinake tužbe, s obzirom da je tužitelj promjenio činjenični osnov iste. Odredbom člana 56. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine F BiH", broj: 53/03, 73/05, 19/06 – u daljem tekstu: ZPP) je propisano da je preinaka tužbe promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći, a odredbom stava 2. iste zakonske odredbe je propisano da tužba nije preinačena ako je tužilac promjenio pravnu osnovu zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promjenio, dopunio ili ispravio pojedine navode. Iz ove zakonske odredbe proizilazi da promjena činjeničnog osnova tužbe predstavlja preinaku tužbe, bez obzira što je tužbeni zahtjev ostao identičan kao i u prethodnoj tužbi. Međutim, tužitelj je tužbu preinačio prije zaključenja pripremnog ročišta, što je u saglasnosti sa odredbom člana 57. stav 1. ZPP, koja propisuje da tužitelj može preinačiti tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano. Stoga ne stoji revizijski prigovor da tužitelj do ročišta za glavnu raspravu nije vršio preinaku tužbe i da je raspravljanjem po tužbi koja je preinačena na ročištu za glavnu raspravu prvostepeni sud povrijedio odredbu člana 77. ZPP, a da ta povreda nije sankcionisana od strane drugostepenog suda, a što da je, po navodima revizije, uticalo na pravilnost i zakonitost pobijane presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 014723 10 Rev od 12.07.2011. godine)

86.

Član 57. stav 4. Zakona o parničnom postupku

ISUVIŠE FORMALISTIČKI PRISTUP U RAZMATRANJU DOPUŠTENOSTI PREINAKE TUŽBE NA GLAVNOJ RASPRAVI MOŽE BITI SUPROTAN CILJU KOJI SE OSTVARUJE ODREDBOM ČLANA 57. STAV 4. ZPP I IMATI ZNAČENJE POVREDE PRAVA STRANKE NA PRISTUP SUDU I PRAVIČNO SUĐENJE.

Iz obrazloženja:

Iz sadržaja spisa predmeta proizilazi da su tužitelji u tužbi od 26.06.2006. godine postavili zahtjev kojim su tražili da se utvrdi da su oni suvlasnici sporne prostorije (sobe) izgrađene u potkrovlju predmetne zgrade, te da se ista ima fizički odvojiti od stana drugotužene i pripojiti stanu tužitelja. Navedeni zahtjev su zasnovali, u bitnom, na činjeničnim tvrdnjama da su oni, nakon pribavljene građevinske dokumentacije, vlastitim novčanim sredstvima izvršili proširenje svoga stana dogradnjom sporne prostorije, koja je nakon rata, bez pravnog osnova, pripojena stanu drugotužene.

Nakon izvedenog vještačenja po vještaku građevinske struke, iz čijeg nalaza i mišljenja je proizilazilo da sporna prostorija više ne postoji u svom prvobitnom obliku i funkciji, tužitelji su podneskom od 07.04.2009. godine, dakle nakon održanog pripremnog ročišta, izvršili preinaku tužbe putem naknadne eventualne kumulacije zahtjeva (član 56. u vezi sa članom 55. stav 4. ZPP).

Naime, tužitelji su, pored prvobitnog (primarnog) zahtjeva, istakli i novi podredni zahtjev, bliže naveden u stavu drugom izreke prvostepene presude, tražeći da sud usvoji taj zahtjev ukoliko nađe da primarni zahtjev nije osnovan. Na glavnoj raspravi od 29.05.2009. godine, uprkos paušalno iznesenom protivljenju tuženih, prvostepeni sud je raspravnim rješenjem dopustio preinaku tužbe i nakon toga svojom presudom usvojio podredni tužbeni zahtjev.

Suprotno pravnom rezonovanju prvostepenog suda, drugostepeni sud zauzima pravni stav da nije ispunjen prvi uslov iz člana 57. stav 4. tačka 1. ZPP za dopuštenost preinake tužbe (odsustvo krivice tužitelja) i taj stav zasniva na dva slijedeća zaključka:

Osnovom utvrđenja da je tužiteljima njihov stan predat u posjed 25.07.2002. godine drugostepeni sud izvodi zaključak (prvi) da je neprihvatljiva tvrdnja tužitelja da prije obavljenog uviđaja u ovoj parnici (27.02.2009. godine) nisu imali mogućnost pristupa spornom stanu i da stoga nisu znali da sporna prostorija na licu mjesta faktički više ne postoji.

Imajući u vidu da su tužitelji već u tužbi tvrdili da je nakon rata, na njihovu štetu, stan drugotužene proširen za jednu sobu koja je do tada činila sastavni dio njihovog stana, te da su prvobitnim tužbenim zahtjevom tražili da se ta prostorija fizički odvoji od stana drugotužene i pripoji njihovom stanu, drugostepeni sud izvodi drugi zaključak prema kome su tužitelji već u vrijeme podnošenja tužbe mogli istaći i supsidijarni novčani zahtjev, čiji bi tačan iznos mogli konačno opredijeliti nakon izvedenog vještačenja.

Osnovano revidenti u reviziji ukazuju da se odluka drugostepenog suda o odbijanju podrednog zahtjeva zasniva na nepravilnoj primjeni odredbe člana 57. stav 4. ZPP.

Prvi zaključak drugostepenog suda je neprihvatljiv jer polazi od pogrešne pretpostavke da su tužitelji danom stupanja u posjed vlastitog stana (27.02.2002. godine) imali mogućnost uvida i u faktičko stanje stana drugotužene. Sadržaj izvedenih dokaza, pa i informativnih navoda stranaka, ne daje stvarnu osnovu za zaključak da je tužiteljima prije obavljenog uviđaja i građevinskog vještačenja bio poznat građevinski izgled stana drugotužene i raspored prostorija u tom stanu, na osnovu čega bi mogli imati izvjesno saznanje da sporna prostorija u svom prvobitnom građevinskom obliku ne postoji i da sada ona faktički predstavlja prostor kuhinje, dio prostora hodnika i trpezarije te WC-a stana drugotužene, te da bi izdvajanjem sporne prostorije došlo do narušavanja postojeće funkcionalnosti stana drugotužene i iziskivalo veća finansijska ulaganja za dovođenje tog stana u funkcionalno stanje.

Po vremenu spajanja (isticanja) više tužbenih zahtjeva razlikuje se inicijalno i naknadno spajanje, a po načinu njihovog spajanja razlikuje se obično kumulativno i eventualno spajanje tužbenih zahtjeva. U konkretnom slučaju radi se o naknadnoj eventualnoj kumulaciji zahtjeva koja ima značaj i preinake tužbe, pri čemu drugostepeni sud tužiteljima stavlja u krivicu to što u konkretnom slučaju nisu izvršili inicijalnu eventualnu kumulaciju, odnosno odmah u tužbi postavili eventualni zahtjev.

Ovaj revizijski sud takvo pravno rezonovanje drugostepenog suda smatra pogrešnim. Tužitelju se ne može nametnuti dužnost preventivnog inicijalnog eventualnog isticanja zahtjeva odmah u tužbi i u slučajevima kada još uvijek objektivno ne postoji činjenična i pravna neizvjesnost o osnovanosti primarnog zahtjeva. Da li će u jednoj tužbi istaći samo jedan tužbeni zahtjev ili više njih zavisi na prvom mjestu od dispozicije tužioca, dok naknadno spajanje više tužbenih zahtjeva ne zavisi samo od volje tužioca već i od saglasnosti tuženog i postojanja zakonskih uslova za preinaku tužbe iz člana 57. ZPP, u konkretnom slučaju uslova propisanog odredbom člana 57. stav 4. tačka 1. ZPP.

Ovaj revizijski sud ocjenjuje da je taj zakonski uslov u konkretnom slučaju bio ispunjen, budući da su tužitelji tek nakon izvedenog uviđaja i građevinskog vještačenja imali potpuna saznanja o faktičkom stanju sporne prostorije, koje je kao takvo i nametnulo potrebu preinake tužbe isticanjem eventualnog zahtjeva.

U konkretnom slučaju ispunjen je i uslov svrsishodnosti budući da je ratio legis eventualne kumulacije, između ostalog, i efikasnost postupka, a sve okolnosti konkretnog slučaja upućuju na zaključak da preinaka nije imala za cilj odugovlačenje postupka. Eventualni tužbeni zahtjev zasnovan je na istom životnom događaju kao i prvobitno postavljeni zahtjev, svi dokazi provedeni po prvobitnom tužbenom zahtjevu korišteni su i za rješavanje spora po eventualnom zahtjevu, a prvotuženi ni ne tvrde da nije bio u mogućnosti raspravljati po preinačenoj tužbi bez odgođe glavne rasprave.

Na osnovu svega izloženog ovaj revizijski sud ocjenjuje da procesna disciplina i poštivanje rokova, kao ciljevi koji se ostvaruju odredbom člana 57. stav 4. ZPP, nisu u konkretnom slučaju povrijeđeni spornom procesnom radnjom tužitelja. Stoga je pravni stav drugostepenog suda da je za tužitelje nastupila prekluzija u mogućnosti preinake tužbe posljedica pretjeranog formalizma u primjeni odredbe člana 57. stav 4. ZPP. Takav isuviše formalistički pristup u konkretnom slučaju ima značenje i povrede prava tužitelja na pristup sudu i pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 012449 10 Rev od 13.10.2011. godine)

87.

Član 58. stav 1. Zakona o parničnom postupku

DEJSTVA SUBJEKTIVNOG PREINAČENJA TUŽBE NASTUPAJU OD MOMENTA NJIHOVOG NASTUPANJA PREMA PRVOBITNO TUŽENOM, ODNOSNO OD MOMENTA PODNOŠENJA TUŽBE PROTIV PRVOBITNO TUŽENOG.

UREĐENJE, DOPUNA ILI ISPRAVKA TUŽBE NEMA PRAVNI ZNAČAJ PREINAČENJA TUŽBE I NE UTIČE NA PROCESNA I MATERIJALNA DEJSTVA PRVOBITNO PODNESENE TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Osnovano revident osporava pravilnost pravnog stava drugostepenog suda zauzetog povodom prigovora zastarjelosti, pravilno ukazujući da se taj stav zasniva na pogrešnoj premisi da je tužitelj „prvi put uredio tužbu pismenim podneskom od 26.09.2006. godine“ i da se „sva potraživanja tužitelja moraju računati od ovog roka“.

Drugostepeni sud u razlozima svoje odluke koristi termin „uredio tužbu“, zanemarujući da uređenje, dopuna ili ispravka tužbe nema pravni značaj preinačenja tužbe i ne utiče na procesna i materijalna dejstva prvobitno podnesene tužbe. No, bez obzira na ovu pojmovnu nepreciznost, očigledno je da drugostepeni sud smatra da je podneskom od 26.09.2006. godine tužitelj izvršio subjektivno preinačenje tužbe (član 58. ZPP). Pri tome drugostepeni sud vjerovatno smatra da je u prvobitnoj tužbi tužilac označio tuženog kao fizičko lice, a u podnesku od 26.09.2006. godine kao fizičko lice – obrtnika.

U tužbi od 28.12.1999. godine kao tuženi je označen „J.S. (za dugovanje u poslovnim prostorima u Međugorju)“, a u podnesku od 26.09.2006. godine, kojim je tužitelj na poziv suda uredio tužbu u skladu sa odredbama novog ZPP, kao tuženi je označen „J.S, vlasnik poslovnih prostorija u M.“, pri čemu tužitelj u obrazloženju ovog podneska navodi da je tuženik potrošač – kupac električne energije, kao fizička osoba koja obavlja samostalnu privrednu djelatnost u poslovnim objektima.

Suprotno pravnom rezonovanju drugostepenog suda, navedeno stanje stvari ne pruža osnova za zaključak da je tužitelj podneskom od 26.09.2006. godine izvršio subjektivno preinačenje tužbe.

Međutim, sve i kada bi se prihvatio stav drugostepenog suda da je navedenim podneskom izvršeno subjektivno preinačenje tužbe, ta okolnost nema u pogledu zastarjelosti onaj pravni značaj koji joj je dao drugostepeni sud.

Dejstva subjektivnog preinačenja tužbe, ukoliko se ono manifestuje kao procesna sukcesija (član 58. stav 1. ZPP), nastupaju od momenta njihovog nastupanja prema prvobitno tuženom, odnosno od momenta podnošenja tužbe protiv prvobitno tuženog. Novi tuženi stupa u parnicu na mjesto dotadašnjeg tuženog, pa se efekti podnošenja tužbe protiv prvobitno tuženog odnose i na novog tuženog (član 58. stav 3. ZPP). Jedna od građansko-pravnih (materijalnih) posljedica tužbe jeste i prekid toka zastarjelosti, tako da je u konkretnom slučaju taj rok zastarjelosti prekinut tužbom od 28.12.1999. godine, a ne

podneskom od 26.09.2006. godine, kako to pogrešno rezonuje drugostepeni sud, pa stoga u ovoj pravnoj stvari zastara nije nastupila.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 900583 09 Rev od 17.02.2011. godine)

88.

Član 102. stav 2. Zakona o parničnom postupku

SAVJESNA STRANKA NIJE PREKLUDIRANA U PRAVU DA TOKOM GLAVNE RASPRAVE IZNOSI NOVE ČINJENICE I PREDLAŽE NOVE DOKAZE.

Iz obrazloženja:

Međutim, osnovano se u reviziji tužiteljica prigovara da je odluka drugostepenog suda o odbijanju zahtjeva za izgubljeno izdržavanje 2.-4 tužiteljica donesena povredom odredbe parničnog postupka iz člana 102.st.2. u vezi sa članom 209. ZPP-a.

Jedan od zahtjeva drugo do četvrto tužiteljica u ovom postupku se odnosio na isplatu izgubljenog izdržavanja za period od počev od 30.12.1998. godine pa ubuduće.

Tužiteljice su na okolnosti stvarnih primanja umrlog G.A. predložile vještačenje po vještaku financijske struke sa naznačenjem obima vještačenja (kao u rješenju suda od 28.09.2005.godine) koje je obavljeno na temelju podataka datih vještaku od strane pravnog lica "Grave Tadir" d.o.o. Konjic i prema kojim visina plaće koju je prednik tužiteljica ostvarivao u posljednjoj godini iznosi 132,50 KM. Naknadno dostavljena potvrda od istog pravnog lica u kojoj je visina plaće od 975,00 KM, je uslijedila nakon obavljenog vještačenja, pa nižestepeni sudovi odbijaju prijedlog tužiteljica dopune nalaza vještaka, sve sa obrazloženjem da su tužiteljice novu potvrdu imale mogućnost pribaviti blagovremeno. Iz navedenih razloga s pozivom na odredbe člana 123. i 126. ZPP-a, odbijaju prigovore tužiteljica na nalaz vještaka financijske struke kojim vještak konstatuje nepostojanje pozitivne razlike u visini plaće prednika tužiteljica i penzijskih primanja. Drugostepeni sud prihvata takav stav prvostepenog suda smatrajući ga opravdanim u smislu člana 207.st.1. ZPP-a (pravilno član 102. st.2. ZPP-a).

Međutim, ovakvim postupanjem sudova povrijeđen je zakon na štetu drugo do četvrtotružiteljica. Ovo iz razloga što je i pored postojanja obaveze da u smislu odredbe člana 77. ZPP-a, da do okončanja pripremnog ročišta iznesu sve činjenice i ponude sve dokaze potrebne za utvrđenje svojih navoda, stranke nisu u potpunosti prekludirane da i tokom glavne rasprave iznose činjenice i predlažu nove dokaze. Istina, takva mogućnost je data samo savjesnim tj. samo onim strankama koje iz opravdanih razloga nisu mogle predložiti određene dokaze na pripremnom ročištu.

U konkretnom slučaju, po mišljenju ovog suda tužiteljice su bile savjesne jer su o visini zarade svog prednika, koje je vještak imao u vidu i na bazi koje je sačinio nalaz, saznale tek dostavljanjem nalaza i mišljenja ovog vještaka. U takvoj situaciji prvostepeni sud propušta da od vještaka zatraži razjašnjenje u pogledu različite sadržine podataka iz potvrda izdatih od istog pravnog lica, u tom smislu odloži raspravu i pozove vještaka radi eventualne dopune svoga nalaza. Takvo postupanje prvostepenog suda, drugostepeni sud

nije sankcionisao, na koji način je od strane tog suda počinjena povreda odredaba parničnog postupka koja je bila od uticaja na pravilnost i zakonitost drugostepene presude i zbog koje je ova u odbijajućem dijelu odluke koja se odnosi na izgubljeno izdržavanje 2-4. tužiteljica, morala biti ukinuta i u tom dijelu predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje (član 249.st.1. ZPP-a).

U ponovljenom postupku drugostepeni sud će imajući u vidu primjedbe iz ovog rješenja, postupiti u smislu odredbe člana 217.-220. ZPP-a, otkloniti počinjenu povredu postupka, nakon čega će donijeti odluku za koju će dati potpune i valjane razloge.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 043339 11 Rev od 23.08.2011. godine)

89.

Član 125. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PITANJE DA LI SU STRANKE PRAVNI SLJEDBENICI PREDUZEĆA KOJA SU UŠLA U PRIVATIZACIJU JE PITANJE POSTOJANJA STVARNE LEGITIMACIJE I KAO TAKVO MATERIJALNOPRAVNE PRIRODE, PA SE ONO NE MOŽE TRETIRATI ISKLJUČIVO KAO ČINJENIČNO PITANJE I SHODNO TOME UVAŽITI IZJAVE STRANAKA KOJOM ONE TU "ČINJENICU" ČINE NESPORNOM, UKOLIKO TE IZJAVE NEMAJU STVARNU OSNOVU U SADRŽAJU IZVEDENIH DOKAZA I IZAZIVAJU SUMNJU DA STRANKE ŽELE IZIGRATI ZAKONSKA PRAVILA PROCESA PRIVATIZACIJE.

Iz obrazloženja:

Međutim, slijedom naprijed izloženih činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi i navedenog slijeda izvršenih upisa kod nadležnih registracijskih sudova, da parnične stranke u ovoj pravnoj stvari, dakle „Antikorozijska“ d.o.o. Tuzla, nastalog nakon provedenog postupka privatizacije DD „Antikorozijska“ Tuzla i tuženi, dakle „Remontmontaža“ d.d. Tuzla, nastalom nakon provedene privatizacije „Remontmontaža“ Društvo jednog lica Tuzla, međusobno ističu predmetne tužbene, odnosno protivtužbene zahtjeve, neophodno je bilo sagledati obim njihovih stečenih prava provedenim postupkom privatizacije, pa nadalje da li iz ovih, pravnim sljedništvom na njihovoj strani predstoji pravo na isticanje navedenih zahtjeva, što je po nižestepenim sudovima potpuno zanemareno, pri čemu čak prvostepeni sud u razlozima svoje odluke (peti pasus devete stranice pismenog otpravka) navodi da nije ni cijenio provedene dokaze koji se odnose na period poslije 1995. godine.

Navedeno posebno što se pobijanom presudom utvrđuje da je tužitelj dosjelošću stekao pravo vlasništvo na dijelu upravne zgrade. Navedeno podrazumijeva, s obzirom da se radi o originalnom načinu sticanja, da je navedeno pravo stečeno danom isteka rokova na koje su se nižestepeni sudovi pozvali, dakle, 28.11.1994. godine. Odluka o utvrđenju toga prava je samo deklaratornog značaja.

Proizašlo bi da se tužitelju, dakle, „Antikorozijska“ d.o.o. Tuzla, priznaje pravo koje je steklo Dioničko društvo u mješovitoj svojini „Antikorozijska“ sa p.o. Tuzla (upisanom na taj dan rješenjem Osnovnog suda udruženog rada u Tuzli broj: U/I 2683/91 od 06.11.1991.

godine) potpunim zanemarivanjem pravila materijalnog prava iz osnova privatizacije, primjenom kojih se trebao razriješiti sporni odnos utvrđivanjem odlučnih činjenica na kojima tužitelj i tuženi zasnivaju svoja prava iz ovoga osnova.

Navedeni pristup nužno ima za posljedicu sagledavanje stečenih prava kroz pravila materijalnog prava sadržanim u odredbama Zakona o privatizaciji („Službene novine F BiH“, broj: 27/97, 8/99, 32/00,45/00, 54/00, 61/01,27/02, 33/02, 28/04, 44/06 i 4/09), te Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka („Službene novine FBiH“ broj 12/98, 40/99, 47/06 i 38/08), prema kojima proizilazi kao opće pravilo da kroz provedeni postupak privatizacije, se ne mijenja pravna osobnost i identitet privatizovanog preduzeća, već jedino dolazi do promjene titulara prava vlasništva nad osnovnim kapitalom privatizovanog preduzeća, bez obzira da li je taj kapital iskazan u dionicama ili osnivačkim udjelima, ali samo u okviru predmeta privatizacije omeđenom početnim bilansom stanja (pregled stvari, prava, obaveza i kapitala preduzeća i banaka sa kojima se ulazi u proces privatizacije).

Dakle, sve obaveze preduzeća koje je privatizovano i dalje postoje, kao i sva potraživanja tog preduzeća prema trećim osobama, uz navedeno ograničenje, čime je isključena zakonska mogućnost da privatizovano preduzeće izvan stečenih prava na predmetu privatizacije ostvaruje dalja prava koja je eventualno imalo preduzeće koje se privatizuje a sa kojima se nije ušlo u proces privatizacije.

Neprivatizovanim kapitalom i imovinom preduzeća po izvršenju programa privatizacije i početnog bilansa stanja, kako je to određeno odredbama člana 31. Zakona o privatizaciji (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji 28/04 - član 4. - i 4/09 - član 19.) upravlja i raspoložuje vlada nadležna za upravljanje državnim kapitalom u tom preduzeću.

Stoga, zanemarujući da je u ovoj pravnoj stvari tokom višegodišnjeg trajanja postupka, došlo do procesno pravne sukcesije na način da je umjesto prvobitnog tužitelja DD „Antikorozija“ Tuzla, postupak nastavljen po tužitelju, a umjesto prvobitno tuženog DJL „Remontmontaža“ Tuzla, postupak nastavljen po tuženom, a da je u odnosu na prvobitnu oznaku parničnih stranki (prije navedene procesne sukcesije) Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine citiranim rješenjem iskazao svoj pravni stav zasnovan na činjeničnom osnovu i pravilima materijalnog prava važećim na dan zaključenja glavne rasprave u tom dijelu postupka, dakle 15.05.2000. godine, rukovodeći kojim stavom su nižestepeni sudovi razriješili sporni odnos, zanemarujući iznešeni činjenični kompleks parničnih stranki u pogledu njihove privatizacije na pripremnom ročištu održanom dana 12.06.2006. godine, u prilog osnova tužbe (prva stranica i središnji dio treće stranice zapisnika sa pripremnog ročišta) odnosno protivtužbe (pismeni podnesci tuženog na koje se pozvao), pa da sagledavanjem ovoga u odnosu na označena pravila materijalnog prava razriješite sporni odnos, su pogrešno primjenili materijalno pravo, zbog čega je činjenično stanje (u okviru činjeničnih tvrdnji parničnih stranki) nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude.

Pri navedenom sama konstatacija prvostepenog suda na zapisniku sa pripremnog ročišta (pretposljednji pasus treće stranice) da „punomoćnici parničnih stranaka čine nespornim da su privatizovana preduzeća i tužioca i tuženog pravni sljednici preduzeća koja su ušla u privatizaciju“ nema pravnog značaja jer se radi o pravnom odnosu a ne činjenici, tako da parnične stranke svojom izjavom ovome odnosu ne mogu dati značaj priznate činjenice.

Pravilna primjena materijalnog prava bi predstojala da su nižestepeni sudovi, polazeći prevashodno od navedenog činjeničnog osnova tužbe, odnosno protivtužbe, u pogledu njihove privatizacije razrješenje spornog odnosa izvršili pravilnom primjenom navedenih odredbi na način da pravilno utvrde odlučne činjenice, te jasno odrede pripadajuća prava parničnih stranki iz ovoga osnova, što su propustili, utvrđujući ove protivno navedenim pravilima, čime je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000113 09 Rev od 28.04.2011. godine)

90.

Član 126. Zakona o parničnom postupku

Član 72. Zakona o radu

Član 50. Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u F BiH

NA ZAPOSLENIKU JE TERET DOKAZIVANJA POSTOJANJA I SADRŽAJA SPORAZUMA IZMEĐU POSLODAVCA I SINDIKATA O VISINI DOGOVORENE NAKNADE PLAĆA ZAPOSLENIKA ZA SLUČAJ PREKIDA RADA DO KOJEG JE DOŠLO ZBOG OKOLNOSTI ZA KOJE ZAPOSLENIK NIJE KRIV.

(Presuda Vrhovnog suda F Bosne i Hercegovine broj: 70 0 Rs 000246 09 Rev od 29.03.2011. godine)

91.

Član 127. Zakona o parničnom postupku

TERET DOKAZIVANJA TVRDNJI DA JE DUG PLAĆEN, KAO I TVRDNJI O POSTOJANJU VIDLJIVIH ILI SKRIVENIH MANA STVARI, JE NA TUŽENOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 002456 10 Rev od 12.05.2011. godine)

92.

Član 137. Zakona o parničnom postupku

SVJEDOCI SU, PO DEFINICIJI, OSOBE KOJE OBAVJEŠTAVAJU SUD O SVOJIM ZAPAŽANJIMA DOGAĐAJA KOJI SU SE DESILI U PROŠLOSTI, PA SE ISKAZI SVJEDOKA NE MOGU OCIJENITI PAUŠALNIM SAMO ZBOG TOGA ŠTO SE DOGAĐAJ O KOME SVJEDOČE DESIO „PRIJE DVIJE I PO GODINE“.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 49 0 P 005720 09 Rev od 28.12.2010. godine)

93.

Član 147. i član 155. Zakona o parničnom postupku

NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA MEDICINSKE STRUKE KOJI JE SOLIDNO I LOGIČNO ZASNOVAN NA ČINJENICAMA O ZDRAVSTVENOM STANJU NEKOG LICA NE MOŽE SE OBORITI ISKAZIMA SVJEDOKA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 185309 11 Rev od 25.08.2011. godine)

94.

Član 160. Zakona o parničnom postupku

Član 96. Zakona o krivičnom postupku

PRAVO NA NAKNADU I NAGRADU ZA OBAVLJENO VJEŠTAČENJE VJEŠTAK, U PRAVILU, OSTVARUJE U POSTUPKU ZA POTREBE KOJEG JE PROVEDEN DOKAZ VJEŠTAČENJEM U SKLADU SA RJEŠENJEM SUDA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 001065 10 Rev od 12.05.2011. godine)

95.

Član 176. stav 2. i član 192. Zakona o parničnom postupku

NE SAMO TUŽITELJ VEĆ I TUŽENI MOŽE IMATI PRAVNI INTERES DA SE ODLUČI O SVIM ZAHTJEVIMA KOJE JE TUŽITELJ POSTAVIO U TUŽBI, JER SE RJEŠENJEM STVARI U CIJELINI OTKLANJA PRAVNA NESIGURNOST I ISKLJUČUJE MOGUĆNOST POKRETANJA NOVOG SPORA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 049506 11 Rev od 09.08.2011. godine)

96.

Član 194. Zakona o parničnom postupku

UKOLIKO STRANKA U ŽALBI, IZMEĐU OSTALOG, ISTAKNE I PRIGOVOR DA SUD NIJE ODLUČIO O SVIM ZAHTJEVIMA, TAJ ŽALBENI PRIGOVOR IMA SE SMATRATI PRIJEDLOGOM ZA DONOŠENJE DOPUNSKE PRESUDE, U KOM SLUČAJU JE PRVOSTEPENI SUD DUŽAN POSTUPITI U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 194. ZPP.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 049506 11 Rev od 09.08.2011. godine)

97.

Član 196. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI IDENTITET ZAHTJEVA KADA JE U RANIJOJ PARNICI TUŽITELJICA ZAHTIJEVALA DA SE UTVRDI DA JE UGOVOROM O POKLONU, ZAKLJUČENIM IZMEĐU NJENOG UMRLOG SUPRUGA, KAO POKLONODAVCA, I NJEGOVE KĆERKE, KAO POKLONOPRIMCA, POVRIJEĐEN NJEN NUŽNI NASLJEDNI DIO, I TEKUĆE PARNICE U KOJOJ TUŽITELJICA ZAHTIJEVA DA SE UTVRDI DA JE DJELIMIČNO NIŠTAV KASNIJI UGOVOR O POKLONU ISTE NEKRETNINE, ZAKLJUČEN IZMEĐU POKLONOPRIMCA IZ RANIJEG UGOVORA (SADA POKLONODAVCA) I NOVOG POKLONOPRIMCA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 002619 11 Rev od 21.06.2011. godine)

98.

Član 209. i član 19. Zakona o parničnom postupku

NEPRAVILNA PRIMJENA ODREĐABA PROCESNOG ZAKONA O MJESNOJ NADLEŽNOSTI NE MORA UVIJEK BITI OD UTICAJA NA DONOŠENJE ZAKONITE I PRAVILNE ODLUKE.

Iz obrazloženja:

U ovoj pravnoj stvari, saglasno odredbi člana 28. stav 1. u vezi sa članom 40. ZPP, za suđenje je mjesno nadležan bio Općinski sud u Sarajevu, kako je to osnovano i blagovremeno prigovorio tuženi u svome pismenom odgovoru na tužbu.

Međutim, ne stoji revizijski prigovor tuženog da je drugostepeni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članovima 19., 40. i 67. stav 2. ZPP time što je propustio ukinuti prvostepenu presudu i na taj način sankcionisati nepravilnu primjenu navedenih zakonskih odredaba od strane prvostepenog suda.

Svrha propisivanja da je za suđenje nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za tuženog (član 28. stav 1. ZPP) jeste da tuženom olakša odbranu u postupku tako što će za suđenje biti nadležan sud koji je za njega teritorijalno najpristupačniji.

Po koncepciji novog parničnog procesnog zakonodavstva sve povrede odredaba parničnog postupka su relativizovane tako što je propisano da povreda odredaba parničnog postupka postoji samo ukoliko je ona bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude (član 209. ZPP). Time je sudovima omogućeno da u instancionom postupku suštinski vrednuju uticaj učinjene povrede postupka na zakonitost i pravilnost odluke u svakom konkretnom slučaju.

U konkretnom slučaju, umjesto mjesno nadležnog Općinskog suda u Sarajevu, sudio je Općinski sud u Zenici koji po strukturi i kvalifikacijama odgovara sudu koji je po zakonu trebao suditi. Tuženi u reviziji ne tvrdi da suđenje pred Općinskim sudom u Zenici u ovoj pravnoj stvari ne pruža iste procesne i materijalne garancije za pravilno i zakonito suđenje, niti iznosi tvrdnje da mu je vođenje predmetnog postupka pred mjesno nenadležnim sudom

na bilo koji način otežalo učešće u postupku ili, pa makar i u najmanjoj mjeri, onemogućilo raspravljanje. Na osnovu izloženog ovaj revizijski sud ocjenjuje da nepravilna primjena odredaba procesnog zakona o mjesnoj nadležnosti u konkretnom slučaju nije bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 007532 09 Rev od 20.01.2011. godine)

99.

Član 209. i član 231. Zakona o parničnom postupku

PRAVO NA OBRAZLOŽENJE SUDSKE ODLUKE I PREMA PRAKSI EVROPSKOG SUDA PREDSTAVLJA ELEMENAT PRAVA NA PRAVIČNO SUĐENJE, JER SE TIME OMOGUĆAVA PROVJERA DA LI JE PROVEDENO SUĐENJE BILO PRAVIČNO I OMOGUĆAVA STRANCI DA NA TEMELJU OBRAZLOŽENJA SAZNA ZA RAZLOGE ODLUKE I NA OSNOVU TOGA ADEKVATNO INSTRUIRA SVOJE PRAVNE LIJEKOVE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 002062 09 Rev od 20.01.2011. godine)

100.

Član 209. , član 227. stav 1. i član 231. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD ČINI POVREDU ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA UKOLIKO PROPUSTI DA ODLUČI O SVIM ŽALBAMA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000981 10 Rev od 30.03.2011. godine)

101.

Član 221., član 126. i član 127. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD PREKORAČUJE SVOJE OVLAŠTENJE IZ ČLANA 221. ZPP KADA, ODLUČUJUĆI MIMO RAZLOGA ŽALBE, OCIJENI DA PRVOSTEPENI SUD U KONKRETNOM SLUČAJU NIJE MOGAO ODLUČIVATI O VISINI MATERIJALNE ŠTETE PO SVOJOJ SLOBODNOJ OCJENI, JER NA TAJ NAČIN ZAPRAVO ZAKLJUČUJE DA JE PRVOSTEPENI SUD NEPRAVILNO PRIMJENIO ODREDBU ČLANA 127. ZPP IAKO ŽALBA NIJE BILA IZJAVLJENA IZ RAZLOGA POVREDE ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Iz razloga prvostepene presude proizilazi da je sud utvrdio da drugotužitelju i trećetužiteljici (u daljem tekstu: tužitelji) pripada pravo na naknadu materijalne štete sa

osnova troškova liječenja i tuđe njege i pomoći (član 196. ZOO), pri čemu je visinu te materijalne štete prvostepeni sud utvrdio primjenom odredbe člana 127. ZPP.

Navedenom zakonskom odredbom propisano je ovlaštenje suda da prema svojoj slobodnoj ocjeni odluči o visini nekog osnovanog prava ako se njegova tačna visina ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama.

Žalbu protiv prvostepene presude tuženi je izjavio zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, pri čemu je u dijelu relevantnom za odluku o materijalnoj šteti naveo samo slijedeće: „Sud je na ime materijalne štete dosudio tužitelju ukupan iznos od 24.998,00 KM bez i jednog priloženog materijalnog dokaza što dovodi u sumnju pristrasnost suda ili dopuštanje materijalizacije nesreće od strane suda. Kako se radilo o malodobnom djetetu, u školskom uzrastu, u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju troškove liječenja u punom iznosu snosi Zavod za zdravstveno osiguranje“.

Drugostepeni sud je u ovom dijelu uvažio žalbu i odbio zahtjev za naknadu materijalne štete, navodeći u razlozima svoje odluke slijedeće: „Međutim, za ovaj vid štete tužitelji nisu ponudili niti jedan dokaz, osim izjave trećetužiteljice saslušane kao stranke u sporu, a što nije bilo dovoljno da bi se u tom dijelu moglo udovoljiti tužbenom zahtjevu za naknadu materijalne štete tužiteljima pod 2. i 3. Naime, oni su bili dužni dokazati visinu materijalne štete i u tom pravcu ponuditi sudu potrebne dokaze kako bi se šteta mogla i utvrditi. Prvostupanjski sud nije mogao ovaj vid štete utvrditi na temelju iskaza trećetužiteljice, a niti po svojoj slobodnoj ocjeni.“

Dakle, drugostepeni sud odluku o odbijanju zahtjeva za naknadu materijalne štete donosi primjenjujući pravilo o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP, zanemarujući pri tome da pravilna primjena člana 127. ZPP, osnovom koga je prvostepeni sud kvantificirao po svojoj ocjeni visinu materijalne štete, isključuje primjenu člana 126. ZPP.

Kvantifikaciji zahtjeva za naknadu materijalne štete „po slobodnoj ocjeni“, a ne po slobodnoj ocjeni izvedenih dokaza u smislu člana 8. ZPP, prethodila su dva zaključka prvostepenog suda i to prvi, da iz ocjene izvedenih dokaza proizilazi osnovanost zahtjeva za naknadu materijalne štete i drugi, da bi se visina materijalne štete mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama „jer tužitelji u tom pravcu nisu sudu prezentirali niti jedan materijalni dokaz“.

Pravilnost navedenih zaključaka prvostepenog suda tuženi je u svojoj žalbi mogao uspješno pobijati samo prigovorima kojima bi ukazao na nepravilnu primjenu odredaba članova 8. i 127. ZPP, odnosno iz razloga povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP, ali na tom žalbenom razlogu tuženi nije utemeljio svoju žalbu niti se radi o povredama postupka na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti (član 208. stav 1. u vezi sa članom 221. ZPP).

Stoga je drugostepeni sud prekoračio svoje ovlaštenje iz člana 221. ZPP kada je, odlučujući mimo razloga žalbe, našao da prvostepeni sud nije mogao odlučivati o visini materijalne štete po svojoj slobodnoj ocjeni, čime je zapravo zaključio da je prvostepeni sud nepravilno primjenio odredbu člana 127. ZPP iako žalba nije bila izjavljena iz razloga povrede odredaba parničnog postupka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 033056 10 Rev od 13.09.2011. godine)

102.

Član 247. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Član 19. Zakona o sudskim taksama Kantona Sarajevo

NIJE DOZVOLJENA REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA DRUGOSTEPENOG SUDA KOJIM JE POTVRĐENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE O UTVRĐIVANJU VISINE SUDSKE TAKSE I NJENOJ PRINUDNOJ NAPLATI.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 191403 11 Rev od 23.08.2011. godine)

103.

Član 247. stav 2. i član 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku

Član 57. stav 5. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u F BiH

PROTIV RJEŠENJA DRUGOSTEPENOG SUDA, KOJIM JE POTVRĐENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE O ODBIJANJU ZAHTJEVA ZA BRISANJE NEOSNOVANOG UPISA U SUDSKI REGISTAR, REVIZIJA NIJE DOPUŠTENA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000211 10 Rev od 27.01.2011. godine)

104.

Član 318. stav 1. i član 362. stav 1. Zakona o parničnom postupku

ODREĐIVANJE VRIJEDNOSTI PREDMETA SPORA ZBRAJANJEM ZAHTJEVA DOLAZI U OBZIR JEDINO KOD OBJEKTIVNE, A NE I KOD SUBJEKTIVNE KUMULACIJE.

Iz obrazloženja:

Predmet raspravljanja u konkretnoj pravnoj stvari je zahtjev tužitelja za naknadu štete koju su pretrpjeli time što im je oduzet dio parcela za izgradnju lokalnog puta (eksproprijacija nije provedena), a čiji su oni suvlasnici svaki sa dijelom od po 1/3. Kao vrijednost spora označili su ukupan iznos od 13.268,00 KM. Iako se ovdje radi o sporu sa tri tužitelja od kojih svaki ima prema tuženoj svoj odštetni zahtjev, tužbeni zahtjev je formulisan kao jedinstven, tako da su tužitelji zapravo zbrojili svoje zahtjeve u jedan. Takvim nepravilnim postupkom tužitelja (na koji nižestepeni sudovi nisu obratili pažnju) nije se izmijenila pravna priroda njihovih zahtjeva, tako da iako je tuženoj naloženo da tužiteljima plati ukupan iznos od 13.268,00 KM, ona zapravo svakom od tužitelja duguje iznos od po 4.422,66 KM.

Odredbom člana 318. stav 1. ZPP-a, propisano je da određivanje vrijednosti predmeta spora zbrajanjem zahtjeva dolazi u obzir jedino kod objektivne, a nikako kod subjektivne (kao što je to slučaj u konkretnom predmetu član 362. stav 1. tačka 2. ZPP-a -

formalni suparničari) kumulacije. Prema tome, kod ocjene vrijednosti predmeta spora treba odvojeno uzimati zahtjev svakog od tužitelja, a ne zbrajati ih. To znači, da vrijednost predmeta spora pobijanog dijela drugostepene presude u odnosu na svakog od tužitelja iznosi 4.422,66 KM.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000582 10 Rev od 04.10.2011. godine)

105.

Član 359. Zakona o parničnom postupku

PREDSJEDNIK KANTONALNOG SUDA NE MOŽE U POSTUPKU ZA IZUZEĆE PREDSJEDNIKA OPĆINSKOG SUDA DONIJETI RJEŠENJE O NOVČANOM KAŽNJAVANJU STRANKE ZBOG VRIJEĐANJA SUDA PRIJE NEGO ŠTO PREDSJEDNIK VRHOVNOG SUDA ODLUČI O ZAHTJEVU ZA NJEGOVO IZUZEĆE OD ODLUČIVANJA O IZUZEĆU PREDSJEDNIKA OPĆINSKOG SUDA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 07 0 V 005370 11 Gž od 19.07.2011. godine)

106.

Član 366. Zakona o parničnom postupku

Član 206. i član 414. Zakona o obligacionim odnosima

SAIZVRŠIOCI KRIVIČNOG DJELA KOJI ODGOVARAJU SOLIDARNO ZA ŠTETU NEMAJU POLOŽAJ JEDINSTVENIH NUŽNIH SUPARNIČARA U PARNICI ZA NAKNADU ŠTETE.

KADA SE RADI O OBIČNOM, A NE JEDINSTVENOM SUPARNIČARSTVU, SVAKI OD SUPARNIČARA JE SAMOSTALNA STRANKA I NJIHOVE RADNJE ILI PROPUŠTANJA NE KORISTE NITI ŠTETE DRUGIM SUPARNIČARIMA.

STOGA, KADA SAMO JEDAN OD OBIČNIH SUPARNIČARA IZJAVI ŽALBU PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE, TA PRESUDA ĆE POSTATI PRAVOMOĆNA U ODNOSU NA DRUGOG SUPARNIČARA KOJI SE NIJE ŽALIO, JER IZ SAME SOLIDARNOSTI OBLIGACIJE NE PROIZILAZI JEDNAKOST RJEŠENJA SPORA.

Iz obrazloženja:

S tim u vezi pravilno revidentica primjećuje da su u ovom sporu u smislu odredbe člana 365. ZPP-a, tuženi obični, a ne nužni i jedinstveni suparničari (član 366. ZPP-a) jer u odnosu na njih nije morala biti donešena jedinstvena odluka. Naime, odredbom člana 206.st.1. Zakona o obligaciono pravnim odnosima, propisano da za štetu koju je više prouzrokovalo zajedno svi učesnici odgovaraju solidarno. Solidarna pasivna obligacija (član 414. ZOO), kakva je u konkretnom slučaju, je takva obligacija u kojoj je svaki sudužnik obavezan da izvrši cjelu obavezu, s tim da se ova u svakom slučaju ima izvršiti samo jedanput i onaj ko izvrši isplatu može tražiti regres od drugih solidarnih dužnika. U

konkretnom slučaju radi se o zakonskoj solidarnoj obavezi tuženih, jer je osnov njihove obaveze zajednički učinjeni delikt, pa kako su podnesenom tužbom tužena oba učinioca krivičnog djela iz koga je prizašla obaveza plaćanja štete, pravilno je postupio prvostepeni sud kada je oba tužena proglasio odgovornim i obavezao da traženu štetu isplate tužiteljici. Međutim, tužiteljica je mogla podnijeti tužbu u odnosu na samo jednog od tuženih, pa bi tako označeni tuženi odgovarao za cijeli dug ili za neki njegov dio, zavisno od postavljenog zahtjeva. Stoga, ni odgovornost pojedinih dužnika na isplatu ne mora biti uvijek ista, pa jedno lice može biti solidarno obavezano samo do određene visine duga, i pored čega bi obligacija i dalje ostala jedinstvena. Dakle, drugotuženi, nije izjavio žalbu protiv prvostepene presude, pa se smatra da se saglasio sa dosuđenim iznosom, pa bi u konkretnom slučaju bio odgovoran da tužiteljici isplati štetu u visini iznosa dosuđenog prvostepenom presudom od ukupno 21000,00 KM, dok bi u odnosu na drugotuženog dosuđeni iznos štete, kako je to u pobijanoj presudi, mogao biti snižen, pa bi ovaj tuženi tužiteljici bio u obavezi isplatiti tako sniženi iznos štete. Prednje pod pretpostavkom da je drugostepena presuda donesena pravilnom primjenom materijalnog prava, a što nije bio slučaj sa konkretnim predmetom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj od 70 0 P 000216 09 Rev 24.02.2011. godine)

107.

Član 383. – 386. i član 399. Zakona o parničnom postupku

PRIVREMENI ZASTUPNIK IMA PRAVO NA NAKNADU TROŠKOVA U VEZI SA ZASTUPANJEM TUŽENOG, ČIJE JE BORAVIŠTE NEPOZNATO, KAO I DA TRAŽI DA TUŽILAC PRETHODNO OVE TROŠKOVE PREDUJMI I DA MU IH NAKNADI. O TOM ZAHTJEVU NADLEŽAN JE DA ODLUČUJE SUD, KOJI JE ODREDIO PRIVREMENOG ZASTUPNIKA.

OVAJ IZDATAK TUŽITELJ MOŽE OSTVARITI PREMA TUŽENOM KAO DIO SVOJIH UKUPNIH PARNIČNIH TROŠKOVA, SRAZMJERNO USPIJEHU U SPORU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj: 63 0 P 002147 06 P od 18.03.2010 godine tuženi je dužan platiti tužitelju iznos od 165,31 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 04.11.2005. godine do konačne isplate i platiti mu parnične troškove od 20,40 KM, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja. U preostalom dijelu tužbeni zahtjev tužitelja se odbija. Općinski sud u Ljubuškom oglašava se apsolutno nenadležnim za odlučivanje o troškovima postupka privremenog zastupnika tuženog i zahtjev privremenog zastupnika za naknadu troškova postupka se odbacuje.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda Široki Brijeg broj: 63 0 P 002147 10 Gz od 23.09.2010. godine žalba tuženog u odnosu na glavnu stvar se odbija i prvostepena presuda u tom dijelu potvrđuje u cjelosti. Žalba tuženog u odnosu na troškove postupka privremenog zastupnika se uvažava i prvostepena presuda u tom dijelu preinačava tako da

se tužitelj obavezuje isplatiti troškove postupka privremenog zastupnika u iznosu od 1.263,60 KM u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 002147 11 Rev od 18.10.2011. godine)

VANPARNIČNI POSTUPAK

108.

Član 50. Zakona o vanparničnom postupku

Član 27. stav 1. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama

MJESNA NADLEŽNOST SUDA ZA ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU ZA ZADRŽAVANJE DUŠEVNO BOLESNE OSOBE U ZDRAVSTVENOJ USTANOVI ODREĐENA JE PREMA KRITERIJU PODRUČJA NA KOME SE NALAZI ZDRAVSTVENA USTANOVA U KOJU JE TO LICE SMJEŠTENO.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Gr-11-000026 od 07.04.2011. godine)

109.

Član 46. – 69. Zakona o eksproprijaciji

URACUNAVANJU RANIJE ISPLAĆENE AKONTACIJE NAKNADE ZA EKSPROPRIJACIJU NEKRETNINE, PREMA PRILIKAMA VAŽEĆIM U VRIJEME DONOŠENJA RJEŠENJA O ODREĐIVANJU NAKNADE, PRIMJENOM METODA REVALORIZACIJE IMA MJESTA SAMO UKOLIKO TA AKONTACIJA PREDSTAVLJA PRETEŽAN IZNOS PUNE NAKNADE.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da su rješenjem Sekretarijata za poslove opštinske uprave Opštine Žepče UP-I-broj 02-473-8/82 od 11.10.1982. godine u korist Opštine Žepče od ranijeg korisnika M.N. (pravna prednica predlagača) potpuno eksproprijisane nekretnine upisane u p.l. br. 165 k.o. Žepče i to k.č. br. 118 zv. Kuća, neplodno, površine 103 m², k.č. br. 118 zv. Dvorište, neplodno, površine 400 m² i k.č. br. 119 zv. Bašča, oranica II klase, površine 267 m², da je rješenjem Sekretarijata za privredu i urbanizam Opštine Žepče UP-I-broj 02-4731/91 od 06.05.1991. godine djelimično poništeno rješenje o eksproprijaciji tako da je dio zemljišta od 195 m² iz k.č. br. 119, koje je ranije eksproprijisano, vraćeno ranijem vlasniku, da je ranijem vlasniku eksproprijisanih nekretnina na ime akontacije 1983. godine isplaćen iznos od 40.000 YU dinara koji je po nalazu vještaka ekonomske struke na dan sačinjavanja nalaza 21.09.2009. godine odgovarao iznosu od 0,0000004 KM, da je prema nalazu

vještaka građevinske struke tržišna vrijednost stambenog objekta procijenjena na iznos od 17.200,00 KM, koji je umanjen za iznos od 15% pošto je ranijoj vlasnici eksproprisanih nekretnina dodijeljen stan koji je ona koristila samo dva do tri mjeseca, nakon čega je umrla i stan je ponovo vraćen korisniku eksproprijacije, da su pomoćni objekti procijenjeni na 1.089,00 KM i da je eksproprisano zemljište procijenjeno na ukupan iznos od 115.000,00 KM.

Na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo, odredbe člana 46., člana 53., člana 63., člana 64., člana 66. i člana 69. Zakona o eksproprijaciji („Službene novine F BiH“ broj 70/07 i 36/10), kada su protivnika predlagača obavezali da predlagačima kao naknadu za eksproprisane nekretnine isplati iznos od 130.709,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom na taj iznos počev od 01.03.2010. godine, kao dana donošenja prvostepenog rješenja o naknadi za eksproprisane nekretnine, pa do isplate.

Revizija se u suštini svodi na osporavanje načina na koji su nižestepeni sudovi utvrdili tržišnu vrijednost eksproprisanih nekretnina kroz osporavanje nalaza vještaka građevinske struke i na osporavanje načina na koji su nižestepeni sudovi uračunavali akontaciju naknade isplaćene ranijoj vlasnici eksproprisanih nekretnina 1983. godine u iznosu od 40.000 YU dinara. Ove prigovore revident je iznosio i u žalbi na prvostepeno rješenje, a odlučujući o istima drugostepeni sud je u obrazloženju svog rješenja (treći, četvrti, peti i šesti pasus treće strane i prvi pasus četvrte strane drugostepenog rješenja) dao razloge koje kao pravilne prihvata i ovaj sud, pa nema potrebe da se isti ponavljaju i u ovom revizijskom rješenju.

Suprotno stanovištu revidenta, ne može se revalorizovati ranije isplaćena akontacija naknade za eksproprisane nekretnine prema prilikama važećim u vrijeme donošenja rješenja o određivanju te naknade ako visina akontacije nije ni približna pripadajućem iznosu naknade, nego samo ako je bivšem vlasniku bio unaprijed isplaćen pretežan dio punog iznosa sa kojim bi on u to vrijeme mogao kupiti druge odgovarajuće nepokretnosti, jer bi se samo na taj način ostvarila svrha naknade. U konkretnom slučaju, prema navodima samog revidenta, isplaćena akontacija predstavlja neznatan dio do punog iznosa naknade u 1983. godini (15,7%). Sa tim iznosom raniji vlasnik nije mogao pribaviti druge nepokretnosti ni približne vrijednosti koje imaju eksproprisane nekretnine. Pored toga, od isplaćene akontacije do donošenja rješenja o određivanju naknade za eksproprisane nekretnine prošao je relativno dug vremenski period (27 godina), koji je bio praćen visokom inflacijom, denominacijama i konverzijom u sada važeću valutu KM, pa bi i zbog ovih činjenica uračunavanjem akontacije ranije isplaćenog iznosa metodom revalorizacije, kako to predlaže revident, bila dovedena u pitanje svrha naknade za eksproprisane nekretnine, tj. da raniji vlasnici eksproprisanih nekretnina od iznosa naknade koju dobiju mogu pribaviti nekretnine iste tržišne vrijednosti koju imaju i eksproprisane nekretnine. Stoga su pravilno postupili nižestepeni sudovi kada su kod uračunavanja akontacije primijenili metod denominacije, a ne metod revalorizacije.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 44 0 V 000202 10 Rev od 12.05.2011. godine)

PRIVREDNO PRAVO

110.

Član 1. Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u BiH

Član 1. Zakona o privatizaciji preduzeća

PRAVO JE ENTITETA DA PRIVATIZUJU PREDUZEĆA I BANKE SMJEŠTENE NA NJIHOVOJ TERITORIJI, IAKO SU NJIHOVI SOPSTVENICI SUBJEKTI NA TERITORIJI DRUGOG ENTITETA.

Iz borazloženja:

Slijedeći praksu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine sadržanoj u njegovoj Odluci o dopustivosti i meritimu u predmetu broj: AP 2157/08 od 30.09.2009. godine, revizijski sud ukazuje da je odredbom člana 2. Okvirnog zakona propisano da taj zakon izričito priznaje pravo entiteta da privatizuju preduzeća i banke smještene na njihovoj teritoriji koji nisu privatna svojina. Dakle, ovaj zakon predstavlja krovni zakon i uspostavlja principe, te daje ovlaštenja i obaveze entitetima da normativno regulišu privatizaciju, pa tako i privatizaciju preduzeća koja su ostala na teritoriji jednog entiteta, a čiji sopstvenici su subjekti na teritoriji drugog entiteta.

Navedeno pitanje, u vrijeme nastanka spornog odnosa u ovoj pravnoj stvari, je Federacija Bosne i Hercegovine regulisala Zakonom o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka („Službene novine F BiH“, broj: 12/98) a Republika Srpska Zakonom o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima („Službeni glasnik RS“, broj: 24/98).

Odredbama člana 15. ovoga zakona je utvrđeno da se imovina preduzeća koja se nalaze na teritoriji drugih republika bivše SFRJ i Federacije BiH i kojom zbog toga, preduzeće ne može da upravlja – raspolože prenosi na Republiku Srpsku na osnovu akta Vlade i to je bilo dužno da iskaže u pasivnom podbilansu u skladu sa članom 18. stav 1. navedenog zakona.

Stoga u konkretnoj pravnoj situaciji iz koje proizilazi da su predmetne nekretnine smještene na teritoriji Federacije BiH, da nisu privatna svojine, te da su zaključenjem Ugovora privatizovane u korist drugotuženog, što je bilo u skladu sa odredbama Okvirnog zakona, slijedi da su valjanim pravnim osnovom prestala predhodno ustanovljena vlasnička prava u pogledu predmetnih nekretnina.

Radi toga je bez pravnog značaja činjenica na kojoj tužitelj insistira tokom postupka da li je tužitelj, slijedom pravnog sljedništva, bio vlasnik predmetnih nekretnina, jer, sve i da je to bio, zaključenjem Ugovora njegovo pravo je prestalo. Osim toga, kako je već izloženo, nakon stupanja na snagu Okvirnog zakona, sa istima nije mogao upravljati-raspolagati, te je iste morao iskazati u pasivnom podbilansu, čime u odnosu na iste gubi navedena prava, koja se, prenose na Republiku Srpsku na osnovu akta Vlade.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 25 0 Ps 000667 09 Rev od 08.02.2011. godine)

111.

Član 31. Zakona o privatizaciji preduzeća

NEPRIVATIZOVANIM KAPITALOM I IMOVINOM PREDUZEĆA PO IZVRŠENJU PROGRAMA PRIVATIZACIJE I POČETNOG BILANSA STANJA UPRAVLJA I RASPOLAŽE VLADA NADLEŽNA ZA UPRAVLJANJE DRŽAVNIM KAPITALOM U TOM PREDUZEĆU.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000113 09 Rev od 28.04.2011. godine)

112.

Član 109. stav 1. Zakona o mjenici

IZDAVALAC VLASTITE MJENICE ODGOVARA NA NAČIN KAKO ODGOVARA AKCEPTANT TRASIRANE MJENICE.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je u predmetnim mjenicama označen kao trasant-izdavalac mjenice, tako da se radi o vlastitoj mjenici. Navedene mjenice sadrže sve potrebne sastojke propisane članom 106. Zakona o mjenici, osim oznake dospelosti, pa se prema odredbi člana 107. stav 2. istog zakona smatraju mjenicama po viđenju, kako to navodi i revident u svojoj reviziji.

Odredbom člana 35. Zakona o mjenici propisano je da je mjenica po viđenju plativa čim se podnese, a mora se podnijeti na isplatu u roku od jedne godine od dana izdavanja.

U skladu sa odredbom člana 109. stav 1. Zakona o mjenici izdavalac vlastite mjenice odgovara onako kako odgovara akceptant trasirane mjenice, dok je odredbom člana 80. stav 1. istog zakona propisano da svi mjeničnopravni zahtjevi protiv akceptanta zastarijevaju za tri godine, računajući od dospelosti.

Na spornim mjenicama je kao datum njihovog izdavanja naveden 10.12.2002. godine, pa kako je tuženi mjenice podnio na naplatu i naplatio dana 11.10.2007. godine, to jasno proizilazi da je naplata mjenica uslijedila po proteku trogodišnjeg roka propisanog odredbom člana 80. stav 1. Zakona o mjenici.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 Ps 003273 09 Rev od 03.02.2011. godine)

UPRAVNO PRAVO

113.

Novčana naknada za fizičku onesposobljenost

Član 72 a. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 3. Zakona o vrstama i procentima fizičkih onesposobljenosti

OSIGURANIK IMA PRAVO NA NOVČANU NAKNADU ZA FIZIČKU ONESPOSABLJENOST IZ ČLANA 72.a ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU, SAMO AKO ISPUNJAVA USLOVE IZ ČLANA 3. i 4. ZAKONA O VRSTAMA I PROCENTIMA FIZIČKIH ONESPOSABLJENOSTI

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 72. a. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09), propisano je da pravo na novčanu naknadu zbog fizičke onesposobljenosti stiče osiguranik čija je fizička onesposobljenost u procentu od najmanje 30% nastala kao rezultat povrede na radu ili bolesti uzrokovane radom, a odredbom stava 3. istoga člana predviđeno je da se vrste fizičke onesposobljenosti na osnovu kojih se stiče pravo na novčanu naknadu kao i procenat takve onesposobljenosti utvrđuju zakonom.

Zakonom o vrstama i procentima fizičkih onesposobljenosti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 42/04) regulisane su vrste i procenti fizičkih onesposobljenosti, na osnovu kojih se stiče pravo na novčanu naknadu, u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju (član 1. zakona), s tim što su konkretne vrste i procenti fizičkih onesposobljenosti predviđene odredbama člana 3. i 4. Zakona o vrstama i procentima fizičkih onesposobljenosti.

Prema nalazima prvostepene i drugostepene Komisije za ocjenjivanje radne sposobnosti utvrđeno je da je tužitelj povrijeđen na radu dana 07.06.2004. godine te tom prilikom zadobio prignječenje lijeve šake sa konkvasacijom i prijelomom IV metakarpalne kosti lijeve ruke, da je na dorzumu lijeve šake saniran post operativni ožiljak, te da se zbog ove povrede a naročito 4. prsta šaka ne može u potpunosti formirati. Odredbama člana 3. Zakona o vrstama i procentima fizičkih onesposobljenosti pod „6. Gornji ekstremiteti“ odnosno odredbama pod „A. Gubici (od 1-7)“ i pod „B. Funkcionalni poremećaji“ (od 8-16) propisane su vrste i postoci tjelesnih onesposobljenosti gornjih ekstremiteta, na osnovu kojih se stiče pravo na novčanu naknadu, a tjelesno oštećenje koje je zadobio tužitelj ne može se ni po vrsti kao ni po postotku svrstati u tjelesna oštećenja na osnovu kojih bi mogao steći pravo po navedenim propisima.

Prema svemu navedenom, po ocjeni ovog suda, pravilna je i na zakonu zasnovana pobijana presuda prvostepenog suda, jer je osporeno rješenje pravilno doneseno na osnovu nalaza i mišljenja drugostepene ljekarske komisije (najvišeg stručnog - medicinskog - organa vještačenja u predmetnoj oblasti), čiji nalaz i mišljenje predstavlja relevantan dokaz da kod tužitelja ne postoji takva fizička onesposobljenost nastala kao rezultat povrede na radu ili bolesti uzrokovane na osnovu koje bi tužitelj kao osiguranik mogao ostvariti traženo pravo na novčanu naknadu zbog fizičke onesposobljenosti .

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. navedenog zakona, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 U 000178 08 Uvp od 10.03.2011. godine)

114.

Zaštita sloboda i prava zajamčenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine Član 60. Zakona o upravnim sporovima

ZAHTJEV ZA ZAŠTITU SLOBODA I PRAVA NE MOŽE SE PODNIJETI PROTIV ODLUKE VLADE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE JER ODLUKA KAO OPŠTI AKT NE MOŽE SE SMATRATI KONAČNIM POJEDINAČNIM AKTOM NEOVISNO ŠTO SE ISTA U JEDNOM DIJELU ODNOSI I NA PODNOSIOCA ZAHTJEVA

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je poprimio da je osnovan zahtjev G.R. koji je podnesen u smislu odredaba člana 60. – 61. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05), zbog povrede sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije, odnosno zbog povrede njegovih sloboda i prava Odlukom o vanrednim mjerama zaštite državne imovine i državnog kapitala u Javnom preduzeću Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo od strane protivne stranke Federacije BiH, Vlade Federacije BiH, (a koja odluka je objavljena u „Službenim novinama Federacije BiH“, broj: 78/07), te pobijanim rješenjem uvažio podneseni zahtjev za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije i poništio navedenu odluku protivne strane. Ovako je prvostepeni sud zaključio jer je našao da je Vlada Federacije dana 31.10.2007. godine donijela „Odluku o vanrednim mjerama zaštite državne imovine i državnog kapitala u Javnom preduzeću Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, ne u funkciji vršenja svoje redovne djelatnosti - kao izvršni organ vlasti, nego kao većinski vlasnik sa dioničarskim udjelom od 90 % kapitala JP „Elektroprivreda“ BiH d.d. Sarajevo, u formi opšteg akta, primjenom člana 19. stav 2. Zakona o Vladi Federacije BiH - „Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), a koja odluka ustvari predstavlja pojedinačni konačni upravni akt, u cilju zaštite svog interesa u raspolaganju svojim većinskim pravom u navedenom preduzeću, odnosno da je

protivna stranka (s obzirom da je spornom odlukom ukazala na podnosioca zahtjeva za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije i instrumentima Aneksa tog Ustava, kao osobu koja nezakonito prekida rad Sedme skupštine dioničara JP“ Elektroprivreda“ BiH d.d. Sarajevo i ometa protivnu stranku kao većinskog vlasnika-90% u ostvarivanju njegovih prava, odlučivala o pravima G.R. kao predsjednika Nadzornog odbora JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, a koji je kao takav po položaju bio i predsjedavajući Sedme skupštine dioničara tog društva), načinom donošenja sporne odluke koja predstavlja pojedinačni konačni upravni akt, a ne opšti akt, povrijedila Ustavom zagarantovana prava G.R. (pravo na pravičnu i javnu raspravu pred nezavisnim i nepristrasnim organom, kao i pravo da koristi djelatvoran pravni lijek, suprotno izričitoj zabrani iz člana 6., 13. i 17. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda), pa kako protiv iste odluke nije osigurana druga sudska zaštita, to su shodno članu 60. Zakona o upravnim sporovima, ispunjeni uslovi za poništavanje takvog akta.

Po ocjeni ovog suda zauzeti pravni stav prvostepenog suda nije pravilan niti je na zakonu zasnovan.

Prema odredbama člana 60. Zakona o upravnim sporovima, zaštitu prava i sloboda zajamčenih Ustavom Federacije i instrumentima Aneksa Ustava Federacije može zahtijevati pojedinac samo kada su te slobode i prava povrijeđene konačnim pojedinačnim aktom nadležnog organa, ako nije osigurana druga sudska zaštita, s tim da prema odredbama člana 61. stavovi 1., 2. i 3., o zahtjevima iz člana 60. ovog zakona, rješava kantonalni sud, a podnošenje takvog zahtjeva, kao i rješavanje tog zahtjeva od suda, vrši se u skladu sa slobodnom primjenom odredba ovog zakona - koje se odnose na upravni spor.

Iz pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud postupio protivno citiranim odredbama Zakona o upravnim sporovima (iako se na iste poziva u obrazloženju svoje odluke), jer u konkretnoj stvari nije mogao po podnesenom zahtjevu G. R. za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije i instrumentima Aneksa tog Ustava podnesenom protiv Federacije BiH-Vlade Federacije BiH, radi poništenja njene „Odluke o vanrednim mjerama zaštite državne imovine i državnog kapitala u Javnom preduzeću Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo“, odlučiti u meritumu, budući da takva odluka prema gore navedenim razlozima predstavlja nesumljivo opšti akt protiv kojeg je zahtijevana zaštita isključena. Prije svega, radilo se o Odluci Vlade Federacije BiH, donesenoj u okviru ovlaštenja propisanog članom 19. stav 2. citiranog Zakona o Vladi Federacije BiH (na koji propis se donosilac i poziva u njenom uvodu), a kojom su uređena pojedina pitanja i određene privremene mjere prema nastaloj situaciji kojom je onemogućeno funkcionisanje skupštine u JP „Elektroprivreda“ d.d. BiH d.d. Sarajevo, t.j. poduzete dalje mjere radi prevazilaženja navedene situacije prekidom sedme skupštine navedenog društva, kao i nastavka rada njegove sedme skupštine, a radi zaštite državne imovine i kapitala Federacije BiH, kao većinskog vlasnika pomenutog dioničkog društva (sa 90% dioničarskog udjela), pa kako je u istoj određeno da će se osporena odluka kao opći akt i objaviti u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, to se takva odluka ne može smatrati konačnim pojedinačnim aktom Vlade Federacije BiH (u smislu odredbi člana 60. Zakona o upravnim sporovima), nego se radi o opštem aktu. Osporenom

odlukom je samo odlučeno o više pitanja povodom prekida i nastavka sedme skupštine JP“ Elektroprivreda“ d.d. BiH d.d. Sarajevo, te određene privremene mjere do razrješenja nastale situacije vezano za održavanje sedme skupštine društva, to se takva odluka, iako se jednim dijelom odnosi i na G.R. podnosioca zahtjeva, ne može smatrati konačnim pojedinačnim aktom (u smislu citirane odredbe člana 60. Zakona o upravnim sporovima), niti takva odluka može predstavljati konačni pojedinačni akt, kako to prvostepeni sud pogrešno smatra i iznalazi njen smisao u obrazloženju pobijanog rješenja suda. Prema tome sve izloženo ukazuje da je prvostepeni sud pobijanim rješenjem povrijedio pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje ove stvari, zbog čega se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje osnovanim.

Kako, prema gore citiranim zakonskim propisima, G.R. nije pojedinac čije su slobode i prava zagantovana Ustavom Federacije BiH povrijeđena konačnim pojedinačnim aktom nadležnog organa, s obzirom da navedena „Odluka o vanrednim mjerama zaštite državne imovine i državnog kapitala u Javnom preduzeću Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo“ donesena od strane Vlade Federacije BiH (a čije je poništenje zahtjevao), ne predstavlja konačni pojedinačni akt koji je imao u vidu citirani član 60. Zakona o upravnim sporovima, to je ovaj sud, na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, predmetni zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijano rješenje preinačio, i (vodeći računa protiv kojeg akta nadležnog organa u smislu navedenih zakonskih odredbi pojedinac može podnijeti zahtjev za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije) riješio da se zahtjev G.R. za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije i instrumentima Aneksa tog Ustava, odbacuje kao nedozvoljen, shodnom primjenom člana 25. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima (koje odredbe se odnose na postupak po tužbi podnesenoj u upravnom sporu) a koje se temeljem člana 61. stav 2. a vezano za član 60. tog zakona primjenjuju i na postupak kojim se osigurava zaštitita sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 070-0-Uvp-08-000050 od 15.12.2010. godine)

115.

Pokretanje postupka za ostvarivanje prava na porodičnu penziju

Član 70. stav 2. ranije važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 143. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

ZAHTJEV ZA OCJENU UTVRĐIVANJA POSTOJANJA INVALIDNOSTI STRANKE, PODNESEN OD STRANE DOMA ZDRAVLJA, NE MOŽE SE SMATRATI ZAHTJEVOM ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PORODIČNU PENZIJU PODNESENIM OD ČLANA PORODICE UMRLOG OSIGURANIKA

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnog stanja utvrđenog u toku upravnog postupka (čiju potpunost i pravilnost ovaj sud u skladu sa članom 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima nije ni mogao cijeniti povodom podnesenog zahtjeva za vanredno preispitivanje pobijane presude) proizilazi da je dana 18.03.1998. godine od strane Doma zdravlja L. podnesen zahtjev za ocjenu utvrđivanja postojanja invalidnosti tužiteljice A.S. Institutu za ocjenjivanje radne sposobnosti S. (dakle ne zahtjev tužiteljice za ostvarivanje prava na porodičnu penziju). Prvostepeni organ tuženog je rješenjem od 27.07.1998.godine odlučio da kod tužiteljice ne postoji potpuna nesposobnost za privređivanje, a protiv ovog rješenja podnosilac zahtjeva ni tužiteljica nisu izjavljivali pravne lijekove. Naknadno je sama tužiteljica dana 28.01.2005.godine podnijela zahtjev za ostvarivanje porodične penzije prvostepenoj službi tuženog, a rješenjem od 23.02.2009.godine Kantonalna administrativna služba tuženog u T. je odbila ovaj zahtjev. Rješavajući po njenoj žalbi na ovo rješenje tuženi je osporenim rješenjem od 24.03.2009.godine istu odbio, navodeći da tužiteljica ne ispunjava uslove na porodičnu penziju iza smrti bračnog druga u smislu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH. Nakon što je tužiteljica pokrenula upravni spor tužbom protiv gore navedenog rješenja, prvostepeni sud je istu odbio, prihvatajući u cjelosti činjenično stanje utvrđeno u upravnom postupku koji je predhodio donošenju osporenih rješenja i pravni stav tuženog izražen u tim rješenjima. U obrazloženju pobijane presude sud navodi da se u konkretnom upravnom sporu riješava po zahtjevu podnesenom dana 28.01.2005.godine, te da tužiteljica u vrijeme važenja ranijeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (kojim su na djelimično drugačiji način regulisani uvjeti za sticanje prava na porodičnu penziju) nije podnosila zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju. Budući da se po odredbama sada važećeg zakona tužiteljici ne može priznati pravo na porodičnu penziju iza smrti supruga, to je tuženi pravilno postupio kada je odbio njen zahtjev.

Ovakav zaključak prvostepenog suda je pravilan i na zakonu zasnovan. Tuženi je u konkretnom postupku riješavao po zahtjevu tužiteljice za priznavanje prava na porodičnu penziju podnesenom dana 28.01.2005.godine, dakle nakon stupanja na snagu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09-stupio na snagu dana 31.07.1998. godine). Član 62. stav 1. tog zakona između ostalog propisuje da udovica stiče pravo na porodičnu penziju, ako ispunjava jedan od uvjeta: ako je do smrti bračnog druga navršila 45 godina života; ako je do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga postala potpuno nesposobna za privređivanje; ili ako je poslije smrti bračnog druga ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udovica vrši roditeljske dužnosti prema toj djeci, dok u smislu stava 2. iste odredbe udovica koja u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog pod uvjetima iz stava 1. tač. 2. i 3. ovog člana navršila 45 godina života, zadržava trajno pravo na porodičnu penziju. Budući da je u postupku utvrđeno da tužiteljica ne ispunjava niti jedan od gore navedenih alternativno postavljenih uvjeta za priznavanje prava na porodičnu penziju (što ni ona ne osporava u svom zahtjevu), njoj ne pripada pravo na porodičnu penziju iza smrti muža, radi čega se po ocjeni ovog suda, prvostepeno i osporeno rješenje, a i pobijana presuda prvostepenog suda ukazuju pravilnim i zakonitim.

Navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke da je u ovom postupku trebalo primjeniti odredbe člana 30. ranije važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91, 24/92, 8/93 i 13/94), koji je bio na snazi dana do dana 31.07.1998. godine, po kojim bi tužiteljica navodno imala pravo na porodičnu penziju, nisu osnovani. Naime, u smislu stava 1. gore navedenog člana, udovica stiče pravo na porodičnu penziju kada je do smrti bračnog druga navršila 45 godina života, do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti postala nesposobna za privređivanje ili ako je poslije smrti bračnog druga ostalo jedno ili više djece koje imaju pravo na porodičnu penziju. Stavom 2. istog člana bilo je propisano da udovica koja nije navršila 45 godina života, ali je imala navršenih 40 godina života do smrti bračnog druga, stiče pravo na porodičnu penziju kada navrši 45 godina života. Članom 70. stav 2. istog zakona bilo je regulisano da se postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju pokreće na zahtjev člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, koji se podnosi prvostepenom organu Fonda PiO. Nadalje, članom 143. novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH (na koju odredbu se tužiteljica takođe poziva u svom zahtjevu) propisano je da će se postupak za ostvarivanje prava pokrenut po zahtjevu prije stupanja na snagu ovog zakona, okončati po odredbama ovog zakona, ako je to za osiguranika povoljnije. Međutim, kako iz činjeničnog stanja u ovom postupku nedvosmisleno proizilazi da tužiteljica nije pokrenula postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza smrti supruga prije stupanja na snagu novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH, to u konkretnom slučaju nije bilo mjesta primjeni gore navedenih zakonskih odredbi. Zahtjev za utvrđivanje postojanja invalidnosti koji je podnesen Institutu za ocjenjivanje radne sposobnosti S. od strane Doma zdravlja u L. po ocjeni ovog suda ne može predstavljati zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju u smislu člana 70. stav 2. gore ranije važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kako pravilno poprima i prvostepeni sud.

Radi svega izloženog, podnesenim zahtjevom za vanredno preispitivanje pobijane presude prvostepenog suda se ta presuda neosnovano pobija kao nezakonito iz navedenih razloga od strane tužiteljice, pa je ovaj sud njen zahtjev, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odbio kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 U 001512 09 Uvp od 25.1.2011. godine)

116.

Podnošenje zahtjeva za zaštitu prava i osnovnih sloboda zajamčenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine

Član 62. stav 1. Zakona o upravnim sporovima

ZAHTJEV ZA ZAŠTITU PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA ZAJAMČENIH USTAVOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE MOGU PODNIJETI SAMO POJEDINCI ČIJA SU PRAVA POVRIJEĐENA, A NE I PRAVNA LICA ZA

EVENTUALNU POVREDU NJIHOVIH PRAVA O KOJIMA JE ODLUČIVANO U UPRAVNOM POSTUPKU

Iz obrazloženja:

Prema članu 62. stav 1. Zakona o upravnim sporovima „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 9/05), pojedinac čija su prava ili osnovne slobode zajamčene Ustavom Federacije i instrumentima Aneksa tog Ustava povrijeđene radnjom službene osobe u tijelu uprave, odnosno odgovorne osobe u privrednom ili drugom društvu, ustanovi ili drugoj pravnoj osobi kojom se, suprotno Zakonu, određenom pojedincu direktno osujećuju ili ograničavaju takve slobode ili pravo ako nije osigurana druga sudska zaštita.

U predmetnom spisu zahtjev za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine podnosi „Veterinarska stanica“ d.o.o. J. dana 13.12.2010. godine protiv više lica, a između ostalih i protiv ministra Ministarstva građenja, prostornog uređenja Hercegovačko neretvanskog Kantona M.Ć.R. i službene osobe – savjetnika toga ministarstva B.K., te po nalogu prvostepenoga suda (dopis od 16.12.2010. godine) podnosioc zahtjeva preinačava svoj zahtjev tj. isti uređuje tako što za podnosioc zahtjeva određuje direktora „Veterinarske stanice“ d.o.o. J. D.E. i D.S. zaposlenika u istoj a protiv samo dva gore navedena službena lica. Razlog podnošenja ovakvoga zahtjeva podnosioci vide u činjenici da su ova lica svojim nečinjenjem i nepostupanjem po konačnoj presudi Kantonalnoga suda u Mostaru broj: 07 0 U 003742 10 U od 02.04.2010. godine povrijedili njihova prava zajamčena Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Kako je Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona M. dana 31.12.2010. godine donijelo rješenje kojim je uvažena žalba „Veterinarske stanice“ d.o.o. J. i naloženo prvostepenom organu da u roku od 15 dana postupi po rješenju istog ministarstva od 01.09.2009. godine (ujedno stavljen van snage zaključak od 19.04.2010. god.) to je prvostepeni sud i donio presudu kojom je odbio zahtjev za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zaštićenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine smatrajući da je njenim donošenjem i mogućnošću podnošenja tužbe u upravnom sporu zagarantovana druga sudska zaštita a i donošenjem rješenja „...prestalo je trajanje nezakonite radnje, kako su tu radnju podnosioci zahtjeva, u zahtjevu odredili...“.

Ovaj sud prihvata razloge date od strane prvostepenoga suda u pogledu činjenice da je nezakonita radnja prestala sa danom 31.12.2010. godine donošenjem rješenja kojim se nalaže postupanje prvostepenoga organa u roku od 15 dana kao i činjenicu da je datom mogućnošću da podnosioci zahtjeva mogu protiv toga rješenja podnijeti tužbu u upravnom sporu, odnosno data mogućnost druge sudske zaštite, pa da samim tim nema uvjeta za udovoljavanje samom zahtjevu za zaštitu sloboda i prava pojedinaca garantovanih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

No međutim, ovaj sud nalazi da na prvom mjestu D.E. i D.S. nemaju aktivne legitimacije za vođenje ovakvoga postupka. Naime, sva rješenja i akti od dodjele zemljišta

pa do prvostepene sudske odluke od 02.04.2010. godine („šutnja uprave“) pa do rješenja od 31.12.2010. godine (Ministarstva za građenje i prostorno uređenje Hercegovačko neretvanskog kantona M.) glase na pravno lice „Veterinarsku stanicu“ d.o.o. J. a ne na fizička lica D.E. i D.S.

Odredbe članova od 60. do 72. Zakona o upravnim sporovima regulišu institut zaštite sloboda i prava pojedinaca zajamčenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Smisao ovoga instituta jeste da građanima-pojedincima daje mogućnost zaštite sloboda i prava koja su im zajamčena Ustavom Federacije, a da za to nije osigurana druga sudska zaštita. Ne postoji mogućnost primjene ovoga instituta za pravna lica.

Uređivanjem zahtjeva sa prvobitnog podnosioca „Veterinarska stanica, d.o.o. J. (a po nalogu prvostepenoga suda) na D.E. i D.S. (koji se u zahtjevu deklariraju kao vlasnici i uposlenici veterinarske stanice) su isti pokušali da njihovim pojavljivanjem i nominiranjem kao pojedinaca kojima su navodno povrijeđena prava garantovana Ustavom jeste, ništa drugo, nego izigravanje prava i njegova zloupotreba, jer je očigledno da su sve, navodno, nezakonite radnje, ako su i učinjene, učinjene prema „Veterinarskoj stanici“ d.o.o. J. a ne njima, a pravna lica nemaju mogućnost korištenja ovog instituta predviđenog u Zakonu u upravnom sporu.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj sud je prigovore iz zahtjeva ocijenio neosnovanim, pogotovo u pogledu činjenice da rješenje od 31.12.2010. godine nije upravni akt (a jeste jer ga donosi upravni organ u upravnom postupku u upravnoj materiji pa su ispunjena sva tri osnovna uvjeta) pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 004908 11 Uvp od 14.04.2011. godine)

117.

Podnošenje zahtjeva za povrat stana

Član 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

Član 11. Uputstva o primjeni Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

O ZAHTJEVU ZA POVRAT STANA PODNESENOM U 1996. GODINI GRADU MOSTAR EUAM-ODJELU ZA STAMBENU UPRAVU GRADA MOSTARA TREBA RIJEŠITI PRIMJENOM ZAKONA O PRESTANKU PRIMJENE ZAKONA O NAPUŠTENIM STANOVIMA

Iz obrazloženja:

Po ocjeni ovog suda, u ovom upravnom sporu prvostepena presuda od 08.12.2009. godine je donesena uz pravilnu primjenu materijalnog prava, pri čemu nisu povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje ove upravne

stvari. Ovo iz razloga što prvostepeni sud nije povrijedio zakon kada je iz provedenih dokaza (predmetnog činjeničnog utvrđenja čiju potpunost i pravilnost ovaj sud nije ni mogao cjeniti u smislu člana 41. Zakona o upravnim sporovima) utvrdio da je tužitelj na dan 30. aprila 1991. godine, u smislu člana 6. stav 2. Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) kojim je kao federalni zakon preuzet Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84, 12/87 i 36/89), bio član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, radi čega mu, primjenom člana 3. stav 1. i 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03), i pripada pravo na njegov povrat, pa se i tvrdnje zahtjeva u tom pogledu ukazuju neosnovanim.

Naime, u toku sudskog dokaznoga postupka na osnovu materijalnih dokaza kao i saslušanja svjedoka je utvrđeno da je predmetni stan na korištenje dobio otac A.M.- A.D. 1981. godine te da je on (sin) sa svojom suprugom i dvoje djece živio u tom stanu sa ocem i majkom R.A. Djeca su mu išla u školu u blizini toga stana a i sam je bio prijavljen sa boravištem u tom stanu. A.M. sa suprugom i djecom napušta stan na samom početku rata tj. u aprilu 1992. godine a njegovi roditelji 15.05.1992. godine odlaze u izbjeglištvo gdje mu umire otac D. 1994. godine a dana 13.10.2003. godine umire i majka R.u P.

Zahtjev za povrat stana predaje majka A.R. (prije donošenja Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima) i to dana 28.02.1996. godine i to Odjelu Gradske administracije EUAM/OSCE –za stambenu upravu za grad Mostar a sam zahtjev je upućen iz P. (kontakt adresa ul. B. broj 44 P.- Crna Gora). U Arhivi Bosne i Hercegovine ovaj zahtjev za povratom stana se vodi pod brojem A-96-2196. Ova činjenica je utvrđena u sudskom postupku pa prema odredbi člana 41. stav 4 Zakona o upravnim sporovima zahtjev se ne može podnijeti zbog povrede pravila postupka koja se odnosi na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

Navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje presude Kantonalnoga suda u Mostaru od 08.12.2009. godine da je prvostepeni sud nepravilno ocjenio izvedene dokaze i nije prihvatio dokaze koji mu idu u korist, ne mogu se prihvatiti kao razlog da je pobijanom presudom pogrešno primjenjen zakon, odnosno da je povrijeđeno ili zanemareno ustavno pravo na pravično suđenje, obzirom da je sada u obnovljenom–ponovljenom postupku strankama omogućeno učešće u postupku i to u svim fazama postupka a i u postupku pred prvostepenim sudom (održana javna rasprava), gdje im je pružena mogućnost da predoče i predlažu dokaze, kao i da se upoznaju i očituju na već predočene dokaze, kao i da se izjasne o svim činjenicama značajnim za rješenje ove upravne stvari. Po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud je za svoju odluku dao jasne i precizne razloge, pri čemu je zaključak u pogledu ocjene i prihvatanja, odnosno neprihvatanja određenih izvedenih dokaza (koji ovaj sud uostalom nije ni mogao ispitivati povodom zahtjeva za vanredno preispitivanje pobijane presude) donesen u skladu sa načelom slobodne ocjene dokaza sadržanom u članu 8. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 53/03), a koji zakon se u

smislu člana 55. Zakona o upravnim sporovima supsidijarno primjenjuje u upravnim sporovima.

Tačan je navod iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke od 08.12.2009. godine da prema odredbama člana 4. i 5. a u vezi sa članom 19. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, da se zahtjevi za vraćanje napuštenog stana u posjed morao predati nadležnom općinskom organu uprave za stambene poslove do 04.07.1999. godine. No međutim Uputstvom o primjeni Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Službene novine FBiH“, broj: 16/98, 43/99 i 56/01) je regulisano da svi raniji podneseni zahtjevi po kojima nije donesena odluka ili jeste donesena negativna odluka će se ponovo razmatrati po odredbama donesenog Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima i to da će se razmatrati kao da su podneseni zadnjeg dana roka (član 11. Upustva). Kako je u vrijeme podnošenja zahtjeva za povrat za grad Mostar EUAM-odjel za stambenu upravu Grada Mostara (1996. godine) bio nadležan za prijem ovakvih zahtjeva to se zahtjev majke M.A. mora smatrati kako podnesenim i to podnesenim nadležnom organu u blagovremenom roku–bolje rečeno i prije roka. Pravilno prvostepeni sud u svojoj odluci od 08.12.2009. godine ne prihvata prigovor podnosioca zahtjeva u pogledu stava iz presude ovoga suda broj: 070-0-Uvp-06-000 430 od 03.09.2009. godine, jer je u tom predmetu zahtjev za povrat stana predat Komandi 2. Korpusa T. a koji organ nikada nije bio nadležan za prijem zahtjeva za povratom stana.

Prigovori podnosioca zahtjeva za vanredno preispitivanje odluke od 08.12.2009. godine u pogledu stana od 24 m² koji su dobili u B. roditelji A.M. su za ovaj spor nebitni sa jedne strane i irelevantni za rješenje ove upravne stvari–kako to i pravilno ocjenjuje i prvostepeni sud a sa druge strane radilo se o privremenoj dodjeli na godinu dana.

Prigovori iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke D.S. da je nakon dodjele stana na korištenje isti otkupila a i adaptirala velikim svojim sredstvima je za ovaj spor irelevantan, jer je očigledno da je već u vrijeme dodjele stana na korištenje zainteresovanom licu D.S. bio u toku upravni postupak, tj. upravni spor pa sama činjenica da je pod takvim uvjetima ista pristala da joj se taj stan dodjeli pa potom ga i otkupi a i adaptira pada na njen teret, ali to može biti eventualno predmet nekog drugog postupka dok za ovaj postupak i ovu upravnu stvar povrata stana, apsolutno nema nikakvog uticaja.

Prema tome, prvostepeni sud primjenom odredbe člana 52. Zakona o upravnim sporovima pravilno stavlja van snage citirane presude i poništava osporeno rješenje tuženog i donosi meritornu odluku o povratu stana A.M. Pri tome, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja pravilno primjenjuje materijalno pravo a pri tome ne čini niti ijednu povredu pravila postupka.

Radi svega izloženog, podnesenim zahtjevima za vanredno preispitivanje pobijane presude prvostepenog suda od 08.12.2009. godine se ta presuda potpuno neosnovano pobija kao nezakonita iz gore navedenih razloga , pa je sud njihove zahtjeve primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima presudom je odbio kao neosnovane.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 001854 10 Uvp od 12.05.2010.godine).

118.

Vraćanje stana davaocu stana

Članovi 1. i 2. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova

Član 13. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

AKO NOSIOCU STANARSKOG PRAVA NIJE PRESTALO STANARSKO PRAVO I ISTI POSJEDUJE I NESMETANO KORISTI STAN, TAKAV STAN NE MOŽE SE VRATITI DAVAOCU STANA PRIMJENOM ZAKONA O VRAĆANJU, DODJELI I PRODAJI STANOVA

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijane presude vidi se da je prvostepeni sud tužbu tužitelja odbio iz razloga što je ocjenjujući zakonitost osporenog akta tuženog od 09.09.2009. godine i prvostepenog rješenja našao da su prvostepeni organ uprave i tuženi pravilno i potpuno utvrdili, činjenično stanje relevantno za zakonito i pravilno rješavanje ove upravne stvari, u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, te pravilno primjenili materijalno pravo – pravilno tumačeći odredbe članova 1. i 2. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova ("Službene novine F BiH", broj: 28/05 i 2/08) i člana 13. Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01 i 56/01), nalazeći da je na predmetnom stanu nosilac stanarskog prava Š.D. i koji danas stan posjeduje i nesmetano ga koristi.

Osnovni uvjet za primjenu odredbe člana 1. i 2. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova jeste ispunjenje uvjeta iz odredbe člana 13. Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima a to je da je tom licu na osnovu člana 5. i 12. istoga zakona prestalo stanarsko pravo, a Š.D. ovo pravo nikada nije prestalo niti je iko ikada vodio postupak za prestanak (otkaz i dr.) stanarskoga prava istome.

Kako iz podataka spisa predmeta proizilazi odlučne činjenice u predmetnoj upravnoj stvari koje su upravni organi utvrdili provedenim dokazima i koje je prvostepeni sud prihvatio u pobijanoj presudi da je Š.D. koristio predmetni stan sa valjanim pravnim osnovom (na osnovu rješenja o dodjeli stana i ugovora o korištenju stana), te pokazao želju i namjeru živi i dalje u spornom stanu kao njegovom jedinom domu a što je u duhu člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, to je u osporenom rješenju tuženog i rješenju prvostepenog organa uprave kao i u pobijanoj presudi prvostepenog suda pravilno primijenjeno materijalno pravo.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od

uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog suda, zahtjev za vanredno preispitivanje neosnovan.

U konkretnom slučaju Š.D. kao prijeratni nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu od njegove dodjele i zaključenog ugovora o korištenju pa do danas ima pravo i dalje na posjed tog stana u istom svojstvu, jer se smatra njegovim „domom“ po međunarodnim standardima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama predviđenim u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima (koji se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim zakonima-član II stav 2 Ustava Bosne i Hercegovine).

Tačno je da je članom 5. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima propisano da nosilac stanarskog prava može podnijeti zahtjev za povrat stana do 4. jula 1999. godine, za stanove koji su proglašeni napuštenim, odnosno za stanove koji nisu proglašeni napuštenim do 4. oktobra 1999. godine- što tokom cijeloga postupka tvrdi tužitelj a što upravni organi nisu utvrđivali a ovaj sud na osnovu člana 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima i ne može utvrđivati, nema uticaja na sam spor.

Ovo iz razloga što je ulaskom u posjed tog stana (sve da je stvarno Š. D. bio odsutan u periodu od 1992. godine do 2003. godine) dok je bio prazan bez učestovanja nadležnih organa i koristeći ga nadalje kao prijeratno prebivalište realizovao njegov posjed sam i time pokazao nedvosmislenu želju i namjeru da u njemu nastavi živjeti sa porodicom u skladu sa Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, a koje pravo je inkorporisano u odredbama navedenog člana 3. stavovi 1. i 3. citiranog Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, a pogotovo što mu nadležni upravni organ ni nosilac prava raspolaganja nad stanom to nisu osporavali, sve dok im se nije obratio sa zahtjevom za otkup stana.

Prema tome, nad interesom zajednice da se doslijedno primjene odredbe navedenog člana 5. stav 3. citiranog Zakona o prestanku promjene Zakona o napuštenim stanovima u pogledu roka za povrat napuštenih stanova preovladava interes Š.D. da sporni stan kao svoj dom nesmetano od bilo koga koristi i posjeduje kao nosilac stanarskog prava. Takvo pravno stanovište je zauzeo i Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojoj odluci broj Ap-964/04 od 03.12.2005. godine.

Predmet ovoga upravnog spora i ove upravne stvari nije otkup stanarskog prava kao i povrat stana u posjed pa sud u tom pravcu nije ni odgovarao na navode i prigovore tužitelja kao i zainteresovanog lica Š.D.

S obzirom na izneseno, ovaj sud je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima donio presudu kojom je predmetni zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbio kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 004644 10 Uvp od 30.06.2010.godine)

119.

Donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana

Član 28. Zakona o stambenim odnosima

Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima

POKRETANJE POSTUPKA ZA DONOŠENJE RJEŠENJA KOJE ZAMJENJUJE UGOVOR O KORIŠTENJU STANA USLOVLJENO JE PRETHODNIM OBRAĆANJEM VLASNIKU-DAVAOCU STANA NA KORIŠTENJE ZA DAVANJE SAGLASNOSTI ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA O KORIŠTENJU STANA.

Iz obrazloženja:

Iz dokumentacije koja se nalazi u spisu predmeta proizilazi da je tužiteljica stan u M., B. bb, dobila na korištenje od strane davaoca stana OŠ "B.", rješenjem od 21.10.1966. godine (kopija rješenja se nalazi u spisu). Tužiteljica se vratila u posjed predmetnog stana u toku 2003. godine i od tada stan nesmetano koristi. Budući da nikada nije zaključila ugovor o korištenju stana sa davaocem stana na korištenje, tužiteljica je nadležnom stambenom organu, Ministarstvu građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona Mostar, podnijela zahtjev za donošenje rješenja koje zamjenjuje ovaj ugovor. Rješenjem od 11.06.2008. godine njen zahtjev je odbijen, a nakon što je tužiteljica izjavila žalbu na prvostepeno rješenje, ista je odbijena osporenim rješenjem tuženog od 08.09.2008.godine. Protiv rješenja tuženog tužiteljica je zatim podnijela tužbu Kantonalnom sudu u Mostaru, koji je prilikom odlučivanja došao do zaključka da su odluke upravnih organa donesene na osnovu potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, uz pravilnu primjenu propisa, te je tužbu odbio pobijanom presudom. U obrazloženju pobijane odluke se navodi da su prvostepeni i drugostepeni upravni organi izveli pravilan zaključak o tome da je tužiteljica zahtjev za zaključenje ugovora o korištenju stana najprije trebala podnijeti davaocu stana na korištenje, a tek u slučaju da davalac stana na korištenje ne bi htio zaključiti ugovor, tek tada bi tužiteljica mogla zatražiti od stambenog organa donošenje rješenja koje ga zamjenjuje.

Po ocjeni ovog suda, prvostepena presuda u ovom upravnom sporu je donesena uz pravilnu primjenu materijalnog prava, tj. relevantnih odredbi Zakona o stambenim odnosima, pri čemu nisu povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje ove upravne stvari. Naime, shodno članu 28. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84, 12/87 i 36/89), koji je kao federalni zakon preuzet Zakonom o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99), ako jedna od ugovorenih strana neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od useljenja u stan ili od podnesenog traženja, nadležni organ uprave za stambene poslove na zahtjev jedne od ugovornih strana donosi rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju

stana. Dakle, da bi stranka mogla pokrenuti postupak za donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana, potrebno je da se prethodno obrati vlasniku-davaocu stana na korištenje za davanje saglasnosti za zaključivanje ugovora o korištenju stana, pa u slučaju da ovaj to odbije da učini, da podnese zahtjev za donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor nadležnom organu. Iz dokumentacije koja se nalazi u spisu predmeta, vidljivo je da je tužiteljica podnijela zahtjev za zaključenje ugovora preduzeću "U." d.o.o., dok je nesporno da isti nije podnosila davaocu stana na korištenje, dakle nije postupila na zakonom predviđen način. Pri tome nisu od značaja okolnosti da je tužiteljica neuka stranka, i da je davalac stana na korištenje osnovna škola (a što se navodi u zahtjevu za vanredno preispitivanje).

Također nisu pravno relevantni navodi zahtjeva za vanredno preispitivanje da sporni stan predstavlja dom tužiteljice u smislu člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, i da je to u postupku zanemareno, budući da niko ne osporava tužiteljici pravo da stanuje u predmetnom stanu i da ga koristi kao svoj dom, pošto je predmet ovog postupka samo donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju predmetnog stana. Davalac stana na korištenje OŠ "B." i dalje postoji, što je nesporno ustanovljeno u toku upravnog postupka, te tužiteljica i dalje ima mogućnost da tom pravnom subjektu podnese zahtjev za zaključenje ugovora o korištenju stana, kao davaocu stana na korištenje, a kako pravilno navodi i prvostepeni sud u obrazloženju pobijane odluke.

Radi svega izloženog, podnesenim zahtjevom za vanredno preispitivanje pobijane presude prvostepenog suda ta presuda se potpuno neosnovano pobija kao nezakonita iz navedenih razloga od strane tužiteljice, pa je sud njen zahtjev primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima presudom odbio kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 002197 09 Uvp od 14.04.2011. godine).

ABECEDNI STVARNI REGISTAR 2011.

KRIVIČNO PRAVO

- Isključenje branitelja koje optuženi ne želi 5.
- Izvršenje presude inozmenog suda 17.
- Kontrola pritvora 8.
- Korištenje iskaza osumnjičenog u istrazi 6.
- Manjkavo sačinjen sporazum o priznanju krivnje 10.
- Nadležnost trećestepenog vijeća 15.
- Nadležnost vanraspravnog vijeća u drugostepenom postupku 4.
- Nedostaci razloga u prijedlogu za produženje pritvora 7.
- Nije riješen predmet optužbe 13.
- Nemogućnost preispitivanja činjeničnog stanja iz inozemne presude 18.
- Neopravdan zahtjev za zamjenu novčanom kaznom kazne zatvora 2.
- Nezakonito prepoznavanje osoba na osnovu glasa 14.
- Pitanje nužne odbrane 1.
- Povreda prava na odbranu 12.
- Prekoračenje obima tražene međunarodne pravne pomoći 19.
- Pritvor nakon izricanja presude 9.
- Prethodno pitanje 3.
- Prisilni smještaj 16.
- Razmatranje sporazuma o priznanju krivnje 11.
- Zastarjelost krivičnog gonjenja 20.

GRADANSKO PRAVO

Delegacija

- osnovna pretpostavka za delegaciju 82.

Dopunska presuda

- u žalbi istaknut prigovor 96.

Eksproprijacija

- primjena metode revalorizacije 109.

Izuzće

- donošenje rješenja o novčanom kažnjavanju 105.

Mjenica

- odgovornost izdavaoca vlastite mjenice 112.

Mjesna nadležnost

- prigovor u odgovoru na protivtužbu 81.
- uticaj na zakonitost i pravilnost odluka 98.
- odlučivanje o prijedlogu za zadržavanje duševno-bolesne osobe u zdravstvenoj ustanovi 108.

Naknada štete

- nastale u zaštitnom pružnom pojasu i saglasnosti 28.
- nije ratna šteta 29.
- opasna stvar 30.
- uzročna veza 31.
- odgovornost za štetu pravnog lica upotrebom vozila 32.
- odgovornost za štetu kantona za nepravilan rad njegovog organa 33.
- opasna djelatnost 34.
- odgovornost za štetu općine kao naručioca posla 35.
- solidarna odgovornost imaoca opasne stvari i doprinos treće osobe 36.
- nastale na rudnom polju i mišljenje rudarskog preduzeća 37.
- motorno vozilo u pokretu 38.
- odgovornost Federacije BiH za štetu nastalu uslijed terorističkih akata 39.
- naknada štete za tuđu njegu i pomoć 40.
- orijentacioni kriterij 41.
- izuzetno materijalno obezbjeđenje i pravična novčana naknada 42.
- ocjena osnovanosti lišavanja slobode 43.

- solidarna odgovornost štetnika 44.
- odgovornost poslanika za upotrebu materijala 49.
- uračunavanje iznosa isplaćenog po osnovu kolektivnog osiguranja 50.

Ništavi ugovor

- poništenje akta o dodjeli stana 53.

Nove činjenice i novi dokazi

- savjesnost stranaka 88.

Povrede odredaba parničnog postupka

- propust da se odluči o svim žalbama 100.
- odlučivanje mimo razloga žalbe 101.

Prethodno pitanje

- parnični sud je vezan konačnim i pravosnažnim rješenjem nadležnog ZPIO 80.

Privatizacija

- pravo entiteta 110.
- upravljanje ne privatizovanim kapitalom i imovinom 111.

Preinačenje tužbe

- isticanje prejudicijelnog zahtjeva 83.
- promjena istovjetnosti zahtjeva 84.
- promjena činjeničnog osnova 85.
- dopuštenost preinake 86.
- dejstvo subjektivnog preinačenja 87.

Raniji kolektivni ugovori

- srednje škole i primjena odredbi ugovora 70.

Renta

- osporavanje pravilnosti ranijeg utvrđenja prava na rentu 24.

Revizija

- visina sudske takse i prinudna naplata 102.
- brisanje neosnovanog upisa u sudski registar 103.

Sredstva javnog informisanja

- autor 48.

Sudska odluka

- pravo na obrazloženje je element na pravično suđenje 99.

Suparničari

- u parnici za naknadu štete **106.**

Stanarsko pravo

- nosilac stanarskog prava **54.**

Stvarna legitimacija

- pitanje materijalno-pravne prirode **89.**

Svjedoci

- ocjena pouzdanosti **92.**

Teret dokaza

- u slučaju prekida rada zbog okolnosti za koje zaposlenik nije kriv **90.**
- da je dug plaćen i postojanja vidljivih i skrivenih mana **91.**

Troškovi

- naknada nužnih i korisnih troškova **25.**
- naknada troškova privremenom zastupniku **107.**

Tužbeni zahtjev

- oglašavanje dužnikove pravne radnje bez dejstva prema povjeriocu **26.**
- povreda prava zaposlenika počinjena faktičkom radnjom poslodavca **60.**
- pravična novčana naknada nematerijalne štete **42.**
- prekoračenje tužbenog zahtjeva **78. i 79.**
- pravni interes tuženog **95.**
- identitet zahtjeva **97.**

Ugovori

- raskid ugovora neformalnim sporazumom **22.**
- raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti **23.**
- otkaz ugovora o korištenju stana **55.**

Ugovor o jemstvu

- obaveze jemca **51.**

Ugovor o radu

- ugovor o profesionalnom igranju **56.**
- ukidanje radnog mjesta zaposlenika **57.**
- odsustvo prava na otpremninu **58.**
- početak toka prekluzivnog roka u slučaju izvanrednog otkaza **59.**
- prestanak funkcije direktora na lični zahtjev **61.**
- povećanje plaće po osnovu ostvarenih rezultata **63.**
- prethodno provođenje disciplinskog postupka **65.**
- povreda na radu **66.**

- izjava uposlenika o otkazu ugovora o radu 67.
- vraćanje na posao i isplata plaće 68.
- otpust duga i odricanje od prava na pristup sudu 69.
- mišljenje sindikalne organizacije 71.

Ugovorna kazna

- zabrana konkurencije 64.

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- sporazuman raskid ugovora 77.

Vansudska nagodba

- nepredvidivo pogoršanje zdravstvenog stanja oštećenog 52.

Vještačenje

- obaranje iskazima svjedoka 93.
- pravo na naknadu i nagradu 94.

Vlasništvo

- višestruka prodaja nepokretnosti 21.

Vrijednost predmeta spora

- zbrajanje zahtjeva 104.

Zastara

- prekid zastare 27. i 47.
- ocjena zastarjelosti zahtjeva za naknadu štete 45.
- krivični postupak protiv oštećenog 46.

Zajednička stečevina

- otuđena pokretna stvar 72.
- dioba bračne stečevine i nepostojeće stvari 73.
- vanbračna zajednica i otkup stana 74.
- otkup stana i posebna imovina 75.

Zaostavština

- izdvajanje dijela 76.

UPRAVNO PRAVO

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- novčana naknada za fizičku onesposobljenost **113.**
- podnošenje zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju **115.**

Zaštita sloboda i prava zajamčenih Ustavom FBiH

- zahtjev za zaštitu sloboda i prava povrijeđenih odlukom Vlade Federacije BiH **114.**
- podnošenje zahtjeva za zaštitu prava i sloboda pravnih lica **116.**

Stambeni odnosi

- rješavanje zahtjeva koji su podneseni prije stupanja na snagu zakona **117.**
- davaocu stana ne može se vratiti stan ako nosiocu stanarskog prava to pravo nije prestalo **118.**
- donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana **119.**

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99),
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10),
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (“Službeni glasnik BiH”, br. 53/09),
- Sporazum između Vlade Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Hrvatske o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima od 26.02.1996. godine, izmijenjenog Sporazumima od 07.06.2004. i 11.02.2010. godine.

GRADANSKO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH“, broj: 6/99),
- Opći kolektivni ugovor za F BiH („Službene novine FBiH“, broj 54/05, 62/08)
- Kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudske vlasti („Službene novine F BiH“, broj 23/00, 50/00)
- Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u F BiH („Službene novine FBiH“, broj 30/00)
- Zakon o prostornom uređenju („Službene novine FBiH“, broj 52/02)
- Zakon o sigurnosti željezničkog prometa („Službeni list R BiH“, broj 33/95)
- Zakon o utvrđivanju ratne štete („Službeni list R BiH“, broj 6/92, 24/92, 13/94)
- Zakon o prometu eksplozivnih materijala i zapaljivih tečnosti i gasova („Službeni list SR BiH“, broj 39/89, 36/90)
- Osnovni Zakon o rudarstvu („Službeni list FNRJ“, broj 26/59)
- Zakon o izgradnji stambenih i gospodarskih objekata („Službeni list NR BiH“, broj 48/62)
- Zakon o zaštiti od klevete („Službene novine F BiH“, broj 19/03, 73/05)
- Zakon o radu („Službene novine F BiH“, broj 43/99, 32/00, 29/03)
- Zakon o upravnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 2/98)
- Zakon o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj 29/02, 12/04, 88/07)
- Zakon o državnoj službi u F BiH („Službene novine F BiH“, broj 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06)
- Zakon o namještenicima u organima državne službe („Službene novine F BiH“ broj, 49/05)

- Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika u organima uprave („Službene novine F BiH“, broj 13/98)
- Porodični zakon („Službene novine F BiH“, broj 35/05, 41/05)
- Zakon o penzijsko-invalidskom osiguranju („Službene novine F BiH“, broj 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09)
- Zakon o krivičnom postupku F BiH („Službene novine F BiH“, broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10)
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 27/05, 68/05, 43/09)
- Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 2/98, 39/04, 73/05)
- Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama („Službene novine FBiH“, broj 73/01)
- Okvirni zakon o privatizaciji preduzeća i banaka u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 12/99 (odluka Visokog predstavnika), 14/00)
- Zakon o privatizaciji preduzeća („Službene novine FBiH“, broj 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 28/04, 44/04, 42/06, 4/09)
- Zakon o mjenici („Službene novine F BiH“, broj 32/00)
- Zakon o sudskim taksama Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 21/09)
- Zakon o srednjoj školi ZE-DO Kantona („Službene novine ZE-DO Kantona“, broj 5/04, 20/07, 19/09)

UPRAVNO PRAVO

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09)
- Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09)
- Zakon o vrstama i procentima fizičkih onesposobljenosti ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/04)
- Uputstvo o primjeni Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 16/98, 43/99 i 56/01)